

વાર્ષિક લવાજમ રૂા. ૧૫૦/-

વર્ષ : ૪૫મું
ઓગસ્ટ - ૨૦૨૦
અંક - ૫૦૭

મંગલ મંદિર • ઓગસ્ટ-૨૦૨૦ • ૧
(કુલ પાના : ૭૨)



મંગલ મંદિર

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદનું માસિક મુજપત્ર

15TH
AUGUST
INDEPENDENCE DAY



મુખ્ય કાર્યાલય :-

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ

માતૃશ્રી સાકરબહેન સ્વછા મોરારજી લાલન (હોડાય-સુગ્રીમવાલા)

શ્રી કચ્છી જૈન ભવન

૪૩-૪૪, વાઘલા ત્રિત્રમંડળ સોસાયટી, પાલડી, એલિસબીજ, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૬

ફોન : (079) 2657 8892, 2658 1501, 2657 9469 ફેક્સ : (079) 2658 2060

Email : kjssmangalmandir@gmail.com • Web site : www.kutchijainahd.org

તંત્રી મંડળ :

પ્રતાપ નારાયણ દંડ - મુખ્ય તંત્રી

દિનેશ આર. મહેતા - સહતંત્રી

BOPAL'S NEW BUSINESS DESTINATION

Premium commercial space
near Basant Bahar Gymkhana



RETAIL AND OFFICE SPACES | EASY ACCESS TO BRTS | BANK LOAN AVAILABLE



Site address: Gala HUB, Next to Basant Bahar Gymkhana, Gala Gymkhana Road, Bopal, Ahmedabad 380058.

CALL: 8141680000



**Oil & Gas Exploration
Production & Services**



- **EXPLORATION AND PRODUCTION OF OIL AND GAS BLOCKS**
- **EXPLORATION AND PRODUCTION OF COAL BED METHANE**
- **NATURAL GAS COMPRESSION SERVICES**
- **OIL & GAS PROCESSING EQUIPMENT**
- **WORK OVER AND DRILLING RIGS**
- **HIGH PRESSURE MOBILE AIR COMPRESSION**
- **NATURAL GAS BASED POWER GENERATION**
- **GAS DEHYDRATION UNIT**

● **CONTACT DETAILS** ●

Deep Industries Limited

Address : 12A & 14, Abhi Shree Corporate Park,
Ambli Bopal Road, Ambli, Ahmedabad-380 058, Gujarat, INDIA.

Phone # : +91-2717-298510 **Fax # :** +91-2717-298520

Website : www.deepindustries.com **E-mail :** info@deepindustries.com



૧૫મી ઓગસ્ટ, ૨૦૨૦ : સ્વાતંત્ર્ય દિવસ

ભારતના સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામના સૂત્રધારો....



મહાત્મા ગાંધીજી



સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ



નેતાજી સુભાષચંદ્ર બોઝ



રાજગુરુ

શહીદ ભગતસિંહ

સુખદેવ

છેલ્લા ૪૪ વર્ષથી દર મહિનાની ૫ તારીખે નિયમિતપણે પોસ્ટ કરવામાં આવતું “શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ”નું મુખપત્ર

“મંગલ મંદિર”

મુખ્ય કાર્યાલય

શ્રી કચ્છી જૈન ભવન,

૪૩-૪૪, શ્રી બ્રાહ્મણ મિત્રમંડળ સોસાયટી, પાલડી, એલિસબ્રિજ, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૬.

ફોન : (૦૭૯) ૨૬૫૭૮૮૯૨, ૨૬૫૮૧૫૦૧

ફેક્સ : (૦૭૯) ૨૬૫૮૨૦૬૦

ઈ-મેઇલ : kutchijainamd@gmail.com

વેબ-સાઇટ : www.kutchijainahd.org

તંત્રી

પ્રતાપ નારાયણ દંડ

સહ તંત્રી

દિનેશ આર. મહેતા

અંકમાં પ્રસિધ્ધ થયેલ લેખો તથા અન્ય વિભાગની માહિતીઓ સાથે તંત્રીમંડળ સહમત છે તેમ માની લેવું જરૂરી નથી. રજૂ થયેલ વિચારો જે તે વ્યક્તિના હોય છે, જેની નોંધ લેવા વિનંતી.

લેખકોને નમ્ર વિનંતી

‘મંગલ મંદિર’માં પ્રગટ કરવા માટે વિપુલ પ્રમાણમાં લેખ સામગ્રી અમને મળતી રહે છે અને એટલે સ્વીકૃત કૃતિઓને પ્રગટ કરવાનું પણ સ્વાભાવિક રીતે વિલંબાય. મંગલ મંદિરના ઘોરણને ધ્યાનમાં લઈ, પોતાની રચના મોકલતી વખતે લેખક સ્વવિવેક દાખવે તેવી વિનંતી છે.

એક સાથે એકથી વધુ કૃતિઓ ન મોકલવા વિનંતી.

ભાષાદોષ અને લાંબા લેખો અસ્વીકાર્ય બનશે તેની નોંધ લેવા વિનંતી. લેખમાં એકની એક વાતનું પુનરાવર્તન (રિપિટેશન) ટાળવું જરૂરી છે. કૃતિની હસ્તપ્રત સ્વચ્છ અને સુવાચ્ય હોવી જોઈએ. આશા છે કે, આ બાબતમાં લેખક મિત્રોનો સહકાર અમને મળી રહેશે.

— મુખ્યતંત્રી

અનુક્રમણિકા

તંત્રી લેખ :

- આપણે આપણી રોગ પ્રતિકારક શક્તિ વધારવી પડશે ૭
- અગત્યના દિન : રાષ્ટ્રીય અને વિશ્વ ૮

લેખ

ભક્તિ

- પર્વાધિરાજ પર્યુષણ : તપ, ત્યાગ અને તિત્તિક્ષાનો વ્યવહાર દિનેશ આર. મહેતા ૯

કલ્યાણ

- સામાયિક તો સુલસાબાઈનો પુષ્પાબેન શાહ ૧૧

વ્યક્તિ વિશેષ

- આધુનિક ભારતના એક શિલ્પી : ડૉ. રાજેન્દ્રપ્રસાદ ૧૩

ઇતિહાસ

- જલિયાંવાલા બાગ - નરસંહાર ડૉ. મિહિર એમ. વોરા ૧૫

કચ્છ

- કચ્છના સંનિષ્ઠ કેળવણીકાર : વસંતરાય પટ્ટણી ભરત ‘કુમાર’ પ્રા. ઠાકર ૧૭

વિચારમંચ

- બ્રહ્માંડની ઉત્પત્તિ કેવી રીતે થઈ? ડૉ. યાસીન દલાલ ૧૯
- ઘડપણમાં વસિયતનામું - જુવાનીમાં હેસિયતનામું! દિનેશ પાંચાલ, જર્નાલિસ્ટ ૨૧

કોરોના સંક્રમણ

- મહામારી - ગંભીર બીમારી અને તેનાં ઉપાયો ડૉ. શ્વેતા પરીખ, એમ.ડી. ૨૩
(કન્સલ્ટન્ટ સાઇકાલોજિસ્ટ)

શિક્ષણ જગત

- માનવ સંસાધન વિકાસમાં શિક્ષણ ડૉ. પલ્લવી શાહ ૨૪

કારકિર્દી

- જીપીએસસીની પરીક્ષા પાસ કર્યા બાદ ડેપ્યુટી કલેક્ટરે કેવી કામગીરી નિભાવવાની હોય છે? હીરેન દવે ૨૭
- કારકિર્દી ઘડતર માટેની ૭ ટીપ્સ શબ્દીર અહેમદ ખત્રી ૨૮

રહસ્ય

- મૃત્યુની પરિવર્તનશીલતા પ્રા. સૂર્યકાંત ભટ્ટ ૨૯

વાસ્તવિકતા

- ‘બી પ્રેક્ટિકલ’ એપ્રોચ એ કોઈ પાપ નથી! પાર્થ દવે, જર્નાલિસ્ટ ૩૦

આરાધના

- મદદ સુનિતા એ. શાહ ૩૧

વાર્તા

- મરક મરક કથા : કોરોનાના ફળ મીઠા - જરૂર ભલવીરસિંહ ખડેજા ૩૪

કોરોના જેવી વૈશ્વિક મહામારીના ઇતિહાસની તરફ નજર કરતાં જણાશે કે આવા વૈશ્વિક ગંભીર રોગચાળાનો અંત એકદમ રીતે આસાન હોતો નથી. અત્યારે સાયન્સ અને ટેકનોલોજી ખૂબ જ વિકાસ પામ્યા છે તો પણ વિશ્વભરમાં લાખો લોકો કોરોનાગ્રસ્ત - કોરોના સંક્રમિત થઈ રહ્યા છે. **આ પરિસ્થિતિમાં તેના અંતની રાહ જોવાને બદલે સંક્રમણ ન થાય તેની તકેદારી રાખવી વધુ હિતાવહ છે.** તે ઉપરાંત, હવે લોકોએ પોતાની લાઈફ સ્ટાઈલમાં ફેરફાર કરીને સ્થિતિને અનુકુળ થવા પ્રયાસ કરવો પડશે. બાકી લોકો પોતે શિસ્ત પાળશે, સાવચેત રહેશે, નિયમોનું યોગ્ય રીતે પાલન કરશે ત્યારે જ કોરોના વાયરસનો અંત નજદીક આવશે. **ટૂંકમાં લોકો કોરોના વાયરસ સામે જેટલા જાગૃત થશે તેટલા પ્રમાણમાં સુરક્ષિત રહી શકશે.**

આ નવીન કોરોના માટે હજુ સુધી કોઈ દવા નથી. વેક્સિન આવતા સમય લાગશે. આપણે આપણી રોગ પ્રતિકારક શક્તિ વધારવી પડશે અને કોરોના ફેલાતો અટકાવવા તેની કડીને તોડવી પડશે. ડરની બિલકુલ જરૂર નથી. મન મજબૂત રાખીને આત્મવિશ્વાસ કેળવવાની જરૂર છે. ભીડથી દૂર રહેવું, બે વ્યક્તિઓએ પોતાની વચ્ચે અંતર રાખવું, વારંવાર હાથ ધોવા, માસ્કનો હંમેશાં ઉપયોગ કરવો અને વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થાના સૂચનોનું સખત પાલન કરવું.

ભારત : અગત્યના રાષ્ટ્રીય દિન **વિશ્વ : અગત્યના દિન**

માસ : ઓગસ્ટ	
૦૧ લોકમાન્ય ટિળકની પુણ્યતિથિ	૦૧ માસનો પ્રથમ રવિવાર
૦૭ રવીન્દ્રનાથ ટાગોરની પુણ્યતિથિ	વિશ્વ મૈત્રી દિન (ફેન્ડશિપ ડે)
૦૮ શહીદ દિન (મહાગુજરાત આંદોલન)	૦૯ વિશ્વ આદિવાસી દિન
૦૯ 'હિંદ છોડો' આંદોલન દિન	૧૫ ભારતનો સ્વાતંત્ર દિન
૧૫ સ્વાતંત્ર્ય દિન	
૨૯ રાષ્ટ્રીય રમત દિન (મેજર ધ્યાનચંદનો જન્મ દિવસ)	

KRIDA - મુંબઈ અને શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદનો સમન્વય (Tie-Up)

કચ્છમાં રહેતા ખેડૂતોને તન-મન-ધન અને ટેકનોલોજીથી સહકાર આપી, તેમનો ઉધાર કરવાની નેમ સાથે મુંબઈમાં શ્રી કચ્છી વીસા ઓસવાળ અને શ્રી કચ્છી ભાનુશાળી સમાજોએ ભેગા થઈ એક સેવા સંસ્થા - KRIDA (કૃષિ રીસર્ચ ઇનોવેશન એન્ડ ડેવલપમેન્ટ એસોસિએશન)ની સ્થાપના કરી. (www.krida.org)

હિંદેશ : ★ મુંબઈથી કચ્છ જવા માંગતા લોકોને ખેતી તરફ વાળીને તેમને મુંબઈ કે તેના જેટલી જ અથવા વધુ આવક ઊભી કરવી. ★ મુંબઈગરાઓની કચ્છની વેરાન જમીનમાં બને તેટલું વધુ ઓર્ગેનિક ખેતીનું ઉત્પાદન કરવું અને ઝેરી કેમિકલ / પેસ્ટીસાઈડ્સથી નવી પેઢીને બચાવવી. ★ ખેડૂતોને આધુનિક ખેતીની તાલીમ, સાધનો, એક્સપર્ટ્સ પૂરા પાડવા. ★ ખેતીને વર્લ્ડ લેવલ સુધી લઈ જઈને - કચ્છી ખેડૂતોને એક્ષપોર્ટ કરવા સુધીની મદદ કરવી. ★ કચ્છના ગામોમાં સગવડ મુજબ રેટીંગ કરવા (STAR Rating) અને ઓવરઓલ સ્ટર ઉપર લાવવું - જેવા અત્યંત જરૂરી અને Visionary કાર્યો કરતી આ સંસ્થાના ફાઉન્ડર ટ્રસ્ટી શ્રી ગોવિંદભાઈ માંગે અને અન્ય ટ્રસ્ટી અને હોદ્દેદારો શ્રી અમૃતભાઈ શાહ અને શ્રી પ્રદીપભાઈ છેડા મુંબઈથી અત્રે પધારેલ હતા અને સમાજના મહેમાન તરીકે શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી ખાતે એક રાત રોકાયેલ હતા.

મુંબઈથી કચ્છ જતી વખતે ઉપર મુજબના મહેમાનોએ શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદના હોદ્દેદારો સાથે મળવાની ઈચ્છા વ્યક્ત કરી હતી અને તે મુજબ તા. ૨૭-૭-૨૦૨૦ના રોજ એક મીટિંગનું આયોજન શ્રી કચ્છી જૈન ભવન ઉપર રાખેલ હતું. સાથે આપણા સમાજના શ્રી પ્રતાપભાઈ દંડ, શ્રી પ્રદીપ મહેતા, શ્રી રોહિત સંઘવી અને શ્રી હીરેન શાહ હાજર રહ્યા હતા.

KRIDA - મુંબઈએ કચ્છના ખેડૂતો વતી એવી પ્રારંભિક ઓફર આપેલ છે, કે ૩૦૦ એકરના ખેતરમાં માત્ર આપણે જે નક્કી કરી ઓર્ડર આપીશું, તે જ અનાજ - શાકભાજી અને ફળો પકવશે - જે આપણે જ વેચીશું.

આગળના આયોજન માટેની વિગતો 'મંગલ મંદિર'ના આવતા અંકમાં પ્રસારીત કરવામાં આવશે.
- હીરેન કે. શાહ (એચ. કે. શાહ)

ફૂલેફૂલો પોરસાતી વસંત પાનખરમાં ફેરવાઈ ગઈ હતી. પરંતુ ધન્ય છે એ સુલસાને જેણે સામાયિક શબ્દને ચરિતાર્થ કર્યો. સામાયિકની ક્રિયા માત્ર ક્રિયા ન રહી, એ આચરણમાં આવી અને છેલ્લું પગથિયું આસાનીથી ચડાઈ ગયું. આ તફાવત હોય સામાન્ય સ્ત્રીઓમાં અને એક વિશેષ વ્યક્તિત્વમાં. આ તફાવતે એમનું નામ સૂત્રપાઠે આવ્યું.

આ ઘટનાને વિશેષ વિચારીએ તો સુલસાબાઈએ એક બીજું મોટું કામ કર્યું છે. સામાન્ય રીતે સાસુ માટે એમ કહેવાય કે, સાસુ એટલે સામાન્ય નામ અને ભયંકર જાતિ. સાસુ અને વહુનો સુમેળ હોય એવું ઓછું જોવા મળે. છોકરીને બાળપણમાં શિરામણની સાથે સાસુની બીક પીરસવામાં આવે છે. **સમાજમાં વગોવાયેલા સાસુના પાત્ર માટે કહેવાય કે જે જુએ ત્રાંસુ, પડાવે આંખમાંથી આંસુ, તેનું નામ સાસુ.** સુલસાબાઈએ સાસુ માથે લાગેલું આ કલંક ઉજ્જવળ કર્મથી, ધીરજથી ધોયું છે. એમણે કરી બતાવ્યું કે સંસારમાં સાચા સુખનો મારગ બતાવે તે સાસુ.

સુલસાબાઈએ ક્ષણને સાચવી જાણી. **જે ક્ષણે આર્તધ્યાન કરી કર્મોના પોટલા બંધાય એ ક્ષણે એમણે કર્મો તોડ્યા.** સમભાવનું સાધન લઈ મોહનીય કર્મને છેદ્યા. પુત્રવધૂઓને આર્ત કે રૂદ્ર ધ્યાનની ખાઈમાં પડતી બચાવી, ધર્મધ્યાનને રસ્તે ચડાવી. જે બનવાનું હતું તે બની ગયું હતું. નાગ ગાથાપતિ કે એમના આઠ પુત્રો જે મૃત્યુને વર્યા તે હવે પાછા આવે એમ નહોતા. એમની પાછળ ઝુર્યા કરવાથી કોઈ અર્થ સરે એમ નહોતો. સુલસા આ મર્મને પૂરો જાણતા હતા. મોહકર્મનો પ્રવેશ ન થાય એ માટે એમણે સમભાવની દીવાલ બંધી કરી દીધી.

વાટે જતાં રસ્તે આવતો પથ્થર ધ્યાન ન રહે તો એ ઠોકર વાગવાનું કારણ બને છે અને એ જ પથ્થર દૃષ્ટિ હોય તો વિસામો બને છે. અગ્નિનો ઉપયોગ આવડે તો એ અન્ન પકવી આપે છે, ન આવડે તો દઝાડે છે. જીવનમાં દરેક ઘટના કોઈને કોઈ સંદેશ લઈને આવે છે. **દુઃખકારી વિપરીત અસરની પાછળ જ સુખદ, સોનેરી તક રાહ જોઈને જ ઊભી હોય છે.** માણસ મોટેભાગે પહેલી તકનું સ્વાગત કરવામાં વ્યસ્ત હોય છે. એની પાછળ ઊભી રહેલી બીજી તક રાહ જોઈ જોઈને થાકીને જતી રહે છે. સુલસાબાઈએ બીજીનું સ્વાગત કર્યું. જીવનને સાચા માર્ગે લઈ ગયા. એમને માટે પથ્થર વિસામો બન્યો.

સુલસાનું આ વલણ એક બીજો સંદેશ આપે છે. **“વાસાંસિ જુષાંનિ યથા વિહાય, નવાનિ ગૃહણાતિ નરોપરાણિ.”** માણસ જૂનું વસ્ત્ર બદલી નવું પહેરે છે. મનુષ્ય સંબંધો એવા છે. કપડું જૂનું થાય પછી શરીરથી અળગું થાય. એમ સાંસારિક સંબંધ હતા તે હતા. પૂરા થયા પછી એનો હર્ષશોક કેવો! એમણે સંબંધોના વાઘા તજી દીધા. પુત્રવધૂઓ એમના પગલે ચાલી અને

પાંસઠ જીવન જે કારમા દુઃખમાં રીબાઈ રીબાઈને, ઝુરીઝુરીને લાચારી ભોગવી પૂરા થાત, તે ઉન્નત મસ્તકે ભવકટી કરતાં, ત્યાગનો સંદેશ દેતાં, જૈન શાસનનો જયનાદ ગજવતાં પૂરાં થયા. ધન્ય છે એ સામાયિકને જાણનારી સુલસાબાઈને!

આમ, સામાયિક એટલે ‘સમાનિ-જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રાણિ તેષુ અચનં, ગમનં સમાયઃ, સ એવ સામાયિકમ્.’ માત્ર મોક્ષમાર્ગના સાધન જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર સમ કહેવાય છે. **તેમાં અચન કહેતાં ગમન કરવું એટલે કે પ્રવૃત્તિ કરવી તે ‘સામાયિક’ છે.**

સામાયિક આપી શકાય નહીં, ખરીદી કે લઈ શકાય નહીં. એ તો આત્માની વસ્તુ છે. સૂત્રકાર તો કહે છે, આત્મા એ જ સામાયિક છે. એ તો રાગ-દ્વેષથી પર છે. બંધનમાં છે ત્યાં સુધી જ તકલીફ. **ચાર કષાયોની ચોકડી ભેદો, રાગનું બંધન, દ્વેષનું બંધન તોડી ઉખેડી ફેંકી દો પછી તો મસ્તી જ મસ્તી. મુક્તિની મસ્તી ઓર છે અને એ મસ્તી માણવા સામાયિક જરૂરી.** દ્રવ્ય સામાયિકની નેટ પ્રેક્ટિસ દ્વારા ભાવ સામાયિકમાં પ્રવેશી સતત સમની સાધના કરવી એ જ માનવ જીવનું ધ્યેય છે. એમાં જ જીવનનું શ્રેય છે.

દબ્બંતરી ચિકિત્સાલય,
શ્રીજી નગર, મુંદ્રા, કર્ણ.

પર્વાધિરાજ પર્યુષણ : તપ, ત્યાગ અને તિતિક્ષાનો તહેવાર
(અનુસંધાન : પાના નં. - ૧૦ ઉપરથી ચાલુ)

જૈન ચિંતક શશીકાંતભાઈ મહેતાએ નવકાર બેંક બનાવી છે. નવકાર મંત્રના સમૂહ જાપ કરાવાય છે. તેઓ માને છે કે, **શુભ ભાવનાથી કોઈ કામ થાય તો તેની અસર ઉપજે છે.** પર્યાવરણ શુદ્ધ બને છે અને આ કાર્યક્રમ દ્વારા શુભ સંદેશો ફેલાવવા માંગીએ છીએ.

જૈન આચારો કડક છે એવી પણ ટીકા થાય છે. તપ, જપનો મહિમા છે. પણ આ બધું પરાણે કમાવાતું નથી. આ તો સહજ હોવું જોઈએ. ત્યાગ સહજ હોવો જોઈએ. સહજતાથી ન છોડવું હોય તો એ માત્ર દંભ છે.

પણ, સમસ્યા એ છે કે, આપણે કોઈ પણ ધર્મ કે દર્શનની મૂળ ભાવનાનો મહિમા ગાતા નથી. ક્રિયાકાંડને મહત્ત્વ આપી દઈએ છીએ. જૈન સમાજમાં પણ અલગ અલગ ફિરકાઓ છે. આ બધું છૂટવું જોઈએ. જરૂર છે, જૈન ધર્મના સાચા પ્રચારની. એનો મૂળ મંત્ર સમાજમાં ફેલાય તો શાંતિ હાથવગી બને તેમ છે.

૩૦૨, મર્લિન અર્હમ્, ૧૧, વિશ્વકુંજ સોસાયટી,
નારાયણનગર રોડ, પાલડી, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૭.
મો. ૯૯૨૪૩ ૪૨૬૨૮

કર્ચુ હતું. ૧૯૧૩માં બિહાર છાત્ર સંમેલનના અધ્યક્ષ તરીકે ચૂંટાયા. ૧૯૩૦માં મહાત્મા ગાંધી નમક સત્યાગ્રહના મુખ્ય નેતા બન્યા. ૧૯૩૪માં ભૂકંપ અને પૂરમાં પાયમાલ થઈ ગયેલા લોકોને ઊભા કરવા રિલીફ ફંડ એકત્રિત કરવાની કામગીરી હાથ ધરી. રૂ. ૩૮ લાખ ભેગા કર્યા. એ સમયમાં આ રકમ આજના ૫૦-૧૦૦ કરોડ જેવી કહેવાય. આંદોલન માટે પૈસા એકત્રિત કરવા દેશના અનેક વિસ્તારો ધૂમી વળેલા.

તેમણે આત્મકથામાં લખ્યું છે, દડો જેટલો જોરથી પછાડો એટલો વધારે તીવ્રતાથી ઊછળે છે. અંગ્રેજોના દમનને કારણે લોકો વધુ જોશમાં આવી ગયા હતા. સભામાં રૂપિયાનો વરસાદ થાય છે. પ્રવાસ ખૂબ આકરો હતો. તબિયત સુધરી હતી, પણ હજુ કમજોરી ગઈ નહોતી. લોકોનો ઉત્સાહ વધારવા હું ભાષણ આપતો. આગામી ચૂંટણી માટે હું કંઈક કહેતો અને પછી રૂપિયા માટે અપીલ કરતો. દરેક જિલ્લામાં ટાર્ગેટ કરતા વધુ પૈસા મળ્યા.

ગાંધી અને સુભાષ વચ્ચેના મતભેદ દૂર કરવામાં તેમણે મહત્વની ભૂમિકા ભજવી હતી. ત્રિપુરી અધિવેશનમાં સુભાષચંદ્ર બોઝ કોંગ્રેસ અધ્યક્ષ તરીકે ચૂંટાયા. તેમના વિરોધી ઈચ્છતા હતા કે રાજેન્દ્ર પ્રસાદ ચૂંટાય. રાજેન્દ્ર બાબુએ કહ્યું, જો સુભાષ બાબુના પક્ષમાં બહુમત હોય તો તેમણે કોંગ્રેસની કમાન સંભાળવી જોઈએ. ત્રિપુરી કોંગ્રેસના અધિવેશન બાદ ગાંધી સમર્થક અને સુભાષ સમર્થક વચ્ચે ગરમા-ગરમી થઈ ગઈ હતી.

રાજેન્દ્ર પ્રસાદ પર આક્ષેપ હતો કે સુભાષચંદ્ર બોઝના અધ્યક્ષ બનવાથી તેઓ જરા પણ ખુશ નથી. અખબારોમાં આ વિશે ચમકેલા સમાચારને તેમણે રદિયો આપેલો. તેમણે કહ્યું, સુભાષની ઘણી વાતો સાથે હું સહમત નથી એ વાત સાચી, પણ મારા મનમાં તેમના માટે જરાય કડવાશ નથી. આ વિશે અખબારોનો દાવો ખોટો છે.

તેઓ પોતે પક્ષના અધ્યક્ષપદથી દૂર ભાગી રહ્યા હતા. ગ્રાઉન્ડ પર કામ કરવા માગતા હતા. તેમણે ગાંધીજીને આ વિશે વાત કરી. બાપુ ન માન્યા. તેમણે રાજેન્દ્ર બાબુને અધ્યક્ષ બનાવવા માટે હઠ પકડી. રાજેન્દ્રબાબુ અધ્યક્ષ તરીકે ચૂંટાયા. ઓલ ઈન્ડિયા કોંગ્રેસ કમિટીની બેઠક પૂરી થયા બાદ આ મુદ્દે પંડાલમાં હંગામો મચી ગયો. **ગોવિંદ વલ્લભ પંત** અને **આચાર્ય કૃપલાની** સાથે ગેરવર્તન કરવામાં આવ્યું. મારપીટની નોબત આવી ગઈ.

રાજેન્દ્ર બાબુને કારણે સુભાષ બાબુ બીજે દિવસે અધિવેશનમાં ન આવ્યા. તેમણે રાજીનામું મોકલી દીધું. રાજેન્દ્ર બાબુ બોલવા ઊભા થયા કે સુભાષ બાબુના સમર્થકોએ હોબાળો મચાવવાનું શરૂ કરી દીધું.

તેઓ ચૂપચાપ ઊભા રહ્યા. કોલાહલ શાંત પડ્યા બાદ

તેમણે સભા બરખાસ્ત કરી. તેઓ ત્યાંથી જવા લાગ્યા તો સુભાષ બાબુના સમર્થકોએ તેમને પકડી લીધા. તેમને ખેંચવા લાગ્યા. બીજું જૂથ તેમને બચાવવા આવી ગયું. તેમને કોઈ પ્રકારની ઈજા તો નહોતી થઈ, કિન્તુ ઝભ્ભાના બટન તૂટી ગયાં. ખૂબ વિરોધ પછી અધ્યક્ષ બનાવવાયા હોવાથી રાજેન્દ્ર બાબુ દુઃખી હતા. ગાંધીજીના અનુયાયી હોવાથી તેમને ઈન્કાર ન કરી શક્યા.

ડૉ. રાજેન્દ્ર પ્રસાદ અને પંડિત જવાહરલાલ નહેરુ વચ્ચે તીવ્ર રાજકીય મતભેદ હતા. ખાસ કરીને ધાર્મિક બાબતોમાં. નહેરુ આધુનિક સમાજવાદના પક્ષધર હતા. તેઓ માનતા કે ભારતની એ સમયની સ્થિતિનું કારણ ભીરુ, ધાર્મિક વલણ પણ હતું. આ દેશ પરંપરાના નામે સરેલી - ગળેલી માન્યતા સાથે જકડાયેલો હતો. આઝાદી બાદ ભારતને વૈજ્ઞાનિક ચેતના સાથે આગળ વધવાનું હતું. ભારતને મંદિરોની જરૂર હતી. એ મંદિરમાં ઈશ્વરની મૂર્તિ અને ઉપાસનાને સ્થાન નહીં. એ મંદિર એટલે ઉદ્યોગ, નિયોજિત શહેર, બંધ, હોસ્પિટલ, સ્કૂલ અને પ્રયોગશાળા.

રાજેન્દ્ર પ્રસાદ ઔદ્યોગિક પ્રગતિના પક્ષધર હતા, પરંતુ ભારતની માનસિકતા પરિવર્તિત કરીને નહીં. તેઓ ખૂબ ધાર્મિક હતા અને માન્યતા સંબંધિત બાબતોનું પ્રદર્શન કરવામાં તેમને જરાય છોછ નહોતો. સરદાર, નહેરુ અને પ્રસાદની વચ્ચે ક્યાંક હતા.

ઓક્ટોબર ૧૯૪૭માં બંધારણ સભામાં હિંદુ કોડ બીલ રજૂ થયું. **આંબેડકરે** તેનો મુસદ્દો તૈયાર કર્યો હતો. આ ખરડા અંતર્ગત હિંદુઓ માટે નિયમો ઘડવામાં આવ્યા હતા.

વિવાહ, વારસો અને બીજી ગણી બધી બાબતોનો તેમાં સમાવેશ થતો હતો.

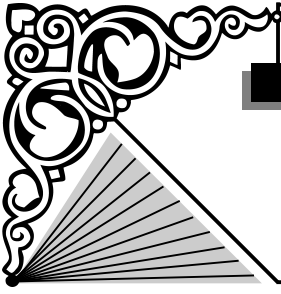
રાજેન્દ્ર પ્રસાદે કહ્યું, આ પ્રકારનું બીલ પસાર કરતા પહેલાં તેના માટે દેશમાં જનમત તૈયાર કરવો જોઈએ. તમામ વર્ગોને સાથે લીધા વિના નિયમોનું પાલન કરાવી શકાશે નહીં.

નહેરુ હિંદુ કોડ બીલ પસાર કરાવવાની હઠ કરી રહ્યા હતા જ્યારે ડૉ. રાજેન્દ્ર પ્રસાદ ઉગ્ર વિરોધ કરી રહ્યા હતા. સંતો તથા હિંદુવાદી સમાજસેવકો પણ જાહેર પ્રદર્શન યોજીને હિંદુ કોડ બીલનો વિરોધ કરી રહ્યા હતા.

તેમણે એક જલદ ચિઠ્ઠી લખી. જેમાં તેમને અન્યાયપૂર્ણ અને બિનલોકતાંત્રિક ગણાવ્યા. આ ચિઠ્ઠી સરદાર પટેલને વંચાવી. પટેલે તે ખિસ્સામાં મૂકી દીધી અને રાજેન્દ્રબાબુને કહ્યું કે આ મામલો પાર્ટી ફોરમમાં ઉઠાવજો. આમાં વ્યક્તિગત મતભેદની કોઈ વાત નથી.

રદમી નવેમ્બરે બંધારણ લખાઈ ચૂક્યું હતું. પરંતુ ગણતંત્ર

(અનુસંધાન : જુઓ પાના નં. - ૧૮ ઉપર)



ઇતિહાસ

જલિયાંવાલા બાગ - નરસંહાર



ડૉ. મિહિર એમ. વોરા

ભુજથી લગભગ ૧૫ કિ.મી. દૂર વંદે માતરમ મેમોરિયલ આવેલું છે, જેમાં ૧૮૫૭થી ૧૯૪૭ સુધીના બધા ઐતિહાસિક પ્રસંગોનું બારીકાઈથી એક મ્યુઝિયમ બનાવ્યું છે. જેમાં સૌ પ્રસંગોમાં એમ જ લાગે છે જાણે આપણે તેમાં સામેલ છીએ. આવા જ એક પ્રસંગને જોતા મને આ લેખ લખવાનું મન થયું છે **અને જે ભારતની આઝાદીમાં એક કાળો ઘડનો છે બ્રિટીશ સરકાર ઉપર, જેની માફી આજ સુધી કોઈએ માંગી નથી, જે એક ચિંતાનો વિષય છે. અને તે પ્રસંગ છે જલિયાંવાલા બાગનો નરસંહાર.** જે એપ્રિલની ૧૩ તારીખે થયો હતો. આમ તો આ વાતનો ઇતિહાસ આપણે સૌ જાણીએ છીએ પણ ફરી પાછો એકવાર તેનું પુનરાવર્તન કરી લઈએ અને જે નિર્દોષ લોકો શહીદ થયા હતા, તેમને આ લેખથી શબ્દાંજલિ આપીએ. **આ વાતને ૧૦૦ વર્ષો પૂરા થયા છે** ત્યારે હાહાકારરૂપી બનાવને એકવાર યાદ કરી લઈએ. **અમૃતસરના સુવર્ણ મંદિર નજીકનો નાનકડો બગીચો જલિયાંવાલા બાગ ભારતના સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામના ઇતિહાસમાં એક અનોખું સ્થાન ધરાવે છે.** ૧૩ એપ્રિલ, ૧૯૧૯ના દિવસે બ્રિગેડિયર જનરલ રેજીનોલ્ડ ડાયરેના નેતૃત્વમાં અંગ્રેજી હકુમતના સૈનિકોએ ગોળીઓ ચલાવીને નિશાન, શાંત એવા અબાલ-વૃદ્ધ અને બાળકો સહિત સેંકડો લોકો પર ગોળીઓ ચલાવી હતી. આ ગોળીબારમાં ઘણા લોકો માર્યા ગયા હતા અને હજારો લોકો ધાયલ પણ થયા હતા. જો કોઈ એક ઘટનાએ ભારતીય સ્વતંત્રતા સંગ્રામમાં સૌથી વધારે પ્રભાવ પાડ્યો હતો, તો તે ઘટના આ જઘન્ય અને નિર્મમ હત્યાકાંડ છે. આજે પણ કોઈ સત્તાના દમનકારી વલણની ઘટના કે હત્યાકાંડ થાય છે, તો તેને જલિયાંવાલા હત્યાકાંડ સાથે સરખાવી દેવામાં આવે છે.

૧૩ એપ્રિલ, ૧૯૧૯નો દિવસ બૈશાખીનો દિવસ હતો. બૈશાખીના દિવસે આખા પંજાબ અને આસપાસના પ્રદેશોમાં ખેડૂતો રવિ પાક કાપીને નવા વર્ષની ખુશીઓ મનાવતા હોય છે. **૧૩ એપ્રિલ, ૧૯૬૯ના દિવસે શીખોના દસમા ગુરુ ગોવિંદસિંહે ખાલસા પંથની સ્થાપના કરીને લોકોને અન્યાય અને અત્યાચાર સામે માર્થું ન મુકાવવાની હાકલ કરી હતી.** તેના કારણે પંજાબ અને આસપાસના પ્રદેશોમાં બૈશાખી સૌથી મોટો તહેવાર છે અને શીખો તેને સામૂહિક જન્મ દિવસના રૂપમાં

ઉજવે છે. અમૃતસરમાં તે દિવસે એક મેળો સેંકડો વર્ષોથી યોજાતો હતો, તેમાં તે દિવસે પણ હજારો લોકો દૂર-દૂરના સ્થાનો પરથી ખુશીઓ વહેંચવા આવ્યા હતા. અંગ્રેજી હકુમતનું દમનકારી વલણ ૧૮૫૭ના પ્રથમ સ્વતંત્રતા સંગ્રામ બાદ શરૂ થઈ ચૂક્યું હતું. તેમ છતાં ભારતે પ્રથમ વિશ્વયુદ્ધમાં બ્રિટીશ હકુમતનો ખૂલીને સાથ આપ્યો હતો. પ્રથમ વિશ્વ યુદ્ધની સમાપ્તિએ આશા હતી કે બ્રિટીશ શાસન હવે ભારત સાથે નરમાશથી વર્તશે. પરંતુ લોકોની ભાવનાથી વિપરીત બ્રિટીશ સરકારે મોન્ટેગુ-ચેમ્સફર્ડ સુધારા લાગુ કરી દીધા. પ્રથમ વિશ્વ યુદ્ધ વખતે પંજાબના ક્ષેત્રોમાં બ્રિટીશરો સામે વિરોધ કંઈક વધારે પ્રમાણમાં સપાટી પર આવ્યો હતો. તેને દબાવવા માટે **ભારત પ્રતિરક્ષા કાયદો (૧૯૧૫)** લાગુ કરીને વિરોધને કચડી નાખ્યું હતું. ત્યારબાદ ૧૯૧૮માં એક બ્રિટીશ જજ સિડની રોલેટની અધ્યક્ષતામાં એક સમિતિની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. આ સમિતિની જવાબદારી ભારતમાં ખાસ કરીને પંજાબ અને બંગાળમાં બ્રિટીશરોનો વિરોધ કઈ વિદેશી શક્તિઓની સહાયતાથી થઈ રહ્યો હતો, તેનું અધ્યયન કરવાની હતી. આ સમિતિના સૂચનો પ્રમાણે, ભારત પ્રતિરક્ષા કાયદાનો વિસ્તાર કરીને **રોલેટ એક્ટ** લાગુ કરી દેવામાં આવ્યો હતો. રોલેટ એક્ટનો હેતુ આઝાદી માટે ચાલી રહેલા આંદોલન પર રોક લગાવવાનો હતો. તેમાં તેઓ પ્રેસ પર સેન્સરશિપ લગાવી શકે, નેતાઓને કોઈ કેસ વગર જેલમાં રાખી શકે, લોકોને વોરન્ટ વગર પકડી શકે, તેમના પર વિશેષ ટ્રિબ્યુનલોમાં જવાબદારી વગર ચુકાદા ચલાવી શકાતા હતા.

રોલેટ એક્ટ તે સમયે બ્રિટીશ હકુમતની દમનકારી નીતિઓનું વાહક બની ગયો હોવાથી તેની સામે વિરોધનું વાતાવરણ બની ગયું હતું. તેને કાળા કાયદા તરીકે ઓળખવામાં આવતો હતો અને લોકો તેના વિરોધમાં ધરપકડ વહોરી રહ્યા હતા. ગાંધીજી ત્યારે દક્ષિણ આફ્રિકાથી ભારત આવી ચૂક્યા હતા અને ધીમેધીમે તેમની લોકપ્રિયતા વધી રહી હતી. તેમણે રોલેટ એક્ટના વિરોધનું આહવાન કર્યું હતું. તેને કચડવા માટે બ્રિટીશ સરકારે વધુ નેતાઓ અને લોકોની ધરપકડો કરી હતી. જેનાથી જનતાનો આક્રોશ વધ્યો હતો અને લોકોએ રેલવે તથા તાર-ટપાલ સેવાઓને બાધિત કરી હતી. આંદોલન એપ્રિલના પ્રથમ સપ્તાહમાં તેની ચરમ સીમા પર પહોંચ્યું હતું. લાહોર અને અમૃતસરની સડકો પર માનવ

મહેરામણ ઉમટેલો રહેતો હતો. લગભગ ૫ હજાર લોકો જલિયાંવાલા બાગમાં ભેગા થયા હતા. બ્રિટીશ સરકારના ઘણા અધિકારીઓ તેને ૧૮૫૭ની ક્રાંતિ અને તેમની દૃષ્ટિએ વિપ્લવના પુનરાવર્તન જેવી પરિસ્થિતિ લાગી રહી હતી. તેમ ન થવા દેવા અને તેને કચડવા માટે તેઓ કંઈપણ કરવા માટે તૈયાર હતા. આંદોલનના બે નેતાઓ **સત્યપાલ** અને **સૈફુદ્દીન કિચલુની** ધરપકડ કરીને કાળા પાણીની સજા આપવામાં આવી હતી. ૧૦ એપ્રિલ, ૧૯૧૯ના રોજ અમૃતસરના ઉપ કમિશનરના ઘર પર આ બંને નેતાઓને મુક્ત કરવાની માંગણી રજૂ કરવામાં આવી હતી. તે વખતના ઉકળાટભર્યા વાતાવરણમાં ૫ યુરોપીય નાગરિકોની હત્યા થઈ હતી. તેના વિરોધમાં બ્રિટીશ સિપાહીઓએ ભારતીય જનતા પર અંધાધૂંધ ગોળીબાર કરીને ૮થી ૨૦ ભારતીયોને મોતને ઘાટ ઉતારી દીધા હતા. આગામી બે દિવસ દરમિયાન અમૃતસર તો શાંત રહ્યું હતું પરંતુ પંજાબના અન્ય ક્ષેત્રોમાં હિંસા ફેલાઈ ગઈ હતી અને અન્ય ૩ યુરોપીય નાગરિકોની હત્યા થઈ હતી. આ પ્રકારની પરિસ્થિતિને કચડવા માટે પંજાબના મોટાભાગના વિસ્તારમાં માર્શલ લો લાગુ કરી દીધો હતો.

બૈશાખી દિવસના રોજ અમૃતસરના જલિયાંવાલા બાગમાં એક સભા રાખવામાં આવી હતી. તેમાં કેટલાક નેતાઓ ભાષણ આપવાના હતા. શહેરમાં કફર્યું લાગેલો હતો. તેમ છતાં સેંકડો લોકો એવા પણ હતા કે જે બૈશાખી જેવા માટે પરિવાર સાથે મેળો જોવા આવ્યા હતા અને શહેર જોવા આવ્યા હતા. તેઓ પણ સભાની ખબર સાંભળીને સભા સ્થળ તરફ જઈ રહ્યા હતા. જ્યારે નેતા, બાગમાં પડેલા ઉંચાણવાળા સ્થળેથી ભાષણ આપી રહ્યા હતા, ત્યારે બ્રિગેડિયર જનરલ રેજીનોલ્ડ ડાયર ૮૦ બ્રિટીશ સૈનિકો સાથે લઈને ત્યાં પહોંચી ગયા હતા. તેમના બધાના હાથમાં ગોળીઓ ભરેલી રાઈફલ હતી. નેતાઓ સૈનિકોને જોયા, તો તેમણે ત્યાં ઉપસ્થિત લોકોને શાંતિથી બેસી રહેવા કહ્યું હતું. સૈનિકોએ બાગને ઘેરી લઈને કોઈપણ ચેતવણી આપ્યા વગર નિશસ્ત્ર લોકો પર ગોળીબાર કરવાના શરૂ કરી દીધા હતા. **૧૦ મિનિટમાં કુલ ૧૬૫૦ રાઉન્ડ ગોળીઓ ફાયર થઈ હતી.** જલિયાંવાલા બાગ તે સમયે મકાનો પાછળ ખાલી પડેલું એક મેદાન હતું. ત્યાં સુધી જવા અને આવવા માટે એકમાત્ર સાંકડો રસ્તો હતો અને ચારે તરફ મકાનો હતા. ભાગવા માટે કોઈ રસ્તો ન હતો. કેટલાક લોકો જીવ બચાવવા માટે મેદાનમાં રહેલા એકમાત્ર કૂવામાં કૂદી ગયા. પરંતુ જોતજોતામાં તે કૂવામાં લાશોનો ઢગલો થયો હતો. જલિયાંવાલા બાગના હત્યાકાંડ બાદ ત્યાં રહેલા કૂવામાંથી ૧૨૦ લાશો કાઢવામાં આવી હતી. શહેરમાં કફર્યું લગાવવામાં આવ્યો હતો. જેના કારણે ઘાયલોને સારવાર માટે પણ ક્યાંય લઈ જઈ શક્યા ન હતા. લોકો સારવારના અભાવમાં તડપીને જીવ આપી રહ્યા હતા. અમૃતસરના ડેપ્યુટી કમિશનરના કાર્યાલયમાં ૪૮૪ શહીદોની યાદી છે. જ્યારે જલિયાંવાલા

બાગમાં કુલ ૩૩૮ શહીદોની યાદી છે. બ્રિટીશ સરકારનો અભિલેખ આ ઘટનામાં ૩૭૯ લોકોના મોત અને ૨૦૦ લોકોના ઘાયલ થવાની વાતનો સ્વીકાર કરે છે. તેમના જણાવ્યા પ્રમાણે માર્યા ગયેલાઓમાં ૩૩૭ પુરુષો, ૪૧ કિશોરો અને ૧ છ માસના બાળકનો સમાવેશ થતો હતો. અનાધિકારીક આંકડા પ્રાણે ૧૦૦૦થી વધારે લોકો માર્યા ગયા હતા અને ૨૦૦૦થી વધારે લોકો ઘાયલ થયા હતા. મુખ્યમથકે પાછા ફરીને બ્રિગેડિયર જનરલ રેજીનાલ્ડ ડાયરે પોતાના વરિષ્ઠ અધિકારીઓને ટેલિગ્રામ કરીને કહ્યું હતું કે તેમના પર ભારતીયોને એક ફોજે હુમલો કર્યો હતો. તેમાંથી બચવા માટે તેમને ગોળીબાર કરવા પડ્યા હતા. બ્રિટીશ લેફ્ટનન્ટ ગવર્નર માર્શલ ઓ. ડાયરે તેના જવાબમાં બ્રિગેડિયર જનરલ રેજીનોલ્ડ ડાયરને ટેલિગ્રામ કરીને કહ્યું હતું કે તેણે યોગ્ય પગલું લીધું છે. તેઓ તેના નિર્ણયને અનુમોદન આપે છે. ત્યારે વાઈસરોય ચેમ્સફર્ડની સ્વિકૃતિ બાદ અમૃતસર અને અન્ય ક્ષેત્રોમાં માર્શલ લો લગાવી દેવામાં આવ્યો હતો. **આ જઘન્ય હત્યાકાંડની દુનિયાભરમાં આકરી ટીકા થઈ હતી.** તેના દબાણમાં ભારતના સેક્રેટરી ઓફ સ્ટેટ એડવિન મોન્ટેગૂએ ૧૯૧૯ના અંતમાં મામલાની તપાસ માટે હંટર કમિશનની નિમણૂંક કરી હતી. કમિશન સામે બ્રિગેડિયર જનરલ ડાયરે સ્વીકાર્યું હતું કે જલિયાંવાલા બાગમાં ગોળીબાર કરીને લોકોને મારી નાખવાનો નિર્ણય તેણે ત્યાં જતા પહેલા જ કર્યો હતો. તે ત્યાં લોકોને મારી નાખવા માટે બે તોપો પણ લઈ ગયો હતો. પરંતુ રસ્તો સાંકડો હોવાથી તેને બહાર જ રાખવી પડી હતી. હંટર કમિશનના રિપોર્ટ બાદ જનરલ ડાયરને બ્રિગેડિયર જનરલમાંથી કર્નલ બનાવી દેવામાં આવ્યો હતો. તેને અક્રિય (નિષ્ક્રિય) અધિકારીઓની યાદીમાં રાખવામાં આવ્યો હતો. તેને ભારતમાં પોસ્ટ ન આપવાનો નિર્ણય કરાયો હતો અને તે સ્વાસ્થ્યના કારણોથી બ્રિટન પાછો ફર્યો હતો. બ્રિટનના હાઉસ ઓફ કોમન્સે જલિયાંવાલા બાગ હત્યાકાંડની નિંદા કરીને પ્રસ્તાવ પસાર કર્યો હતો, પરંતુ હાઉસ ઓફ લોર્ડ્સે તેના વખાણ કરતો પ્રસ્તાવ પસાર કર્યો હતો. વિશ્વવ્યાપી નિંદાના દબાણમાં બ્રિટીશ સરકારે તેનો નિંદા પ્રસ્તાવ પારીત કર્યો અને ૧૯૨૦માં જનરલ ડાયરે રાજીનામું આપવું પડ્યું હતું. ૧૯૨૭માં જનરલ ડાયરનું કુદરતી મૃત્યુ થયું હતું. **ગુરુદેવ રવિન્દ્રનાથ ટાગોરે આ હત્યાકાંડના વિરોધમાં નાઘટહુડનો ખિતાબ પાછો આપી દીધો હતો.**

આજાદી માટે લોકોના જોશમાં આવી ઘટનાથી પણ કોઈ ઓટ આવી ન હતી. જલિયાંવાલા બાગ હત્યાકાંડ બાદ લોકોમાં આજાદીની આકાંક્ષા વધવા લાગી હતી. આ હત્યાકાંડની ખબર તે વખતના અપૂરતા સંચાર સાધનો છતાં જંગલમાં આગની જેમ દેશભરમાં ફેલાઈ ગઈ હતી. જલિયાંવાલા હત્યાકાંડ બાદ પણ લોકોની આજાદી માટેની ચાહત જોઈને ગાંધીજીએ **૧૯૨૦માં**

(અનુસંધાન : જુઓ પાના નં. - ૨૬ ઉપર)

અને છેક ૧૯૫૫ લગી ટેનિસ રમતા. બિહારીલાલ અંતાણી (૧૮૯૨ - ૧૯૭૧), ગુલાબશંકર ધોળકિયા (૧૮૯૩ - ૧૯૭૨) વગેરે સાથે રહીને રાજ્યના નિવૃત્ત મહાનુભાવોનું 'જવાહર ક્લબ' નામે મંડળ સ્થાપેલું. કચ્છમાં પહેલી રોટરી ક્લબના હોદ્દાદાર રહી સામાજિક પ્રવૃત્તિઓ કરી. માસ્ટર ચત્રભુજરાય શિવજી અંજારિયા (૧૮૪૪ - ૧૯૧૨) ચેરિટીઝના પંદર વર્ષ પ્રમુખ રહી જ્ઞાતિમાં સામાજિક, આર્થિક, શૈક્ષણિક સહાય માટેની પ્રવૃત્તિઓ કરેલી.

ઉદાત્ત ભાવનાથી પ્રેરાઈ ભુજમાં લક્ષ્મીનારાયણ મંદિરનો પાછળનો ભાગ રાજ્ય સરકાર પાસેથી ભાડાપટ્ટે લઈ 'ભારતીય સંસ્કૃતિ સેવામંડળ' (૧લી જુલાઈ, ૧૯૪૭)ના સ્થાપક પ્રમુખ તરીકે અહીં અનેક આધ્યાત્મિક પ્રવૃત્તિઓ વિકસાવી. રામકૃષ્ણ કાર્યાલય માટે પણ કાર્યવાહી કરી. **હારિકાપીઠના જગદ્ગુરુએ એમને 'સ્વધર્મભૂષણ' પદવી (૧૯૫૦)થી સન્માન્યા હતા.** કચ્છના આવા સંનિષ્ઠ કેળવણીકાર અને સામાજિક કાર્યકર પટ્ટણી સાહેબનું ૧૮મી ઓગસ્ટ, ૧૯૬૫ના અવસાન થયું.

થોડો સાંસારિક પરિચય પણ કરીએ તો વસંતરાયભાઈ પટ્ટણીના લગ્ન ભુજના દેવશંકર જગજીવન ધોળકિયાના પુત્રી મુક્તાબહેન સાથે થયેલા, જેઓ કચ્છના પત્રકાર ફૂલશંકર હિંમતરામ પટ્ટણી (૧૯૦૫ - ૧૯૯૨)ના માસિયાઈ બહેન થાય. આવકવેરા કમિશનર કનૈયાલાલ ડી. ધોળકિયા (૧૯૧૦ - ૨૦૦૧) એમના સાળા થાય. તો, રાપર બેઠકના વિધાનસભ્ય (૧૯૫૭ - ૧૯૬૨) તરીકે ચૂંટાઈને 'કચ્છના પ્રથમ મહિલા ધારાસભ્ય' બનવાનું માન મેળવનાર ત્રિલોચનાબહેન ઉષાકાંત ધોળકિયા (૧૯૨૩ - ૧૯૯૩) એમના પુત્રી થાય.

● **'કારા ડુંગર કચ્છખા' :**

આ ગ્રંથનું પૂરું ગુજરાતી - અંગ્રેજી શિર્ષક આ પ્રમાણે છે : કારા ડુંગર કચ્છખા અથવા ઈતિહાસ અને લોકકથામાં કચ્છ (હિંદી રાજભક્તિનું એક અધ્યયન). ધ બ્લેક હિલ્સ : કચ્છ ઈન હિસ્ટરી એન્ડ લિજેન્ડ (અ સ્ટડી ઈન ઈન્ડિયન લોકલ લોયલ્ટીઝ). તેના મૂળ લેખક એલ. એફ. રશબ્રુક વિલિયમ્સ (૧૮૯૦ - ૧૯૭૮), અનુવાદક વસંતરાય પટ્ટણી અને સંપાદક દુલેરાય કારાણી (૧૮૯૬ - ૧૯૮૯) હતા. કચ્છની આમપ્રજા અને અંગ્રેજી ન જાણનાર વર્ગને આ પુસ્તકનો લાભ મળે તેમજ 'કચ્છનું ઐતિહાસિક વ્યક્તિત્વ' બહોળી રીતે જાણવા મળે તે હેતુથી મહારાવ મદનસિંહજી સાહેબે (૧૯૦૯ - ૧૯૯૧) તેનું ગુજરાતી ભાષાંતર અને પ્રકાશન કરાવ્યું હતું.

વસંતભાઈએ તેનો પહેલો અનુવાદ ૧૯૫૪ - ૧૯૫૬ દરમિયાન કરેલો, જેની પહેલી ગુજરાતી આવૃત્તિ ૧૯૬૩માં અને બીજી ૧૯૯૮માં બહાર પડી. ૨૯૦ + ૧૮ તસવીરો સહિત કુલ

૩૦૮ પૃષ્ઠો ધરાવતા અને બે ભાગોમાં વિભાજિત આ ગ્રંથમાં કુલ ૧૩ પ્રકરણો આલેખાયા છે.

પટ્ટણીજીએ કરેલા અનુવાદ વિશે રશબ્રુક નોંધે છે : "આ શબ્દશઃ ભાષાંતર નથી. જાણે કે હું ગુજરાતી ભાષા જાણતો હોઉં અને મેં જ ગુજરાતીમાં લખીને તે પ્રગટ કર્યું હોય એવી જાતનું આ લખાણ છે! અંગ્રેજી કરતાં તેની રચના નિરાળી છે. ગુજરાતી વાચકો ગૂંચવાડામાં પડી ન જાય એટલા માટે કેટલીક બાબતોની રજૂઆતમાં અને વર્ણનરીતિમાં થોડો ફેરફાર કરવામાં આવેલ છે.'

'શિવમ્', ૪૦, વૃંદાવન નગર-૧, ખડિયા તળાવ સામે, વૈશાલી સિનેમા રોડ, અંબાર, કચ્છ-૩૭૦ ૧૧૦. ફોન : (૦૨૮૩૬) ૨૪૦૧૩૯, મો. ૯૪૨૭૨ ૨૩૧૫૦

જિંદગીના અનુભવે શીખવાડ્યું છે કે સંબંધના બે છેડા થોડા ટૂંકા રાખવા, જેથી ગાંઠ પડવાની શક્યતા થોડી ઓછી રહે.

આધુનિક ભારતના એક શિલ્પી : ડૉ. રાજેન્દ્રપ્રસાદ

(અનુસંદાન : પાના નં. - ૧૪ ઉપરથી ચાલુ)

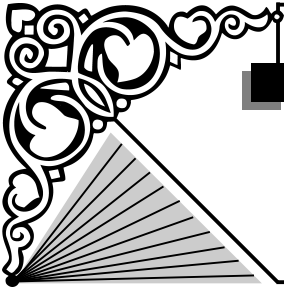
દિન ૨૬ જાન્યુઆરીના રોજ મનાવવામાં આવ્યો. આ દિવસ ખાસ હતો. કેમકે ૨૬ જાન્યુઆરી, ૧૯૨૯માં લાહોર અધિવેશનથી કોંગ્રેસે પૂર્ણ સ્વરાજની માંગણી ઉઠાવી હતી. રાજેન્દ્ર પ્રસાદ ૨૬ જાન્યુઆરી, ૧૯૫૦ના દિવસને ગણતંત્ર દિવસ રાખવા માંગતા નહોતા. કેમકે જ્યોતિષ પ્રમાણે તે દિવસ શુભ નહોતો. નહેરુ જ્યોતિષને ખાસ મહત્વ નહોતા આપતા એટલે તેમણે રાજેન્દ્ર બાબુની વાત ગ્રાહ્ય ન રાખી.

બે વર્ષ સુધી તો રાજેન્દ્ર બાબુની રાષ્ટ્રપતિ તરીકે માત્ર વરણી થઈ હતી. ૧૯૫૦માં ચૂંટણી આવી. નહેરુ બિનસાંપ્રદાયિક વિચારધારા રાખતા સી. રાજગોપાલાચારીને રાષ્ટ્રપતિ પદના ઉમેદવાર ઘોષિત કરવા માંગતા હતા. પરંતુ પટેલે અને કોંગ્રેસના અન્ય નેતાઓએ હિંદુવાદ તરફ ઝુકાવ રાખતા ડૉ. રાજેન્દ્ર પ્રસાદનું નામ સૂચવ્યું. આ બાબતમાં નહેરુનું કશું ચાલ્યું નહોતું.

૧૯૬૨માં નિવૃત્ત થયા પછી બિહારના સદાકત આશ્રમમાં રહેવા જતા રહ્યા હતા. પૂર્વ રાષ્ટ્રપતિ તરીકે તેમને મહિને રૂા. ૧૧૦૦/-નું પેન્શન મળતું હતું.

પટનાના એક્ઝિબિશન રોડ પર પંજાબ નેશનલ બેંકની એક શાખા છે. આ બેંકના ખાતા નં. ૦૩૮૦૦૦૦૧૦૦૦૩૦૬૮૭માં માત્ર રૂા. ૨૦૦૦ની સિલક હતી. ૫૭ વર્ષ જૂનું આ ખાતું પી.એન.બી.નું પ્રથમ એકાઉન્ટ ગણાય છે.

આ ખાતું ડૉ. રાજેન્દ્ર પ્રસાદનું હતું. વર્તમાન નેતાઓની અબજોની કાળી કમાણી વિદેશી બેંકોમાં છુપાવાયેલી છે ત્યારે દેશના પ્રથમ રાષ્ટ્રપતિની પ્રામાણિકતાથી અર્જિત થયેલી પૂંજ પર ગર્વ થાય છે. ■



વિચાર મંચ

બ્રહ્માંડની ઉત્પત્તિ કેવી રીતે થઈ?



ડૉ. યાસીન દલાલ

બ્રહ્માંડની ઉત્પત્તિ કેવી રીતે થઈ એ વિશે હજી જાતજાતના તર્કવિતર્ક ચાલ્યા જ કરે છે. ઈસ્લામ અને ખ્રિસ્તી ધર્મ એક તર્ક આપે છે અને કયામતની કલ્પના રજૂ કરે છે તો વૈજ્ઞાનિકો એને સ્વીકારતા નથી અને પ્રાચીન સંસ્કૃતિઓની વાત આગળ કરે છે. હજારો વરસો પહેલા મેસોપોટેમિયા અને ઈજિપ્ત તથા ગ્રીસમાં સંસ્કૃતિ હતી અને માણસ પહેલા વાનર હતો એવું પ્રતિપાદિત થાય છે. સ્ટીફન હોકિન્સ જેવા નિષ્ણાતો બીગબેંગ થીયરીને આગળ કરે છે. **તે કહે છે કે બ્રહ્માંડ કે પૃથ્વી એ કોઈ ઈશ્વરની દેવી રચના નથી તેમ કોઈ ઈશ્વરી વ્યવસ્થા પણ નથી. પદાર્થના મૂળભૂત ગુણધર્મના જડ પરિભળોના સંચાલનનું આપોઆપ નિપજેલું પરિણામ છે.** એની પાછળ કોઈ સભાન યોજના હતી જ નહીં.

અફસોસ એ વાતનો છે કે આઈન્સ્ટાઈન કહે છે કે બ્રહ્માંડ આપણને મળેલી સૌથી મૂલ્યવાન પ્રાપ્તિ છે, પણ એ હજી પ્રાથમિક અને બાલ્યાવસ્થાની છે. અફસોસ એ છે કે આઈન્સ્ટાઈન જેવા મહાત્માએ જેને અતિશય મૂલ્યવાન ગણાવી, એને આપણા માણસો સમજી શકતા નથી.

હંમેશાં બને છે તેમ સ્ટીફન હોકિન્સનો આજના વૈજ્ઞાનિકોએ વિરોધ કર્યો અને એમ કહ્યું કે બ્રહ્માંડનું અસ્તિત્વ અકસ્માતે થઈ ગયું. વૈજ્ઞાનિકો એમ કહે છે કે આ સૃષ્ટિ ઈશ્વરની કુશળતાપૂર્વકની અને બુદ્ધિપૂર્વકની ડિઝાઈન છે. ધર્મશાસ્ત્રીઓ અને સામાન્ય માણસ એમ કહે છે કે, દુનિયા ઈશ્વરે બનાવી છે. શું ઈશ્વર આવી દુનિયા બનાવે જ્યાં ચારેબાજુ પરપીડન જોવા મળે? એક પ્રાણીની મહામોંઘી જિંદગી તે અન્ય પ્રાણીનો બે ટંકનો ખોરાક હોય? આવી પરપીડનનો આનંદ માણતી વ્યવસ્થા કદી ઈશ્વરની હોય જ નહીં, શેતાનની હોય. ઈશ્વર તો પરમદયાળુ છે અને સર્વ શક્તિમાન છે અને **બીજી બાજુ ઉપર કહ્યું તેમ એક પ્રાણી બીજા પ્રાણીને ખાઈ જાય એ ઈશ્વરની રચના કેવી રીતે હોય?** અહીં સંસારમાં કોઈના ચલાવ્યા વિના કશું ચાલતું જ નથી તો એવી માન્યતા સાચી હોય તો એમાં ઈશ્વરની કલ્પના ક્યાં ફીટ બેસે?

ઈશ્વર છે કે નહીં એ વિશે માણસે હજારો વરસ ચિંતન કર્યું છે. આપણા એક ઋષિ ચાવાકે કહ્યું છે કે, ‘ઋણમ કૃતવા

પિબેત ધૃતમ્.’ મતલબ કે કરજ કરીને પણ ધી પીવું અને બીજી કોઈ ચિંતા કરો નહીં. આ વાક્ય આપણા જ એક ઋષિમુનિનું છે અને હજારો વર્ષ પહેલાનું છે. આપણે ત્યાં વરસો જૂની ઋષિમુનિ પરંપરા છે અને ચાવાકને એક અતિ ધાર્મિક દેશમાં પેદા થવા છતાં હેરાન કરવામાં આવ્યા નહોતા કે પરપીડિત પણ કરવામાં નહોતા આવ્યા. તો પ્રશ્ન એ છે કે અત્યારે આપણા દેશમાં ઈશ્વરને આટલો બધો પૂજવામાં શા માટે આવે છે અને નાસ્તિકોને કેમ સ્વીકારવામાં આવતા નથી? એમ કહેવાય છે કે, બૌદ્ધ અને જૈન ધર્મમાં ઈશ્વરની વિભાવના છે જ નહીં. એમની ફિલોસોફી પણ થોડી જુદી છે. ભગવાન બુદ્ધ મધ્યમ માર્ગ ઉપર ભાર મૂકે છે અને કહે છે કે કોઈ ઋષિમુનિ કહેતા હોય અથવા કોઈ ગ્રંથ કહેતું હોય તો એને માનવાને બદલે તમારો અંતરાત્મા કહેતો હોય એમ કરો. આ વાક્ય કેટલાક બિલીવરને ન ગમે, પણ વાસ્તવિકતા આ છે કે જે આપણા અંતરાત્મા કહે એમાં માનવાનું.

એક બીજી ફિલોસોફી પ્રારબ્ધવાદની છે. એ કહે છે કે તમારા નસીબમાં જે લખેલું છે તે થઈને જ રહેશે. જો હું પડી જવાનો હોઉં તો પડી જ જઈશ. **કર્મોના પરિણામ મળવાના જ છે. બીજીબાજુ વિજ્ઞાન કહે છે કે કોઈ વસ્તુ પૂર્વ નિર્મિત નથી. જે બનવાની સંભાવના હોય છે તે માત્ર સંભાવના જ છે.** તે જો નુકસાનકારક હોય તો દરમિયાનગીરી કરીને ઓછી નુકસાનકારક બનાવી શકાય છે. અગાસી ઉપર જો કોઈ બાળક પડી જાય એવી સંભાવના હોય તો ઊંચી ગ્રીલ કરીને એને નિવારી શકાય છે. ઘણા પ્રારબ્ધવાદીઓ ઘણીવાર દુર્ઘટના બનવાની શરૂઆત થાય તો તેને આગળ વધતી અટકાવવા દરમિયાનગીરી કરતા નથી અને નાહકના દુર્ઘટનાનો ભોગ બને છે. કોઈ રોગચાળો થતો અટકાવવો હોય તો ચોક્કસ પગલા લઈને એને અટકાવી શકાય છે પણ આપણી પ્રજા સમયસર પગલા લેતી નથી અને હાથે કરીને દુઃખી થાય છે. એલોપેથિક પદ્ધતિ રોગને આગળ વધતો અટકાવે છે. **જીવનમાં દુર્ઘટનાઓ તો બનવાની જ છે પરંતુ એને પ્રારબ્ધ ઉપર છોડી દઈને દુઃખી થવાને બદલે પુરુષાર્થથી અને વૈજ્ઞાનિક પદ્ધતિથી એને અટકાવવી જ જોઈએ.**

આપણી વચ્ચે ઈશ્વરનો ખ્યાલ ઘુસી ગયો છે એના કારણમાં જીવનની અનિશ્ચિતતા છે. જે માણસ માંડ ભણ્યો હોય અને એને માંડ નોકરી મળે એ પણ અનિશ્ચિત હોય એ પ્રારબ્ધમાં માન્યા સિવાય કરે પણ શું? આફ્રિકા અને એશિયામાં ગરીબ દેશમાં કશું નિશ્ચિત નથી. પરિણામે લોકો ઈશ્વરમાં વધારે માને છે. ઈંગ્લેન્ડના ૬૫% લોકો નાસ્તિક છે એટલે કે ઈશ્વરમાં માનતા નથી. બીજા અનેક લોકો એવા છે, જે માને છે. દુનિયાના અનેક મહાપુરુષો આવા જ હતા અને છે. જવાહરલાલ નહેરુ પણ આવા જ હતા. એ કહેતા કે હું જ્યારે યુ.પી.માં ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં ફરું છું અને લોકોના દુઃખદર્દ જોઉં છું ત્યારે મને માન્યામાં જ નથી આવતું કે આવી દુનિયા ઈશ્વરે બનાવી છે. હા, બીજા કોઈએ બનાવી હોય એ શક્ય છે. બટ્રાન્ડ રસેલ પણ આમ જ કહેતા. **જો સમાજમાં અનિશ્ચિતતાઓ ઓછી થાય તો ઈશ્વરને યાદ કરવાની જરૂર જ ન રહે. કોરોનાની મહામારી અટકાવવી હોય તો એના ઉપાયો કરવા જોઈએ.** મોઢા ઉપર માસ્ક પહેરવું જોઈએ, બે વ્યક્તિ વચ્ચે ત્રણથી ચાર ફૂટનું અંતર રાખવું જોઈએ અને વારંવાર હાથ ધોવા જોઈએ. આ ઉપાયો ન કરીએ અને કોરોનાથી માણસ મરી જાય તો કોઈને દોષ દેવાનો અર્થ નથી. આમાં ઈશ્વર શું કરે? ખરેખર તો આમાં ઈશ્વર ક્યાંય વચ્ચે આવતો જ નથી.

એક જમાનામાં શીતળાનો રોગ જીવલેશ મનાતો. એ રોગ થાય એટલે માણસ મરી જ જાય. આપણા દેશમાં આ રીતે શીતળાના રોગનો ભોગ બનેલ છેલ્લા દર્દી જાણીતી અભિનેત્રી ગીતા બાલી હતી. એ પછી આ રોગ કોઈને થયો નથી કારણકે એની રસી શોધાઈ ગઈ છે. હવે તો જેવું કોઈ બાળક અવતરે એટલે તરત એને જાતજાતની રસીઓ અપાય છે. એમાં શીતળાની રસીનો પણ સમાવેશ થાય છે. આટલી બધી વૈજ્ઞાનિક શોધખોળો થઈ એટલે જ માણસ આટલો સુખ સગવડવાળો બન્યો છે. ન્યૂટને ગુરુત્વાકર્ષણની શોધ કરી, સ્ટીવન્સને આગગાડીની શોધ કરી. અત્યારે શેરીમાં ફરો તો ઝાડુવાળા કે શાકભાજીવાળાના હાથમાં પણ મોબાઈલ ફોન હોય છે. એ જ રીતે મોબાઈલ ફોનની અંદર જાતજાતની સુવિધાઓ હોય છે. સ્ટેમસેલના ઉપયોગથી અસાધ્ય રોગોનું પણ નિદાન થઈ શકે છે. માણસ ચંદ્ર ઉપર જઈ આવ્યો. હવે મંગળ ઉપર પણ જઈ આવશે. અત્યારે આપણા નાગરિકમાં સરેરાશ આયુષ્ય ૬૭ વરસ છે. આઝાદી સમયે એ માત્ર ૪૦ હતું. **હજી આપણે ત્યાં જેમ જેમ પીવાનું પાણી શુદ્ધ મળશે અને લોકોને સારો ખોરાક મળશે એમ આયુષ્ય વધવું જવાનું.** આફ્રિકામાં સરેરાશ આયુષ્ય ૪૦થી ૪૫ છે.

રેશનાલિઝમ એ કોઈ વાદ નથી. તે ભૌતિકવાદ છે. ધર્મનો વિરોધ પણ નથી. બુદ્ધિ અને તર્ક સમાનાર્થી નથી. એક દષ્ટિબિંદુ છે, વૈચારિક ચળવળ છે. કોઈપણ સમસ્યા વિશે વાસ્તવિક પુરાવાઓના સંદર્ભમાં તટસ્થ અને વસ્તુલક્ષી દષ્ટિએ

વિચારવાની પદ્ધતિ એટલે રેશનાલિઝમ. એ બુદ્ધિને અને વિવેકને પ્રાધાન્ય આપે છે. એમાં કોઈ નૈતિક ધોરણો નથી કે ગમા-અણગમા નથી. જે વિચારમાં આવો વિવેક ન હોય, તે ઈરેશનલ કહેવાય. આમ સાચા અર્થમાં આ વિચારધારા વહેમ, અંધશ્રદ્ધા, કટ્ટરતા કે અધ્યાત્મવાદી વિચારધારાનો વિરોધી છે. આ વિચારધારા અનુભવ, સત્ય તથા તથ્ય ઉપર ભાર મૂકે છે. **વિજ્ઞાન અને વૈજ્ઞાનિક અભિગમનો એ રાજમાર્ગ છે.** સત્ય શોધનનો એ વિધાયક રસ્તો છે. ભૂતપ્રેતમાં એ માનતો નથી, યોગીઓને થતો દિવ્ય આનંદ અહીં થતો નથી. ચમત્કારો તથા અલૌકિક અનુભવ અહિંયા નથી. આત્મા મોક્ષ કે પુનઃજન્મ અહિંયા નથી. સાચો રેશનાલિસ્ટ સાંપ્રદાયિક કે બંધિયાર ન હોય. એ ખુલ્લા મનવાળો અને માનવતાવાદી હોય.

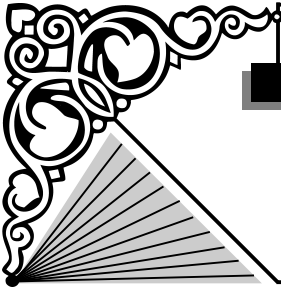
અત્યારે આપણા દેશમાં વૈચારિક કટોકટી ચાલે છે. લોકો આધુનિક બનવાને બદલે પછાત બને છે. શાળામાં પ્રવેશ પણ જાતિના આધારે અપાય છે. મહારાષ્ટ્રમાં જ્યોતિબા ફૂલે અને બીજા સુધારાવાદીઓની મહેનત એળે ગઈ છે. **લોકો ઈશ્વરમાં માને એનો વાંધો નહીં પણ અંધશ્રદ્ધામાં માનવું એ ખોટું છે.** ખેડૂતો ચોમાસામાં આધુનિક ટેકનિક અપનાવવાને બદલે આકાશ તરફ જોતા રહે અને ભડલી વાક્યોની રાહ જુએ એ ખરાબ છે. હવે જો કે સજીવ ખેતીનું ચલણ વધવા માંડ્યું છે. પણ આપણે ત્યાં ખેતીનો વિકાસદર હજી ખૂબ જ નીચો છે. **બ્રહ્માંડની રચના કોણે કરી એ અંગે વહેમ અને અંધશ્રદ્ધાથી નહીં ચાલે. એના માટે નક્કર ફિલોસોફી જોઈએ.** થોડા સમય પહેલા પેરિસમાં વિશ્વના જાણીતા વૈજ્ઞાનિકોએ એક પ્રચંડ ધડાકો કરેલો. આ ધડાકો સંશોધન માટેનો હતો. આવા ધડાકા ચાલુ જ રહેવા જોઈએ તો જ બ્રહ્માંડની ઉત્પત્તિનું રહસ્ય જાણવા મળશે.

*સૌખ્ય પબ્લિકેશન્સ
૫, સૌરાષ્ટ્ર ક્લાકેન્દ્ર સોસાયટી, રાજકોટ - ૩૬૦ ૦૦૭.
ફોન : (૦૨૮૧) ૨૫૭૫૩૨૭*

॥ ક્ષમા વીરસ્ય ભૂષાડામ્ ॥

પર્વાધિરાજ પર્યુષણ પર્વના સંવત્સરિ પ્રસંગે
(૦૮/૨૦૨૦) દાતાશ્રીઓ, સમાજના સર્વે
પરિવારજનો, કાર્યકર્તાઓ, સ્ટાફવર્ગ તથા
સમાજના મુખપત્રમાં સાહિત્ય ક્ષેત્રે લેખન
સામગ્રીઓનું પ્રદાન કરનાર લેખકશ્રીઓ -
કવિશ્રીઓ, વાચકવર્ગ, વિજ્ઞાપનકારો, પ્રિન્ટર્સ
વગેરે સૌને અંતઃકરણપૂર્વક...

“મિચ્છામિ દુઃકડમ્”



વિચાર મંચ

ઘડપણમાં વસિયતનામું... જુવાનીમાં હેસિયતનામું!



દિનેશ પાંચાલ, જર્નાલિસ્ટ

ઘડપણ જીવનનું પેવેલિયન ગણાય. એમાં કોઈ ઝીરો રન કરીને આવી જાય અને કોઈ સેન્યુરી મારીને હરખભેર પ્રવેશે. થાક બંનેને લાગે, પરંતુ જે ૫૦૦ રન કરીને આવ્યો હોય, એ થાક્યો હોય તો પણ પ્રફુલ્લિત હોય અને ઝીરો રને આઉટ થઈ ગયો હોય તે લજ્જિત હોય. જે ૩બલ કે ટ્રિપલ સેન્યુરી મારીને આવ્યો હોય એનો પરસેવો પણ પારિજાતની સુગંધની જેમ મઘમઘી ઊઠે. એવા માણસોને સંતૃપ્તિનો કેવો ઓડકાર આવે છે તેનો એક જ દાખલો બસ થશે.

થોડા સમય પૂર્વે **સ્વરસામ્રાજી લતા મંગેશકરજી**એ કોઈ એવોર્ડ ફંક્શનમાં જાહેરાત કરી હતી. એમના શબ્દોની સુગંધ માણીએ : *“એસા નહીં કી એવોર્ડ મિલનેસે મુઝે ખુશી નહીં હોતી. જો લોગ સન્માન દેતે હૈં, ઉનકે હમ બહોત શુક્રગુજાર હૈં. લેકિન મુઝે ઈશરને બહોત કુછ દિયા હૈં. અબ મુઝે કોઈ એવોર્ડ નહીં ચાહિયે. મૈં ચાહતી હૂં કિ મુઝે સન્માનિત કરને કે બજાય આપ ઉન લોગોં કો એનકરેજ કીજિયે, જો ઈન્સ્ટ્રીમેં નયે હૈં. ઉન નયે કલાકારોંકા હૌસલા બઢેગા તો મુઝસે બહેતર ટૂસરી લતા મિલેગી. હમારી ઈન્સ્ટ્રી કો સિફ એક લતા મંગેશકર પર રૂક જાના નહીં હૈં, આનેવાલે દિનોમેં લતા સે ભી બઢિયા ગાયિકા મિલની ચાહિયે. ઈસલિયે નયી પેઢીકો જ્યાદા સે જ્યાદા સન્માનિત કરેં... ઉનકા હૌસલા બઢાઈયે...”* **મહાન માણસોની નમ્રતામાં સંતુષ્ટિ ભળે ત્યારે કેવી ઉમદા ભાવના પેદા થાય છે તેનું આ ઉદાહરણ છે.** લતાજીના શબ્દો એમના કંઠ કરતા ઓછા મધુર નથી.

આપણી મૂળ વાત લતાની નહીં વ્યથાની છે. આથમતી અવસ્થાની વ્યથા...! જીવનમાં પ્રત્યેક વ્યક્તિ લતાજી જેવી પ્રતિષ્ઠા પ્રાપ્ત કરી શકતી નથી. ઘણાનું ઘડપણ એવોર્ડસને બદલે આંસુઓથી ભરેલું હોય છે. જીવનની પીડાનો ઉપાય કરતા પહેલાં તેને પારખવી પડે, તેના મૂળ શોધવા પડે. આ લખનારને ૧૯૬૪થી ૧૯૬૭ દરમિયાન જનતા હાઈસ્કૂલ - ઉનાઈમાં ભણવાનું મળેલું. અમારા સમયમાં પરીક્ષાના રિઝલ્ટ વખતે વિદ્યાર્થીઓને તેમની સપ્લિમેન્ટરી આપવામાં આવતી. પોતે કેવો દેખાવ કર્યો હતો તે વિદ્યાર્થીઓ નજરે જોઈ શકતા. એનો ફાયદો એ થતો કે વિદ્યાર્થીને આગામી પરીક્ષામાં વધુ સાવધ રહેવાનો

અવકાશ પ્રાપ્ત થતો. દોસ્તો, **જીવન પરીક્ષાથી કોઈ રીતે ઉતરતું નથી. સંસારના એકઝામ હોલમાં બેઠેલા માણસે ત્રણ સેમેસ્ટરની પરીક્ષા આપવી પડે છે. બાળપણ... ચુવાની.... અને ઘડપણ.** ત્રણેના ઈન્ટરનલ માર્ક્સથી એનું ફાઈનલ રિઝલ્ટ તૈયાર થાય છે. ઘડપણ એ જીવનની સપ્લિમેન્ટરી પર નજર કરવાનો ઓડિટ પિરિયડ છે. આપણે ક્યાં ક્યાં કાપ્યું હતું... ક્યાં દાટ વાળ્યો હતો... તે સઘળા છબરડાઓનું ફલેશબેક ઘડપણમાં જોઈ શકાય છે. દુઃખ એ વાતનું છે કે ઘડપણ જીવનનું આખરી સ્ટેશન હોય છે. ત્યાં તમને ભૂલોનું ભાન થાય તોય પસ્તાવા સિવાય કશું કરી શકાતું નથી. (પરીક્ષાનું રિઝલ્ટ આવવાનું હોય તે દિવસે તેનું ફૂટેલું પેપર હાથમાં આવે તો તેનો ફાયદો રહેતો નથી.)

ઘણાંના ઘડપણ ઠોઠ નિશાળિયાની કોરી સપ્લિમેન્ટરી જેવા હોય છે. તેમણે આખું જીવન પતંગ ચગાવવાને બદલે લૂંટવાનો જ ઉદ્યમ વધુ કર્યો હોય છે. કોઈએ આપેલી પીડા ભૂલી જવાનું કામ અઘરું છે. કોકને માફ કરી દેવાનું કામ પણ આસાન નથી. હાથમાં તલવાર હોય અને સામે નિહથ્યો દુશ્મન ઊભો હોય ત્યારે વાર ન કરવાની મદાનગી ભાગ્યે જ પરવડતી હોય છે. મિત્રો કે સ્વજનો જ્યારે અંધારામાં છુપાઈને વાર કરે ત્યારે લોહીલુહાણ થવાય છે પણ તેમના હાથ કે તલવાર દેખાતા નથી. શાયર આદિલ મન્સુરીને કંઈક એવો જ અનુભવ થયો હશે ત્યારે આ પંક્તિ જન્મી હશે : **“જીવનની સમી સાંજે મારે જખ્મોની યાદી જોવી હતી... ઘણા ઓછા પાના જોઈ શક્યો બહુ અંગત અંગત નામ હતા...!”** જીવનના એકઝામ હોલમાં માણસે કેવી સ્વસ્થતા રાખવી જોઈએ તે અંગે થોડી વાત કરીએ.

માણસે પોતાની જાતને સુખના અમુક ટાર્ગેટ નક્કી કરી આપવા જોઈએ અને પોતાની હેસિયત વડે તે પૂર્ણ કરવા ઝડુમવું જોઈએ. ચોખા, ગુજરાતીઓનો મુખ્ય ખોરાક છે. ચોખામાં માણસની મઘમઘતી મહેચ્છા ભળે ત્યારે તે પુલાવ બને. યુવાનોના મસલ્સ પાવરમાં તેનો માર્ઈન્ડ પાવર ભળે પછી જે વાનગી તૈયાર થાય તે પુલાવથી ઓછી સ્વાદિષ્ટ હોતી નથી. દરેક મહત્ત્વાકાંક્ષી માણસ નક્કી કરે છે કે આપણે ચોખા ખાઈને આયખું પૂરું કરવું નથી, મજેદાર પુલાવ આરોગવો છે. **એવા**

પાવરફુલ લક્ષ્યાંકને હેસિયતનામું કહેવાય. બેંકોના સુપ્રીમો તેમના મેનેજરોને ડિપોઝીટના લક્ષ્યાંકો નક્કી કરી આપે છે. દરેક માણસ પોતાની જીવનની બેંકનો સ્વનિયુક્ત સુપ્રીમો છે. તેણે પોતાના જીવનમાં સુખ સમૃદ્ધિની કેટલી ડિપોઝીટ વધારવી છે, તે પોતે નક્કી કરવાનું હોય છે.

પિતાજી હંમેશાં કહેતા - ‘તમારા આંબાના પાંદડા જે આખું વર્ષ ચૂપચાપ વાળે છે, તે પાડોશીને તમારા આંબાની થોડી કેરી આપજો. વર્ષભર પાંદડા વાળવાની મણબંધી પીડા દસબાર કેરીથી ધોવાઈ જશે!’ વાત સાચી છે. મોરારિબાપુની મદદ વિના પણ એક વાત સમજી લેવા જેવી છે. **આપણા સુખમાંથી થોડુંક સુખ બીજાને આપવા જેવું સુખ બીજું એકે નથી અને ઇશ્વરનો ફોટો લૂછવા કરતાં કોકના આંસુ લૂછવા જેવું પુણ્ય બીજું એકેય નથી.**

છોક નાનપણથી આપણે જાણીએ છીએ કે ચકલાને ચોખાનો દાણો મળેલો અને ચકલીને દાળનો દાણો મળેલો. તેમાંથી બંનેને ખીચડી બનાવેલી. જો આપણું પ્લાનિંગ પુલાવનું હોય તો એટલું યાદ રાખવું પડશે કે ચકલા ચકલી જેટલા આપણે નસીબદાર નથી કે રસ્તામાંથી દાળચોખા મળી જાય. શમણા પુલાવના જોઈશું અને મહેનત ખીચડી જેટલીય નહીં કરીએ તો જીવનની પરીક્ષામાં ડિસ્ટિક્શન સાથે નાપાસ થવાશે. બાર - સાયન્સની પરીક્ષા આપનારને સમજાય છે કે સૌથી અઘરો કોઈ બાર - સાયન્સનો છે. પણ તે છોકરો જીવનની પરીક્ષામાં પ્રવેશે છે ત્યારે તેને સમજાય છે કે ‘સાયન્સ પ્રવાહ’ કરતાં ‘સંસાર પ્રવાહ’ વધુ કપરો છે. વિદ્યાર્થીની પડખે તેના વાલીઓ અને ટીચરો હોય છે. પણ સંસારનો સંગ્રામ તો માણસે એકલે હાથે લડવો પડે છે. માણસની અડધી શક્તિ તો ઘરની ચાર દીવાલો વચ્ચે ઉદ્ભવતી સમસ્યાઓને સુલઝાવવામાં જ પૂરી થઈ જાય છે. **સરહદ પર બેઠેલા દુશ્મનો કરતાં છાતી પર બેઠેલા સ્વજનો વધુ પીડા આપે છે.** માણસ દુનિયા જીતી શકે છે પણ ઘરના ઉંબરે ફસાઈ પડે છે. દક્ષિણ ગુજરાતમાં એક કહેવત છે : “જેને કોઈ ન પહોંચે તેને તેનું પેટ પહોંચે.” મતલબ, શક્તિશાળી માણસ પણ લાગણીના યુદ્ધમાં મહાત થઈ જાય છે. કારણ એટલું જ કે દાંત વચ્ચે જીભને કરડી શકાતી નથી. હાથ વડે પોતાની આંખ ફોડી શકાતી નથી. પુત્ર ગરદન મારે તોય તેની ગરદન દબાવી શકાતી નથી. હાથમાં ભરેલી બંદૂક હોય પણ સામે સ્વજનો ઊભેલા હોય તો શું થઈ શકે...? (નરગીસે ફિલ્મ ‘મધર ઇન્ડિયા’માં પોતાના ગુંડા જેવા પુત્ર સુનિલ દત્ત પર ગોળી ચલાવેલી. પણ વાસ્તવિક જીવનમાં એ પોતાના પુત્ર સંજય દત્તની ભૂલો માટે એવો ન્યાય કરી શકતી ન હતી.) સંસારની પ્રત્યેક વ્યક્તિ ક્યારેક ને ક્યારેક વિષાદયોગ અનુભવે છે. **દરેક સંસારીએ પોતાનું યુદ્ધ પોતે જ લડવું પડે છે.** તલવાર ખરીદી શકાય પણ હિંમત બજારમાં વેચાતી મળતી નથી. ભાડેના મકાનમાં સંસાર શરૂ કરી શકાય પણ એ

મકાનને ‘ઘર’ બનતાં અને સંસારને ‘સ્વીટહોમ’ બનતાં વર્ષો લાગે છે. યાદ રહે, જુવાની ઝમકદાર હશે તો ઘડપણ માયકાંગલું નહીં રહે. હેસિયતનામું પાવરફુલ હશે તો વસિયતનામું કંગાળ નહીં હોય... બેસ્ટ ઓફ લક...!

સી-૧૨, મજૂર મહાબન સોસાયટી,
ગણદેવી રોડ, જમાલપોર,
નવસારી-૩૬૬ ૪૨૭ (ગુજરાત). મો. ૯૪૨૮૧ ૬૦૫૦૮

મહામારી - ગંભીર બીમારી અને તેના ઉપાયો

(અનુસંધાન : પાના નં. - ૨૩ ઉપરથી ચાલુ)

પુસ્તકો વાંચવા, સંગીત સાંભળવું કે વગાડવું, નવી પ્રવૃત્તિ શીખવી - આ બધું કરવાથી મન આનંદિત રહે છે અને નકારાત્મક વિચારો ઓછા આવે છે.

- ઘરકામમાં બધા સભ્યોનો સહકાર લેવો - જેનાથી કામ સરળતાથી પતે પણ છે અને બધાને એકબીજા સાથે રહેવાનો સમય પણ વધુ મળે છે.
- ખૂબ અગત્યની વાત એ છે કે ટી.વી. કે ફોન (સોશિયલ મીડિયા) પરના સમાચાર, મેસેજ જોવાનું ઓછું કરવું જોઈએ કારણકે એમાંનું ઘણુંખરું ખોટું પણ હોય છે અને ચિંતા વધારે એવું હોય છે.

આ બધા ઉપાયો કરવા છતાં જો માનસિક ચિંતા, ઉદાસી કે ડર ખૂબ જ રહેતો હોય તો મનોચિકિત્સકની સલાહ લેવાનું ટાળવું નહીં. દવાઓ, કાઉન્સેલિંગ, સાઈકોથેરાપી જેવા ઉપચારોથી ખૂબ અસરકારક ઈલાજ થઈ શકે છે.

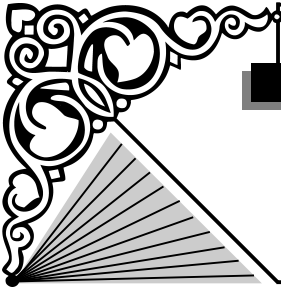
સ્વસ્તિ સ્વામી સ્વસ્તિ સ્વામી સ્વસ્તિ સ્વામી સ્વસ્તિ સ્વામી
૫૦૩, ગોલ્ડન આઈકોન, મેડિકલિંગ હોસ્પિટલની સામે,
૧૩૨ ફૂટ રીંગ રોડ, શ્યામલ ચાર રસ્તા પાસે,
સેટેલાઈટ, અમદાવાદ-૧૫. ફોન : (૦૭૯) ૪૦૧૯૩૬૦૦

‘ગેમ્સ ગેલેરી’માં આપેલ પાઠલ વિ.ના જવાબો

- | | | | | | |
|----|----|----|----|----|----|
| ૭૯ | ૧ | ૬૨ | ૧૬ | ૧૨ | ૭ |
| ૭૭ | ૭ | ૭૬ | ૦૬ | ૬૬ | ૬ |
| ૬૭ | ૨૨ | ૧૨ | ૬ | ૭૨ | ૦૨ |
| ૭ | ૭૨ | ૨ | ૬૨ | ૧૬ | ૦૬ |
| ૬૭ | ૧ | ૧ | ૬૨ | ૬ | ૭૬ |

૬-૧૪૫૫
૨૦૧૫૫ (૬) ‘૨૦૧૫૫ (૨) ‘૧૫૨૦ (૬) : ૨-૧૪૫૫
૩૬૬૭૦ : ૬-૧૪૫૫

૧ (૦) ‘૧૫૫ (૩) ‘૨૦૧૫ (૧) ‘૧૫૫ (૨) ‘૧૫૫ (૬) ‘૧૫૫ (૬) ‘૧૫૫ (૬) ‘૧૫૫ (૬) : ૨૦૧૫ (૬) ‘૧૫૫ (૬)



કોરોના સંક્રમણ

મહામારી - ગંભીર બીમારી અને તેના ઉપાયો



ડૉ. શ્વેતા પરીખ, M.D.

(કન્સલ્ટન્ટ સાઇકાટ્રિસ્ટ)

કોરોના, કહેવાય છે કે આવી ખરાબ બીમારી જીવનમાં જોઈ નથી. પરંતુ હકીકત એ છે કે આવી વૈશ્વિક મહામારી દર ૧૦૦ વર્ષે એકવાર અચૂક આવે છે અને માણસ તેમાંથી - એ રોગ પર જીત મેળવીને બહાર આવે છે. આ રોગમાં મૃત્યુ દર ઘણો જ ઓછો છે છતાં ડર એટલો બધો છે કે માણસ નાસીપાસ થઈ જાય છે. લોકોમાં આ ડર તો ખાસ કરીને બે કારણોથી છે : (૧) ભયાનક, બીવડાવે એવા દુનિયાભરના Videos અને Social media પરના messages. (૨) સરકાર તરફથી રોગને કાબૂમાં લાવવા માટેના પગલા - જેમ કે લોકડાઉન, કોરોના વિશે માહિતી આપતી જાહેરાતો.

આ કારણે લોકોમાં જુદી જુદી માનસિક અસરો જોવા મળે છે.

(A) ચિંતા :

- ★ ખૂબ ચિંતિત રહેવું - લાંબા સમય માટે. ગભરામણ, બેચેની થવી, રઘવાટ થવો.
- ★ ચિંતા થાય એવા વિચારો આવવા જેમ કે કોઈને મળવાથી કોવિડ ઈન્ફેક્શન ફેલાશે, ઘરના સભ્યોને ઈન્ફેક્શન લાગશે કે મૃત્યુ પામશે.
- ★ લોકડાઉનના કારણે કામ બંધ થઈ જવું / ઓછું થઈ જવાથી આર્થિક ચિંતા થવી.

(B) ડિપ્રેશન

સતત ઉદાસ રહેવું, નાની નાની બાબતો પર ચીડાઈ જવું, ઊંઘ ના આવવી, કંઈ કરવાની ઈચ્છા ના થવી, ભૂખ ઓછી / વધારે લાગવી, નકારાત્મક વિચારો આવવા - આવા લક્ષણો ડિપ્રેશનમાં જોવા મળે છે.

ડિપ્રેશનના કારણો ઘણા બધા હોઈ શકે. જેમ કે,

- ★ વર્ક ફ્રોમ હોમને કારણે ઘરમાં સીમિત થઈ જવું પડે. બહારના લોકો સાથે ભેગા થઈ જે આનંદ મળતો હતો તે બંધ થઈ જાય.
- ★ સામાજિક પ્રસંગો પણ બંધ થઈ જાય.
- ★ કોરોનાને કારણે થતી ચિંતા - આર્થિક સમસ્યાઓ, સામાજિક તકલીફોને કારણે પણ ડિપ્રેશન થઈ શકે છે.

(C) Phobia - Illness Anxiety :

ખૂબ જ ડર લાગવો કે કોરોનાની બીમારી થઈ જશે. એવા વિચારો આવવા કે, “મને ઈન્ફેક્શન થઈ જ ગયું હશે - કોઈ મોટી બીમારી થઈ જશે / મૃત્યુ પામીશ.”

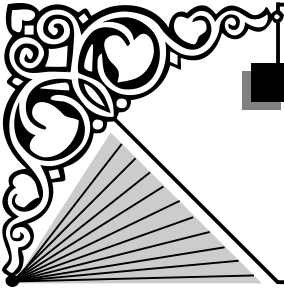
(D) Suicide / આત્મહત્યા - ચિંતા - ડિપ્રેશન - Phobia

ના કારણે થોડા લોકોને આત્મહત્યાના પણ વિચારો આવે છે. ઘણા લોકોએ જીવ ખોયો પણ છે આ કારણે.

લોકોમાં આવી માનસિકતા પણ ઊભી થઈ છે કે જો કોવિડ ટેસ્ટ પોઝિટિવ આવશે તો ક્વોરન્ટાઇન થવું પડશે. લોકો તમને અછૂતની જેમ રાખશે. આ ડરના કારણે કોરોનાના લક્ષણો હોવા છતાં વ્યક્તિ તપાસ કરાવતા ડરે છે, જેના કારણે બીજા લોકો પણ સંક્રમિત થાય છે.

આવી માનસિક અસરોને રોકવા / નિરાકરણ લાવવા માટેના ઉપાયો :

૧. કોઈ પણ વ્યક્તિ સામે તમારા વિચારો / લાગણીઓને રજૂ કરો, તેની ચર્ચા કરો.
૨. ઘરના, સગાઓ કે મિત્રો પાસેથી સાથ-સહકાર લેવો અને તેમને સહકાર આપવો.
૩. શારીરિક સ્વસ્થતા માટે અને ઇમ્યુનિટી વધે એ માટે ઉકાળા, દવાઓ - દેશી તેમજ એલોપેથીક લેવી જોઈએ. નિયમિત ઊંઘ અને ખોરાક લેવા. પૂરતા પોષણયુક્ત ખોરાક લેવો.
૪. દરેક પરિસ્થિતિનો સામનો કરવો જોઈએ. જે પણ તકલીફો આવી છે તેને સ્વિકારી, તેના રસ્તા કાઢવાની કોશિશ કરવી. આર્થિક ઉપાર્જન ઉપર અસર થઈ હોય તો કઈ રીતે બહાર નીકળવું - બીજા વ્યવસાય માટે શું કરવું - એ સ્વસ્થતાથી વિચારવું જોઈએ.
૫. પ્રાણાયામ - ધ્યાન આવા સંજોગોમાં પણ ઉપયોગી થશે.
૬. ઘરમાં સભ્યોએ સાથે મળીને રમતો રમવી. જેનાથી મન હળવું રહેશે. પોતાને ગમતી પ્રવૃત્તિ કરવી - પેઇન્ટિંગ, (અનુસંધાન : જુઓ પાના નં. - ૨૨ ઉપર)



શિક્ષણ જગત

માનવ સંસાધન વિકાસમાં શિક્ષણ



ડૉ. પલ્લવી શાહ,
બિન્સિપલ, મા આશાપુરા કોલેજ
ઓફ એજ્યુકેશન, ભુજ

માણસમાં જોજનવા ઊડે અલોપ
એવા માણસને કાઢવાને બહાર,
હોય કોઈ માઈનો પૂણ, પુરાવિદ્
થાય તત્પર તૈયાર!

— ધ્રુવ ભટ્ટ

કવિશ્રી ધ્રુવ ભટ્ટને કેમ એમ લાગ્યું કે માણસ અલોપ થયો? અને તે ય જોજનો દૂર? ક્યાં અલોપ થયો માણસ? શું અલોપ થયું એમાંથી? હા, માણસ અલોપ થયો છે. માણસમાંથી માણસાઈ અલોપ થઈ છે. નૈતિકતા, મૂલ્યો, સંવેદના ખોવાઈ છે. જાણે કે જોજનો દૂર ચાલી ગઈ છે, જાણે કે ઇતિહાસ બની ગઈ છે. એને પાછી શોધી લાવવા કોઈ માણસનો પુરાવિદ્ જોઈએ. કોણ છે આ પુરાવિદ્? એ પુરાવિદ્ છે, માનવ સંસાધન. શું માનવ સંસાધન એટલે?

Noun, Human Resources ની વ્યાખ્યા કાંઈક આ મુજબ છે :

“The personnel of business or organization, regarded as a significant asset in terms of skills and abilities.”

અન્ય એક વ્યાખ્યા મુજબ :

“The development or support systems responsible for personnel sourcing and hiring, applicant tracking, skills development and training, benefits administration and compliance with associated government regulations.”

બધી જ વ્યાખ્યાઓનો સાર લેતા એટલું સમજાય કે, સંસાધન એટલે સંસ્કરણ પામેલું. માનવ સંસાધન એટલે માનવનું સંસ્કરણ કરવું. કૌશલ્યપૂર્ણ વ્યક્તિત્વ તૈયાર કરવું. એવા કૌશલ્યોનો વિકાસ કે જેના દ્વારા સ્વયંમાં રહેલી બધી જ શક્તિનો તે યોગ્ય ઉપયોગ કરી શકે. અને આવું વ્યક્તિત્વ તૈયાર કરવા જતાં કોઈ પણ સાધનોનો વ્યય ન થાય. એવું વ્યક્તિત્વ તૈયાર કરવું એટલે માનવ સંસાધન. આવું વ્યક્તિત્વ તૈયાર કરવા માટે એટલે કે માનવ સંસાધનના વિકાસ

માટે શિક્ષણની ભૂમિકા ખૂબ મહત્વની છે, અનિવાર્ય છે. આ ભૂમિકા સમજતા પહેલા શિક્ષણનો અર્થ સમજવો જરૂરી છે.

● શિક્ષણ એટલે શું?

કવિવર રવિન્દ્રનાથ ટાગોર કહે છે : “કેળવણી એટલે સત્યની સનાતન ખોજ, સત્યની અભિવ્યક્તિ અને સત્યની સ્વીકૃતિ.”

“માણસની સંપૂર્ણ વ્યક્તિમતાનું પ્રકટીકરણ કરે તે કેળવણી” – વિવેકાનંદ.

વ્યાપક વ્યાખ્યા મુજબ : “કેળવણી, એ પરિવર્તનની પ્રક્રિયા છે. માનવીની વિચાર શક્તિ, કલ્પના શક્તિ, નિર્ણય શક્તિ વિકસાવી, ચીલાચાલુ પરિસ્થિતિમાંથી પરિવર્તન લાવવાની પ્રક્રિયા છે.”

ગાંધીજી કહે છે : “કેળવણી એટલે બાળક અને માણસના મન, શરીર અને આત્માના ઉત્તમ અંશોનું આવિષ્કરણ.”

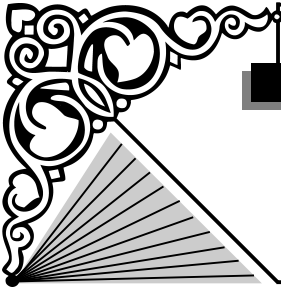
ટૂંકમાં, શિક્ષણ અથવા કેળવણી એટલે કે –

- ★ સત્યની શોધ, અભિવ્યક્તિ અને સ્વીકૃતિની દિશામાં જવું.
- ★ સંપૂર્ણ વ્યક્તિત્વને પ્રગટ કરવું.
- ★ પરિવર્તન લાવવું.
- ★ શક્તિઓનો વિકાસ કરવો.
- ★ વ્યક્તિમાં રહેલી ઉત્તમ બાબતોને શોધી કાઢવી.

કેળવણીની વ્યાખ્યાઓ ઉપરથી ખ્યાલ આવે કે, માનવ સંસાધન વિકાસમાં શિક્ષણ કેન્દ્રવર્તી ભૂમિકા ભજવે છે.

● માનવ સંસાધન વિકાસમાં કેળવણી :

શિક્ષણ પૂર્વ આયોજિત નાના નાના અનુભવોની શૃંખલાથી વ્યક્તિને તૈયાર કરે છે. આ અનુભવોની હારમાળા રચાય છે. જેના દ્વારા વ્યક્તિમાં જે રહેલું છે, તે બહાર આવે છે. તેની અભિયોગ્યતા, તેની શક્તિઓ વગેરે. અને આ ઉપરાંત તેનો દૃષ્ટિકોણ, બુદ્ધિ, કાર્યક્ષમતા વગેરેનું યોગ્ય ઘડતર થાય છે. માણસ અનંત શક્તિનો ભંડાર છે અને એટલે જ એને સંસાધન તરીકે સ્થાપિત કરવામાં આવ્યો છે. આ બાબત ધ્યાનમાં રાખીને શિક્ષણ તેને અનુભવો દ્વારા ઘડે છે. આ અનુભવોની હારમાળા



રહસ્ય

મૃત્યુની પરિવર્તનશીલતા



પ્રા. સૂર્યકાંત ભટ્ટ

ઈરાનના મશહૂર બાદશાહ નોશેરવાન આદેલે એક દિવસ દરબારમાં પ્રશ્ન પૂછ્યો કે, “દુનિયામાં સૌથી ભારે દુઃખ કયું?” કોઈએ કહ્યું કે અંધાપો અને ગરીબી; બીજાએ કહ્યું કે વૃદ્ધાવસ્થા અને એકના એક પુત્રનું મૃત્યુ, ત્રીજાએ જણાવ્યું કે અશક્તિ અને પરાધીનતા. પરંતુ નામીયા વઝીર બુસુર્જમહેરે કહ્યું, મોતની નજદીકી અને પાપી અંતઃકરણનો ડંખ એ દુનિયામાં સૌથી મોટું દુઃખ છે. હકીકતમાં જેઓ પાપ, દુર્ગુણોથી કે જુલમોથી દૂર રહ્યા છે તેઓ પોતાના દુઃખ કે ડંખથી ત્રાસ પામશે નહીં.

● માનવી મૃત્યુને મહાત કરી શકે?

મૃત્યુની સમસ્યાનું સચોટ સમાધાન આપણને મળ્યું નથી. આપણે જન્મ-મરણની અનેક યાત્રાઓ કરી છે પરંતુ મૃત્યુને મહાત્ કરવાનું રહસ્ય આપણાથી વેગળું રહેવા પામ્યું છે. અચલ મૃત્યુને કેમ વિચલિત કરી શકાય? તેના અનુસંધાનમાં પરમ યોગીઓ, ઋષિ મુનિઓ અને સંતવર્યો અંગૂલીનિર્દેશ કરે છે. શ્રી હૃદયરંજન ભટ્ટાચાર્યજી પોતાના પુસ્તક “Death not an end of life” માં વર્ણવે છે તે મુજબ In fact, Death is nothing its Destination ascertained by the almighty God.

વાસ્તવમાં મૃત્યુ, એ પરિવર્તન સિવાય કંઈ જ નથી કે જેના વિના આત્મા, ઈશ્વરે નિધરિલા પરમ સ્થાનને પામી શકે નહીં.

કોઈ આત્મા-પરમાત્મામાં ન માને પરંતુ તેને મૃત્યુમાં માનવું જ રહ્યું. મૃત્યુ પર મનુષ્યજીવન દ્વારા જ વિજય મેળવી શકાય. મૃત્યુને મહાત કરવાની તાકાત પણ કુદરતે મનુષ્યને આપી છે. પરંતુ પ્રત્યેક જીવ માટે તે આસાન નથી. કારણકે મૃત્યુનાં રહસ્યને પામવા અનુકૂળ જન્મો ભાગ્યે જ મળતા હોય છે. મનુષ્ય જીવનમાં જ આ વિચાર શક્ય છે. મનુષ્ય પાસે મન અને બુદ્ધિ છે. તેનો સર્વોત્તમ ઉપયોગ કરી શકાય છે. ઋષિમુનિઓ - સંતોએ તેનો સર્વોત્તમ ઉપયોગ કર્યો છે. તેઓ હંમેશાં કહેતા રહ્યા છે, “**દુર્લભો માનુષો દેહો**” મનુષ્ય દેહ મળવો તે જ દુર્લભ છે. દેવોને પણ મોક્ષભાગી થવા મનુષ્ય દેહ ધરવો પડે છે. સાનુકૂળ યોગ હોવા છતાં મનુષ્ય સંસારની આસક્તિઓમાં જ પોતાનું જીવન વેડફી નાખે છે. પાણીથી બચવા વરસાદ પહેલાથી માનવી તૈયારી કરે તેવી રીતે મૃત્યુ ઝપટ મારે તે પહેલા તેને જ મહાત કરવાની તૈયારી કરી શકાય. મોહની

મહાનિદ્રામાંથી આપણને જગાડનાર મૃત્યુ છે. દિન પ્રતિદિન કે ક્ષણે ક્ષણે આપણે મૃત્યુ તરફ ધકેલાતા જઈએ છીએ. મૃત્યુને મહાત્ કરવા જીવનને ઉપલબ્ધ કરવું ઘટે.

● મનથી મૃત્યુ સામે મીટ માંડો :

મૃત્યુ કઠોર વાસ્તવિકતા છે જેની અવગણના થઈ શકે તેમ નથી. મૃત્યુનો સ્વીકાર કરવા માટે **મૃત્યુને સત્કારવા માટે આપણા મનને જ તૈયાર કરવું પડે.** મનને સમજણથી તૈયાર કરી શકાય. જેમ કે મૃત્યુ, એ એક અનિવાર્ય ઘટના છે. જન્મ થયો તેનું મૃત્યુ થવાનું મોટા મોટા માંધાતાઓ કે અવતારી પુરુષોને પણ આ ફાની દુનિયાને છોડવી પડી છે.

માનવીએ મનને એ પણ સમજાવવાનું છે કે આ વિશ્વમાં જન્મનાર વ્યક્તિઓનાં બધા જ કાર્યો ક્યારે પણ પૂરા થયા નથી. કેટલાક કાર્યો પૂરા થાય, તો કેટલાક બાકી રહી જાય. તેથી અધૂરા કાર્યો કે એવા સ્વપ્નો પર બેધ્યાન રહેવાથી કે આસક્તિ નહીં સેવવાથી મૃત્યુ તરફ મીટ માંડી શકાય.

આત્માને પરમાત્માના માર્ગે વિહરવાની અને જીવને શિવ થવાની બાબત માત્ર એક જ જન્માંતા ભાગ્યે જ સિદ્ધ થાય. રોગનું મૂળ જાણ્યા વિના તેનો યોગ્યતમ ઉપચાર થઈ શકતો નથી તેમ મૃત્યુ શું છે? તેનો ભ્રમ આપણને શા માટે પજવી રહ્યો છે? મૃત્યુ પછી મારી ગતિ શી હોઈ શકે? આ અભ્યાસ મૃત્યુમાંથી અમૃતપ્રાપ્તિનો માર્ગ અજવાળશે. મૃત્યુને ઓળખી લેવાથી મૃત્યુની ભીતિ અદૃશ્ય થઈ જશે. મૃત્યુ મહાવિશ્રામ છે. તેમ **મનને સમજાવતા જવાથી મન મજબૂત થવું જશે. મૃત્યુનું મૂલ્ય સ્વીકારવું જશે.**

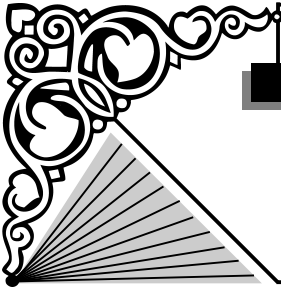
જીવનની વાસનાઓની ઇન્દ્રજાળ આત્મદર્શનથી જ તોડવી પડશે. શેષ જીવનની ક્ષણે ક્ષણને સત્કાર્યોથી સુધારવાનો પ્રયત્ન કરનાર મૃત્યુ સામે મીટ માંડી શકશે.

● અંત સમયની સાધના :

જીવનની અંતિમ ક્ષણો પર જીવનની ગતિનો આધાર હોય છે. માનવીનું મન માનવીના બંધન અને મોક્ષનું કારણ છે. તેથી મન દ્વારા જ અંત સમયની સાધના સફળ થઈ શકે.

સૂફી સંત ફરીદા કહે છે, “રબ દાકી પાવના, ઇતોં ફડકે ઉત્તે લાવના.”

(અનુસંધાન : જુઓ પાના નં. - ૩૩ ઉપર)



આરાધના

મદદ



સુનિતા એ. શાહ

એક ખૂબ જ ધનિક કુટુંબ હતું. તેમાં રહેવાવાળા પણ ઘણા બધા જણા હતા. સંયુક્ત કુટુંબ હતું. ત્રણ ભાઈ, તેમની પત્નીઓ, તેમના સંતાનો અને વડીલ તરીકે દાદા-દાદી પણ ખરા જ.... કોઈ જ ખોટ ન હતી ઘરમાં. લક્ષ્મીની રેલમછેલ હતી. સૌથી નાના ભાઈનો મોટો દીકરો પ્રકાશ... પ્રકાશ જાણે કે ઘરમાં પ્રકાશ રેલાવવા આવ્યો હોય એવા જ એના વિચાર, વાણી અને વર્તન હતા. હજી તો તે બાર વર્ષનો જ હતો પરંતુ ‘પુત્રના લક્ષણ પારણામાં’ એ ઉક્તિ સાચી ઠેરવતો હતો. તે ખૂબ જ હોશિયાર હતો. ભણવા ગણવામાં કે પછી રમત-ગમતમાં, કોઈ પણ ક્ષેત્રમાં પ્રથમ આવવું એ એની જાણે કે આદત થઈ ગઈ હતી. તેની ઉપર મા લક્ષ્મીજી અને મા સરસ્વતીજીની કૃપાદૃષ્ટિનો સમન્વય હતો.

તેની શાળાના મોટાભાગના વિદ્યાર્થીઓ તેની સાથે મૈત્રી કરવા માટે ઉત્સુક હતા. તે પણ બધાની સાથે હળતો ભળતો. તેને દોસ્તો સાથે રમવાની ખૂબ મજા આવતી હતી. આ બધામાં તેનો ખાસ દોસ્ત હતો જીગર... જીગર તેના જેટલો ધનાઢ્ય તો ન હતો પરંતુ તેની પાસે પણ પૈસાની કોઈ કમી તો ન જ હતી. તેથી જ તેના પિતાએ તેને શહેરની સૌથી મોંઘી શાળામાં ભણવા મૂક્યો હતો. જીગર પણ નામ પ્રમાણે ગુણ ધરાવતો હતો. કંઈપણ કરી છુટવાની જીગર તેની પાસે હતી. પ્રકાશ અને જીગરને બહુ સારું બનતું હતું. બંને જણા સાથે ભણીને સાથે મોટા થવા લાગ્યા.

પ્રકાશનો તો તેના બાપ-દાદાનો ધંધો હતો. તેથી તેણે ભણીને તે ધંધો જ સંભાળવાનો હતો. જ્યારે જીગરના પિતાજી એક ઉચ્ચ સરકારી પદ ઉપર હતા. તેમની સરકારી નોકરી હતી. તેથી જીગરને આગળ જતા કાં તો નોકરી જ શોધવાની હતી અથવા તો પોતાનો કોઈ બિઝનેસ નવેસરથી શરૂ કરવાનો હતો.

જ્યારે બંને જણા પોતાનું ભણતર પૂરું કરીને જિંદગીના આગળ અનુભવો લેવા તૈયાર થયા ત્યારે પ્રકાશે તો તેના પિતાજીના ભાગમાં આવેલ બિઝનેસની ડોર પોતાના હાથમાં લઈ લીધી. જ્યારે જીગર હજી અવઢવમાં હતો કે નોકરી કરવી કે પોતાનો બિઝનેસ? **પ્રકાશે પોતાના પિતાની પરવાનગી લઈને જીગરને પણ પોતાની જ ફર્મમાં જોડાવાની ઓફર આપી.** જીગરને આમાં કશું અજુગતુ ના લાગ્યું. તેને થયું કે પ્રકાશ પોતાનો ખાસ મિત્ર છે, જેને તે બચપણથી ઓળખે છે. તેની સાથે કામ કરવામાં કોઈ વાંધો હોઈ જ ના શકે. ઉલટાનું

એકબીજાને સમજતા હોવાને કારણે કામ કરવાની વધારે મજા આવશે.

જીગર પ્રકાશની કંપનીમાં ગોઠવાઈ ગયો. તે મહેનતુ તો હતો જ. એટલે ખૂબ મહેનત અને લગનથી કામ કરતો હતો. પ્રકાશ ખૂબ જ હોશિયાર હતો. તેથી પ્રકાશની હોશિયારી અને જીગરની મહેનત રંગ લાવ્યા. એમની કંપની થોડા સમયમાં ક્યાંથી ક્યાં પહોંચી ગઈ. તેઓ સફળતાના એક પછી એક શિખરો સર કરવા લાગ્યા.

સમય જતા બંને જણાએ પોતપોતાની જ્ઞાતિની, પોતાની પસંદની કન્યાઓ સાથે લગ્ન કરીને પોતાનો ગૃહસ્થ સંસાર પણ શરૂ કરી દીધો. થોડા વખતમાં બંનેના ઘેર પારણું પણ બંધાઈ ગયું. પ્રકાશને ત્યાં દીકરી અને જીગરને ત્યાં દીકરાનો જન્મ થયો. બંને જણા ખૂબ ખુશ હતા.

પણ કહે છે ને કે **સમયના ચક્રને ફરતા વાર નથી લાગતી. સુખ પછી દુઃખ અને ચડતી પછી પડતી, એ જીવનનો ક્રમ છે.**

અચાનક જ ધમધોકાર ચાલતી કંપની અનાયાસે લીધેલા એક ખોટા નિર્ણયના કારણે ખોટમાં જવા લાગી. કંપનીના શેરો ગગડી ગયા. જેમણે પણ કંપનીમાં પૈસા રોક્યા હતા, તે બધાને તેમના પૈસાની ચિંતા થવા લાગી. બધા પોતાના પૈસા પાછા માંગવા લાગ્યા. પ્રકાશના મનમાં કોઈ ખોટ ન હતી. તેથી તે જેમણે પણ પૈસા પાછા માંગ્યા, તે બધાને પૈસા પાછા આપવા લાગ્યો. આમ કરતા કંપની વધારે ખોટમાં જવા લાગી. કર્મચારીનો પગાર પણ અટકી ગયો. જીગર પણ ચિંતામાં પડી ગયો. ઘર ચલાવવું પણ ભારે પડવા લાગ્યું.

એટલામાં જ બીજી એક મોટી કંપનીમાંથી જીગરને ઓફર આવી. એ કંપનીના માલિક જાણતા હતા કે જીગર ખૂબ જ હોશિયાર અને મહેનતુ છે. પ્રકાશની કંપનીને આગળ લાવવામાં જીગરનો પણ બહુ મોટો હાથ છે. તેમને ખબર હતી કે જીગર જો તેમની કંપનીમાં આવી જાય તો તેમની કંપનીને ખૂબ ફાયદો થાય તેમ છે.

આટલી મોટી કંપનીની ઓફર જોઈને જીગર વિચારમાં પડી ગયો. એક બાજુ તેને તેના પરિવારનું ગુજરાન ચલાવવાનું હતું

અને બીજી બાજુ તેનો નાનપણનો મિત્ર હતો. તેને મુસીબતમાં તેનો સાથ છોડીને જતા રહેવાનું તેનું મન માનતું ન હતું. ખૂબ વિચાર કર્યા પછી તે એક નિર્ણય પર પહોંચ્યો.

જીગર પ્રકાશની કંપની છોડીને નવી કંપનીમાં જોડાઈ ગયો. આ વાતથી તેમના બધા પરિચિતોમાં આશ્ચર્ય અને આઘાતની લાગણી ફેલાઈ ગઈ. જીગર આવું કરી શકે તે કોઈના માનવામાં આવતું ન હતું. જીગરની પત્નીને પણ ખૂબ નવાઈ લાગી. પોતાનો પતિ તેના ખાસ મિત્રના દુઃખમાં સાથ આપવાને બદલે પોતાનો સ્વાર્થ જોઈને બીજી કંપનીમાં જોડાઈ જાય, તે તેના માનવામાં આવતું ન હતું. તેણે જીગરને ખૂબ ખરી ખોટી સંભળાવી. આવું પગલું કેમ ભર્યું તે વિશે સવાલોની ઝડી વરસાવી. પરંતુ જીગરે તો જાણે કે મોઢું સીવી દીધું હતું. તે કોઈ જ ઉત્તર આપતો ન હતો. પ્રકાશને જ્યારે ખબર પડી ત્યારે તેને પણ ખૂબ દુઃખ થયું હતું. પરંતુ તેણે એમ વિચારીને મનને મનાવ્યું કે જીગરને પણ તેનું ઘર ચલાવવાનું હોય, પરિવારની જવાબદારી સંભાળવાની હોય, તો એ ક્યાં સુધી તેની સાથે બેસી રહે? તેણે પોતાના હિતમાં આ પગલું ભર્યું છે. તેમાં એનો પણ શું વાંક કાઢવાનો?

થોડા જ દિવસોમાં પ્રકાશની કંપની વેચાઈ ગઈ. તેણે હવે પોતાનો આલીશાન બંગલો પણ વેચી નાખ્યો અને શહેરના છેડે નાનું મકાન લઈને રહેવા લાગ્યો અને એક કંપનીમાં નાની મોટી નોકરી સ્વિકારી લીધી અને જેમતેમ તેનું ગાડું ગબડાવવા લાગ્યો.

જિંદગી આમ જ તેની રફતારમાં ચાલી જતી હતી. વર્ષો પણ પાણીના રેલાની માફક વહી રહ્યા હતા.

એક રવિવારની સવાર... દસેક વાગવા આવ્યા હશે. ત્યારે પ્રકાશના ઘરનો ડોરબેલ રણક્યો. તે વિચારવા લાગ્યો કે અત્યારે કોણ આવ્યું હશે? આમ પણ લોકોએ તેના ઘેર આવવાનું બંધ જ કરી દીધું હતું. એક વખત હતો કે જ્યારે લોકોની અવરજવરથી તેનું ઘર ભરેલું રહેતું હતું અને હવે લોકો તેના ઘેર આવવાનું ટાળવા લાગ્યા હતા. એટલે જ કહે છે ને કે, **‘સુખ કે સભ સાથી, દુઃખમેં ન કોય.’** તેણે બારણું ખોલ્યું તો સામે જીગર ઉભો હતો. તેને પોતાની આંખ પર વિશ્વાસ ન આવ્યો. આટલા વરસોમાં એક પણ ફોન ન કર્યો કે મળવા પણ ના આવ્યો. પોતાનો ભાઈબંધ કેવી દશામાં જીવી રહ્યો છે તેની ભાળ સુધ્યાં ન કાઢી, એ જીગર આજે પોતાના દરવાજે આવીને ઊભો છે. તેના પહેરવેશ ઉપરથી અને મોઢાની ચમક ઉપરથી જાણી શકાતું હતું કે જીગર ખૂબ જ અમીર આદમી બની ગયો છે. ચાહવા છતાં પણ પ્રકાશ તેના ઉપર ગુસ્સે ના થઈ શક્યો. આટલા વખત પછી જીગરને જોઈને તેના નાનપણના મિત્ર ઉપર તેને લાગણી જ ઉભરાતી હતી. તેણે કહ્યું, ‘અરે જીગર, કેટલા વખત પછી તને જોયો. કેમ છે ભાઈ તું? આવ, આવ, ઘરમાં આવ...’

‘હું ઘરમાં આવવા માટે નથી આવ્યો, પરંતુ તને આ ઘરમાંથી લઈ જવા માટે આવ્યો છું. ચાલ મારી સાથે...’

‘તારી સાથે? પરંતુ ક્યાં... કેમ...?’

‘કોઈ જ સવાલ નહીં! ભાભી, તમે બધા મારી સાથે કારમાં બેસી જાઓ. તમારા બધા જ પ્રશ્નોના જવાબ મળી જશે.’

જીગર પ્રકાશના પરિવારને લઈને ગાડીમાં નીકળી પડ્યો. પ્રકાશને તો સમજાતું જ ન હતું કે આ બધું શું થઈ રહ્યું છે! થોડીવારમાં જ ગાડી પ્રકાશના એ જ આલીશાન બંગલા આગળ આવીને થોભી, જ્યાં પ્રકાશ પહેલા રહેતો હતો. ચોકીદારે બંગલાનો ઝાંપો ખોલ્યો અને જીગરે ગાડી પોર્ચમાં ઊભી રાખી અને પ્રકાશને કીધું કે ભાઈ ઉતર ગાડીમાંથી...

પ્રકાશ ફાટી આંખે બધું જોઈ રહ્યો હતો. જીગર એને અહીં કેમ લઈ આવ્યો તે વિશે આગળ વિચારે તે પહેલા જીગરે બંગલાની ચાવીઓ પ્રકાશના હાથમાં મૂકી દીધી. અને કહ્યું કે, તમારા ઘરમાં પ્રવેશ કરો. બીજી વાતો અંદર જઈને કરીશું. પ્રકાશ તેની પત્ની અને પુત્રી સાથે ઘરમાં પ્રવેશ્યો. અને ઘરમાં પગ મૂકતા જ જૂની યાદો તાજી થઈ ગઈ અને તે ચોધાર આંસુએ રડી પડ્યો. જીગરે તેને શાંત પાડ્યો અને પછી કહ્યું કે હવે તમારે અહીં જ રહેવાનું છે. આ ઘર હવે તમારું જ છે. અને સાથે સાથે થોડાક પેપર્સ પણ પ્રકાશના હાથમાં આપ્યા અને કહ્યું, ‘જે તારી કંપની હતી, તે જ કંપનીનો હવે તું ફરીથી માલિક બની ગયો છે. ચાલ હવે નવેસરથી નવી સફરની શરૂઆત કર...’

પ્રકાશ પાસે કોઈ શબ્દો જ ન હતા. આ બધું તેને એક સ્વપ્ન જેવું લાગતું હતું. તેણે જીગરને પોતાની પાસે બેસાડ્યો અને પૂછ્યું કે, ‘આ બધું કેવી રીતે થયું? મને તો કંઈ જ સમજાતું નથી. તું કંઈક કહે તો મને ખબર પડે.’

ત્યારે જીગરે કહ્યું કે, ‘જ્યારે થોડાક વરસો પહેલા આપણી કંપની ખોટમાં ગઈ હતી ત્યારે મને બીજી કંપનીમાંથી ઓફર આવી હતી. પહેલા તો મેં વિચાર્યું કે હું મારા ભાઈબંધને મુસીબતમાં એકલો મૂકીને ક્યારે પણ નહીં જાઉં. પરંતુ પછી મેં નક્કી કર્યું કે હું ભાઈબંધને તેના મુકામે પાછો લાવીને જ રહીશ. અને તે સાથે મેં એક નિર્ણય લીધો અને જે કંપનીમાંથી ઓફર આવી હતી ત્યાં જોડાઈ ગયો. થોડા જ સમયમાં એ કંપનીની શાખા વિદેશમાં ખૂલી રહી હતી અને મને ત્યાંનો ચાર્જ સોંપવામાં આવ્યો. હું વિદેશ જઈને વસી ગયો. ત્યાં ખૂબ મહેનત કરી. ખૂબ કામ કર્યું અને ખૂબ પૈસા કમાયો અને જ્યારે તારો બંગલો અને તારી કંપની ખરીદી શકું તેટલા ડોલર કમાયો ત્યારે ભારત પાછો આવ્યો અને મોં માંગી કિંમત આપીને મેં તેને પાછા ખરીદી લીધા. અત્યાર સુધી મેં જેના માટે આકરી મહેનત કરી હતી, તે કામ હવે પૂરું થયું. હવે હું ક્યાંય પાછો જવાનો નથી. તારી સાથે જ રહેવાનો છું. **આપણે બંને સાથે મળીને કંપનીને પાછી**

ઊંચાઈના શિખરો ઉપર લઇ જઇશું. પ્રકાશ ઊભો થઈને જીગરને બેટી પડ્યો. જીગરે ખરા અર્થમાં તેની દોસ્તી નિભાવી હતી.

આ તો બંને પાકા મિત્રો હતા અને મિત્રએ મિત્રની મદદ કરી હતી. આવા મિત્રો કોઈક નસીબદારના નસીબમાં જ હોય છે. પરંતુ મદદ, એ ખરેખર કરવા જેવું કર્મ છે અને નિભાવવા જેવો ધર્મ છે. માણસ બીજાની મદદ કરીને ખરેખર તો પોતાની જ મદદ કરતો હોય છે. કવિશ્રી કરશનદાસનું એક અદ્ભુત કાવ્ય છે, જેની રચના આ પ્રમાણે છે :

*જીવન અંજલિ થાજે
મારું જીવન અંજલિ થાજો.*

*ભૂખ્યા કાજે ભોજન બનજો, તરસ્યાનું જળ થાજો
દીન-દુઃખિયાના આંસુ લૂછતાં, અંતર કદી ના ધરાજો,
મારું જીવન અંજલિ થાજો!*

કવિશ્રી આ પંક્તિ દ્વારા જણાવવા માંગે છે કે **જીવનને અંજલિરૂપ બનાવવું હોય તો દુઃખીઓની મદદ એ જ એક ઉત્તમ માર્ગ છે.**

માનવસેવા એ જ પ્રભુસેવા છે. ઘણા લોકો આખો દિવસ પ્રભુ સામે બેસીને માળા જપતા હોય છે પણ આંગણે આવેલા ભિખારીને બટકું રોટલી આપતા નથી. ભગવાન પાસે છાપ્પનભોગ ધરાવે છે પણ કોઈ અનાથને અનાજ આપતા નથી. ઈશ્વરની મૂર્તિની પૂજા કરે છે પણ કોઈ બીમાર કે વૃદ્ધની સારવાર કરવાનો જરાપણ ટાઈમ નથી. તો આવી પૂજાનો કોઈ અર્થ નથી. **ધશ્વર સમક્ષ બેસી રહેવા કરતાં કોઈ જરૂરિયાતમંદની મદદ કરવી એ વધારે મહત્વનું છે. માનવીની મદદ, એ જ ધશ્વરની સાચી પૂજા છે.** મદદ કરનારાના હાથ સૌથી પવિત્ર હાથ છે. તમે બીજાને મદદ કરશો તો ઈશ્વર તમને મદદ કરશે. મદદ કરવાથી માનસિક શાંતિ મળે છે. **લાંબી જિંદગી કરતા મદદ માટે ખચકાલી દૂંડી જિંદગી વધારે સાર્યક છે.** સાચા મદદગારને નામ અને કીર્તિ સાથે કોઈ જ નાતો નથી હોતો કે તેને તેનો મોહ પણ નથી હોતો. મદદની જરૂરિયાતવાળા માનવી માટે તો મદદગાર માનવી જ ઈશ્વર છે. તમે કોઈને મદદ કરો એટલે કાંઈ એના માલિક નથી બની જતા. મદદ કરીને પછી ભૂલી જવાની ચીજ છે. અભિમાન રાખવાથી મદદનું મૂલ્ય કોડીનું થઈ જાય છે. તમે બીજાને મદદ કરશો તો ઈશ્વર તમને મદદ કરશે. દૂર રહીને કોઈના ભલા માટે પ્રાર્થના કરવી, એ પણ એક જાતની મદદ જ છે.

મદદ એ મહાનતાની નિશાની છે.

*૪૦૧, મૉર્ચ ગ્રેસ એપાર્ટમેન્ટ, કિનારીવાલા બિલ્ડિંગની બાજુમાં,
કે.પી. વિદ્યાલયની સામે, ગુલબાર ટેકરા, આઈ સી.જી. રોડ,
અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૬. મો. ૯૮૨૫૧ ૫૧૫૧૩*

મૃત્યુની પરિવર્તનશીલતા

(અનુસંધાન : પાના નં. - ૨૯ ઉપરથી ચાલુ)

પરમાત્માને પ્રાપ્ત કરવાનો સીધો માર્ગ છે મનને અહીંથી ઉપાડીને ત્યાં રોપી દેવું. મનથી નિઃસંગ રહેવું અતિ ઉત્તમ મનાય છે. અજાગ્રત દશામાં આપણે એકવાર મનના સ્વરૂપમાં સહેજ પણ ભળ્યા પછી તો તે આપણને ભેળવી દીધા વિના રહેતું જ નથી. તેથી મનમાં ઊઠતી દરેક વૃત્તિ તરફ જાગ્રત રહેવું.

“Eternal Vigilance is the price of Freedom” અવિરમ સજાગતા મુક્તિની કિંમત છે.

જાપાની યોગી કેનશિન કહે છે, “જે જીવને ચોંટી રહે છે તે જ મરે છે.” (Those who cling to life die) અને જે મૃત્યુની અવજા કરે છે તે જીવે છે (And those who defy death live). આ બધી જ મનની રમત છે. મનમાં ઊંડા ઉતરતાં જણાય છે કે આપણી પાસે કંઈક એવું છે જે જન્મ-મરણની પર છે. સમાધિની અંતઃદષ્ટિનું આ સત્ય છે.

ઈન્દ્રિય બોધની પેલે પાર જે ગૂઢ તત્ત્વ છે, તે મૃત્યુના હવાલામાં છે. જે કોઈ માનવી મૃત્યુ પાસેથી એ રહસ્યને ઝૂંટવી શકે છે તે મૃત્યુનો પડદો ચીરી હસતો હસતો પરમપદને પામે છે. **જીવન આપણને જે દાર પાસે દોરી જાય છે એ દાર છે મૃત્યુ.** ત્યાં જીવનની ફસલની લણણી થાય છે. જીવનના ભરતકામમાં મૃત્યુ એક અનિવાર્ય અને ઉપયોગી દોરો છે.

એમ કહેવાય છે કે, ‘મન હોય તો માળવે જવાય.’ પણ મન ન હોય તો મોક્ષ પમાય. મન એટલે બંધન, અ-મન એટલે મોક્ષ.

બુદ્ધે કહ્યું છે : “આકાશમાં વિહરો કે સમુદ્રની મધ્યે ચાલ્યા જાવ, કોઈ પર્વતની ટેકરીના એકાંતમાં જાઓ, આખી દુનિયામાં કોઈ એવી જગ્યા નથી કે જ્યાં ઊભા રહેવાથી તમે મૃત્યુની જાળમાંથી બચી શકો. મૃત્યુ અવશ્યભવી અપરિહાર્ય છે.”

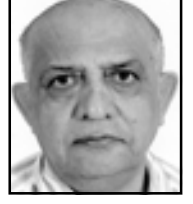
આવતીકાલમાં રહેનાર માટે મૃત્યુ છે જ. પ્રાપ્તિની તૃષ્ણા ધરાવનારને મૃત્યુ શી રીતે છોડશે? જે માનવી આ જીવંત ક્ષણમાં જ પરિપૂર્ણ જીવનને જીવે છે તેને માટે મૃત્યુ નથી. જ્ઞાનીઓ આપણને મૃત્યુ સાથે જીવવાનો બોધ આપે છે. તેઓ જણાવે છે કે સ્મૃતિનું પરિમાર્જન કરવું એટલે મૃત્યુ સાથે જીવવું. વાસ્તવમાં મૃત્યુમાંથી અમૃત તરફ ગતિ કરવા માટે આપણા આંતરચક્ષુ ખોલવા રહ્યા. અંત સમયની સાધના માટે જીવનમાં સવેળા જાગૃત થવાથી મનુષ્ય જન્મ સફળ થઈ જાય. જે પ્રકાશ અનાદિકાળથી આપણી અંદર છે તેને અંતરચક્ષુ ખોલીને નિહાળવાનો છે. મિસરવાસી હેરોફ્ટ લખે છે : “The Light is withing Thee; Let the Light Shine” પ્રકાશ તારી અંદર છે, પ્રકાશને પ્રકાશવા દો.

*“સહજાનંદ”, ૬/એ, લીમડા લેન,
શ્રી સ્વામિનારાયણ વિદ્યાલય રોડ, સંસ્કાર નગર,
ભુજ, ૬૨૬-૩૭૦ ૦૦૧. મો. ૯૮૨૫૨ ૩૪૩૪૬*

વાર્તા

મરક મરક કથા

કોરોનાના ફળ મીઠા - જરૂર



બલવીરસિંહ જોડેજા

(પોઝિટિવ થીન્કિંગ : “ડિસેમ્બર ૨૦૨૦ સુધીમાં ભારત દેશ કોરોના કે કોવિડ-૧૯ મહામારીનો સામનો કરીને દેશમાં કોરોના વાયરસને મહાત આપી, સંપૂર્ણ કોરોના મુક્ત બની, દુનિયાને આવી મહામારીને નાથવાની રાહ ચીધે” – એ અભિયાન સાથે માણો સાથેની મરક મરક કથા.)

અમારો પરમ મિત્ર મનસુખ ઉર્ફે જરૂર (‘જરૂર’ એનું તકિયાકલામ છે) આશાવાદી ઘણો. ડોક્ટર બનવું એટલે બનવું. પણ અંગ્રેજી - ગણિત - વિજ્ઞાનમાં બહુ ચાંચ ડૂબે નહીં. છેવટે ડોક્ટરને બદલે વેટરનરી ડોક્ટર પણ નહીં છેલ્લે લાઈવસ્ટોક આસિસ્ટન્ટ બન્યો. છતાં મેં અને ભરતે એને ડોક્ટર તરીકે પ્રખ્યાત બનાવવા બીડું ઝડપ્યું.

મારી, ભરત અને મનસુખની ત્રિપુટી. એકઠા-બગડિયાથી લઈને મેટ્રિક સુધી એક પાટલીએ બેસી ભણ્યા. મનસુખ ખેડૂતનો દીકરો, હું મામાના ઘરે મોસાળમાં જન્મીને મોટો પણ થયો અને પરણીને સ્થાયી પણ અહીં જ થયો. એટલે જન્મથી જ જિલ્લા આખાનો “ભાણુભા.” એટલે ભાણુભા તરીકે જ ઓળખાઉં. કદાચ મારા ઘરના સભ્યો સિવાય કોઈને મારું સાચું નામ પણ યાદ નહીં હોય એવો ભાણુભા નામનો પ્રતાપ. રહેવાનું શહેરમાં અને બાજુના ગામમાં મામાની ખેતી સંભાળવાની. ભરત જિલ્લાની કો.ઓ. બેંકની, શહેરની બ્રાંચમાં જ નોકરી મળતાં, લાગી ગયો. એટલે અઠે દ્વારકા. મનસુખ રાજ્યમાં સરકારી નોકરીમાંથી લાઈવ સ્ટોક આસિ. તરીકે રીટાયર્ડ થયો એટલે આ તાલુકાના શહેરમાં જ પશુ દવાખાનું ખોલવા મેં ને ભરતે સમજાવ્યો ત્યારે માન્યો ને કહે, ... “જરૂર” પણ દવાખાનું ખોલવું કઈ જગ્યાએ?” હું અને ભરતે એને ડોક્ટર તરીકે પ્રસ્થાપિત કરવા દ્રઢ નિશ્ચયી હતા એટલે એનો ઉકેલ પણ શોધી લાવ્યા.

અમારા તાલુકાનું શહેર, રાજાશાહી વખતે, પંચરંગી જ્ઞાતિઓની વસ્તી ધરાવતું શહેર હતું. એક કંસારા જ્ઞાતિની વાડી તળાવ કાંઠે એક ઓરડી અને થોડા સૂરા-પૂરા, સૂરધન દાદાના પાળિયાઓ અને મોટું કમ્પાઉન્ડ. જેમાં ચાર પાંચ લીંબડા - પીપળાના ઝાડ. જ્ઞાતિના માંડ બે પાંચ ઘરો અહીં રહી ગયા. બાકી બધા ધંધાર્થે બહાર ગયેલા. આ જગ્યા અમને મનસુખના દવાખાના માટે આઈડિયલ લાગી, ને મળી પણ ગઈ સાવ મફતમાં. ઓરડીમાં ઓફિસ રાખવાની ને સાફ-સફાઈ

રાખવાની, જેથી બહારગામથી નવા જન્મેલા જ્ઞાતિના બાળકોની બાબરી કે નવા પરણેલા વર-વધૂ પગે લાગવા આવે ત્યારે સાફ-સફાઈ કરાવવી ન પડે. એટલે સાફ-સફાઈ કરવાની એ જ ભાડું. વળી કમ્પાઉન્ડમાં ઝાડનો છાંયો એ મનસુખના દર્દીઓ (પશુઓ) નો વેઈટિંગ રૂમ. વાહ ભાઈ વાહ, અમે તો બોર્ડ લગાવી દીધું.

ડૉ. મનુભાઈ જરૂર (પશુરોગોના નિષ્ણાત)

(RLSA) Mob. No. 94984 74864

હવે ભૂતોભાઈ જાણે કે RLSA કઈ ડિગ્રી છે. અમને ત્રણ ભાઈબંધને જ ખબર (રીટાયર્ડ લાઈવ સ્ટોક આસિસ્ટન્ટ). શહેર અને તાલુકાના પશુ ધરાવનાર ખેડૂતો - માલધારીઓને લોકલ ચેનલ મારફત ઉદ્ઘાટનનું આમંત્રણ આપી ઉદ્ઘાટન વખતે સામેવાળા મેરાભાઈની અડધી ચા થી સ્વાગત કર્યું અને દરેકને ગામેગામમાં વહેંચવા નાના ચોપાનિયા રવાના કર્યા : “આનંદો... આનંદો... હવે તમને તમારા વહાલા પશુઓની સારવાર માટે ક્યાંય જવાની જરૂર નથી. અહીં જ હાજર છે ડૉ. મનુભાઈ જરૂર.”

ઉદ્ઘાટનમાં તો ચા પીવા પશુના માલીકો ઉપરાંત પશુઓ વિશે કક્કોય ન જાણનાર ઘણાય આવા. પણ અઠવાડિયું વિત્યું તોય એકેય દર્દી (પશુ) મનુભાઈના દવાખાને ડોકાયું નહીં. છેવટે મેં ને ભરતે, મિત્રભાવે મનસુખનો ઉત્સાહ ટકાવી રાખવા ઘોડાગાડીવાળા અબ્દુલને ઘોડા માટે દસ રૂા. રજકો - ગદબ ખવડાવવા આપીને ઘોડો લઈને મનસુખ પાસે પ્રથમ દર્દી તરીકે મોકલ્યો. દસ રૂપિયા વધારાના મનસુખની ફી માટે પણ આપ્યા.

‘આવો, આવો અબ્દુલભાઈ... શું થયું તમારા ઘોડાને?’
‘આમ તો બધું બરાબર છે સાહેબ, પણ હમણાં હમણાં એના આચાર ઠીક નથી લાગતા.’ ‘કાં, શું કરે છે?’

‘આજકાલ સ્ટેશને લઈને જાઉં ત્યારે ટ્રેનમાં ઉતરેલા પેસેન્જરોમાં બાઈયું હામે બહુ તાકે છે.’

(તારી ભલી થાય અબ્દુલ! ઘોડો બરોબર ખાતો નથી કે એવું કાંઈક કહેવાને બદલે, અમને શું ખબર, તું આવું બોલીશ?)

‘કાંઈ વાંધો નહીં, હમણાં એની આંખ જોઈ લઉં.’

મનસુખે ઘોડાના ડાબલા ઉતારી એની આંખો પાણીથી ધોઈ - લૂછી, ઘોડા ઉપર હાથ ફેરવી હેત કર્યું ને બોલ્યો, ‘જરૂર.’
‘શું જરૂર?’ અબ્દુલને કાંઈ સમજાયું નહીં એટલે પૂછ્યું.

‘અરે એની આંખ થોડી નબળી પડી ગઈ છે. લ્યો, આ વિટામિનની ગોળીઓ. દસ દિવસ સુધી એક એક ખવડાવજો એટલે જરૂર સાજો થઈ જશે.’

‘પૈસા?’

‘અરે આના તે કાંઈ પૈસા હોય? કોઈક દિવસ મને સ્ટેશને જવાનું હોય તો બેસાડી જજો, બસ.’

અબ્દુલે પડઘો પાડ્યો, ‘જરૂર.’

અમે આપેલા ફી પેટેના પૈસાનો પણ અબ્દુલે રજકો લઈ, ઘોડાને ખવડાવી દીધો.

હવે આવા શહેરમાં મનસુખની પ્રેક્ટિસ ક્યાંથી ચાલે? પણ... પણ.. એમાં આવ્યો આ કોરોના.

અમારા શહેરના ઈન્ચાર્જ પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટર રાઠોડ સાહેબ શહેરમાં રાઉન્ડમાં નીકળ્યા ને એમને મનસુખના દવાખાનાની જગ્યા ગમી ગઈ. બોર્ડ ઉપર નંબર જોઈ ફોન લગાવ્યો. ‘ડૉ. મનુભાઈ, પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટર રાઠોડ બોલું છું.’

‘બોલો, બોલો, સાહેબ, શું કામ પડ્યું મારું? આપના પાળીતા કોઈ કૂતરા-બિલાડી બીમાર છે કે આપના રાતે રોનમાં ફરી ચોકી કરતા ઘોડેસવારના ઘોડાને કાંઈ થયું છે?’ મનસુખે અતિ ઉત્સાહમાં ઘણું બધું પૂછી લીધું.

‘અરે ડોક્ટર, કોઈ બીમાર નથી પણ તમે અહીં તમારા દવાખાને જલ્દી આવી જાવ, કામ છે.’

‘જરૂર’ કહીને મનસુખે એનું જૂનું લ્યુના ઉપર પલાણ કર્યું. લોકડાઉન કફરું હતો છતાં મોં પર માસ્ક લગાવી ભાગ્યો. ઘર અને દવાખાના વચ્ચેના દર ચાર રસ્તે પોલીસોએ રોક્યો. ‘ક્યાં જાઓ છો? કોણ છો? ખબર નથી કફરું છે?’ ‘અરે, તમે મને ઓળખતા નથી. હું ડૉ. મનુભાઈ. તમારા રાઠોડ સાહેબે જ મને બોલાવ્યો છે. મારું ખાસ કામ છે, એમને. કેમ રોકો છો? કરું એમને ફોન?’

‘ના.. ના.. સાહેબ, જાઓ.. જાઓ...’ ‘જરૂર’ કહીને ડૉ. મનસુખ દવાખાના પાસે ઉભેલી જીપ પાસે પહોંચ્યો.

‘સાહેબ, હું ડૉ. મનુભાઈ.’

‘ઓહો..હો... આવો, આવો...’ રાઠોડ સાહેબે વી.આઈ.પી.ની જેમ આવકાર આપ્યો. મનસુખને તો મનમાં ગલગલીયા થવા લાગ્યા. ‘ડોક્ટર સાહેબ, તમારા જેવું એક કામ છે.’ ‘જરૂર. હુકમ કરો, સાહેબ.’

‘આ તમારા દવાખાનાની જગ્યા ખૂબ સરસ અને અનુકૂળ છે. આપણું પોલીસ સ્ટેશન શહેરની એક બાજુ છે એટલે આ કફરું - લોકડાઉનમાં પહેરો ભરતા સ્ટાફ માટે અહીં ટેન્ટ લગાવીએ. જેથી વારાફરતી ડ્યુટી કરનારને અહીં આરામ થઈ શકે અને અહીંથી બધે દેખરેખ પણ રાખી શકાય. બોલો, વ્યવસ્થા થઈ શકે?’

‘જરૂર સાહેબ, પણ...’

‘ચિંતા ના કરો. અમે સરકારશ્રી તરફથી ભાડું મંજૂર કરાવીને રૂા. ૧૦૦૦/- મહિનાનું ભાડું પણ અપાવીશું.’

ડૉ. મનુભાઈને તો મોં ખોલતા પતાસું આવી પડ્યું. એને કહેવું હતું કે, ‘મને દરરોજ આવવાની છૂટ આપજો ને ઓફિસમાં બેસવા દેજો.’ એ તો પાછળથી રાઠોડ સાહેબે સામેથી કહ્યું, ‘ભલે ને તમે આવીને અહીં બેસો, અમને વાંધો પણ નથી. તમે તમારો કામ ધંધો ચાલુ રાખો. બસ, તમને છૂટ છે.’

ઈન્સ્પેક્ટરના શબ્દો ‘કામધંધો ચાલુ રાખો’ શબ્દોએ ડૉ. મનુભાઈના વિચારના દ્વાર ખોલી નાખ્યાં. આમેય દવાખાનું બે મહિનાથી ચાલુ કર્યા પછી ક્યાં કોઈ દર્દી આવતા હતા ને હવે લોકડાઉનમાં દર્દી (પશુ) ક્યાંથી આવે?

એકાદ મહિનો સતત વિચાર્યા પછી, પ્રધાનમંત્રીશ્રીના શબ્દો ‘**આફતને અવસરમાં ફેરવો**’ માટે વિકલ્પો વિચાર્યા પછી એના મગજમાં ધીરે ધીરે થતી મરક્યુરી લાઈટ થઈ. બાબા રામદેવને આદર્શ માની પ્રેરણા લઈને ડૉ. મનુભાઈએ નવા ધંધામાં રુકાવ્યું.

આમેય ખેડૂત હોવાથી બે-ચાર ગાયો, વાછરડા તો ઘરે હતા જ. સામે ચાની કિટલી ચલાવતા મેરાભાઈ પાસે પણ આઠ-દસ ગાયો હતી. સગાસંબંધી ખેડૂતો પાસે પણ ગાયોની સંખ્યા ઘણી હતી. સૌપ્રથમ શહેરમાં વસતા એકમાત્ર ભંગારના વેપારી બાબુલાલ મારવાડીના ઘરે ડૉ. મનુભાઈએ વિઝીટ કરી.

‘ઓહોહો... આવો... આવો... મનુભાઈ. આવા ટાણે તમે? અમારા ઘરે ક્યાંથી?’ ‘જરૂર’ કહીને મનુભાઈએ લગભગ મફતના ભાવે કે પૈસા છ મહિના પછી આપવાની શરતે પ્લાસ્ટિકના જૂના કેરબા, ડોલો, કાચ અને પ્લાસ્ટિકની નાની-મોટી બાટલીઓ જે સારી કન્ડિશનમાં હોય એટલી બધી ભેગી કરી, ઘરે પહોંચાડી. સાથે ભણેલા એકમાત્ર દુકાન ધરાવતા કનુ કંસારાનું ઘરનું બારણું ખોલાવી દુકાન ખોલાવી, બે મોટા એલ્યુમિનિયમના તપેલા લીધા. ઘરે ગાયો - બળદ હોવાથી ઘરમાં ગોબર ગેસનો પ્લાન્ટ તો પહેલેથી જ હતો. ચંપા ભાભીને ખાનગીમાં કહ્યું, ‘જો કોઈને કહેતી નહીં આપણે નવો ધંધો કરવાના છીએ. હું કહું તેમ તારે કરવાનું છે.’ કહીને આખો પ્લાન સમજાવ્યો. એક તપેલામાં પાણી ઉકાળી કેરબા - ડોલો - બાટલીઓ ગરમ પાણીથી ચોખ્ખા કર્યા પછી ડોલો અને કેરબા લઈને મનસુખ ઉપડ્યો ગાયોવાળાને ત્યાં. ‘આ કેરબા ડોલોમાં ગોમૂત્ર ભેગું કરી રાખજો. હું જાતે આવીને લઈ જઈશ.’ આમ ગોમૂત્ર ભેગું કરી ચંપા ભાભીએ બીજા તપેલામાં ગોમૂત્ર ઉકાળવા મૂક્યું. ખૂબ ઉકાળી બે ભાગ કરી, મનસુખે લાવેલા એક ભાગમાં જરૂર મુજબ લાઈફબોય સાબુ અને બીજા ભાગમાં લક્કસ - હમામ જેવા મોંઘા સાબુ ઓગાળી ગોમૂત્રને સુગંધી બનાવ્યું. ‘જરૂર

રેગ્યુલર' અને 'જરૂર સુપર' હેન્ડવોશની બાટલીઓ ભરી, તૈયાર કરી. જોકે ગોમૂત્ર આપનારને મનસુખ ભૂલ્યો નહોતો. સૌને ફી ગિફ્ટ હેન્ડ વોશ જરૂર પહોંચાડતો અને ગોમૂત્ર લઈ આવતો.

હું અને ભરત કેટલાય સમયથી મિત્ર મનસુખને મળ્યા નહોતા. પણ જ્યારે પણ ફોન કરીએ, 'હું કામમાં છું. પછી મળીએ જરૂર' કહીને અમને મળતો પણ નહીં કે વાત પણ કરતો નહીં. રાઠોડ સાહેબ અને પોલીસોની મહેરબાની, ને સૌને, પોતાના તરફથી મેરાભાઈને પણ કિટલી ચલાવવાની ગોઠવણ કરી આપી હોવાથી, અડધી ચા પીવડાવીને મનસુખે છુપા રૂસ્તમ બની ધંધો શરૂ કરી દીધો. કોરોના કાળમાં હેન્ડ વોશની સાવચેતી રૂપે આવશ્યકતા ને જરૂરિયાત વધી જતાં "જરૂર"ની ખપત જોતજોતામાં વધી ગઈ.

હું ને ભરત મિત્ર મનસુખને મળવા વ્યાકુળ હતા. ને જેવું લોકડાઉન ખૂલ્યું કે વાત કરી હું ભરતના ઘરે મારા ઠાઠિયા મોટર સાઈકલ લઈને માસ્ક પહેરીને પહોંચ્યો ને અમે મનસુખના ઘરે જવાનું વિચાર્યું. ઘરે ગયા ત્યારે ઘર બંધ હતું. કોઈ દેખાયું નહીં. એટલે બાજુવાળાને પૂછ્યું કે 'ક્યાં ગયા બધા?' 'ભાણુભા તમને ખબર નથી?' 'ના.' 'એ તો દવાખાને ચંપાભાભી ને મનુભાઈ સવારના, હાથ ધોવાના પ્રવાહી, આ કોરોના માટે બનાવે છે.' હું ને ભરત તો એકબીજાની સામે તાકીને જોઈ રહ્યા ને ઉપડ્યા ડો. મનસુખના દવાખાને.

રસ્તામાં પહેલા જેમ સિનેમાના શો ની જાહેરાત - હાથ લારી - ઘોડાગાડીમાં નીકળતી, એમ અમને અબ્દુલની ઘોડાગાડી સામે મળી. ઘોડાગાડીની બંને બાજુ બોર્ડ ચિતરાવેલા વાંચવા મળ્યા : "દોડો... દોડો... દોડો... અનુભવી ડો. મનુભાઈ 'જરૂર'ની અનમોલ શોધ. કોરોના મહામારીને નાથવાનો સંપૂર્ણ અને સચોટ ઉપાય એટલે 'જરૂર હેન્ડવોશ.' બે જાતમાં ઉપલબ્ધ : જરૂર રેગ્યુલર અને જરૂર સુપર. 'પહેલા ઈસ્તેમાલ કરો, પછી વિશ્વાસ કરો.' મળવાનું ઠેકાણું : ડો. મનુભાઈ જરૂરનું દવાખાનું, કંસારા જ્ઞાતિની જૂની વાડી, તળાવ કાંઠે."

અમને તો માન્યામાં નહોતું આવતું કે આ દોઢ મહિનાના લોકડાઉનમાં આ બધું શું થઈ ગયું!

જેવા ડો. મનુભાઈના દવાખાને પહોંચ્યા ને લાંબી લાઈન સોશિયલ ડિસ્ટન્સને ખ્યાલમાં રાખીને ૧-૧ મીટરને અંતરે બનાવેલા કુંડાળામાં લોકો થેલીઓ લઈને ઉભા હતા. અમે દૂરથી જોયું તો મનસુખ અને ચંપાભાભી નાની મોટી કાચ અને પ્લાસ્ટિકની બોટલો લોકોને આપીને પૈસા લેતા હતા અને લાઈન આગળ વધતી હતી.

અમારી સામે પણ જોવાની નવરાશ ન હતી. એટલે અમે સૌથી પહેલાં મેરાભાઈ ભરવાડની કિટલીએ જઈને મનસુખના ખાતામાં લખાવીને ચા પીધી.

અડધા એક કલાકમાં તો મનસુખનો આજનો સ્ટોક ખલાસ થઈ ગયો. રહી ગયેલા, નિરાશ થઈને પાછા જતાં પહેલા મનસુખને રહી ગયેલાઓને પૂંઠાના બનાવેલા વેઈટિંગ ટોકન આપી બીજે દિવસે સવારે સૌથી પહેલા હેન્ડવોશ આપવાની બાંહેધરી આપી રવાના કર્યા. પૈસા ગણીને નવરા થયેલા ચંપાભાભીએ મારી અને ભરત સામે નજર કરી, મનસુખને અમારા આવ્યાની જાણ કરી.

અમે તો જોઈ જ રહેલા. શું બોલવું, શબ્દો જડતા નહોતા. ચંપાભાભીએ મૌન તોડ્યું. 'આવો ભાણુભા - ભરતભાઈ. લ્યો પહેલા હાથ ધોવો' કહીને અમને જરૂર હેન્ડવોશથી હાથ ધોવડાવ્યા.

'આ બધો શું ચમત્કાર છે મનસુખ? કાંઈ કહે તો ખબર પડે અમને!' 'જરૂર. પહેલા નિરાંતે બેસો અને ચા પીવો.' મનસુખની પ્રગતિની ખુશીમાં ફરીવાર ચા પીધી.

કોરોનાના ફળ મીઠા... કહીને એણે અમને અથથી ઈતિ સુધી વાત કરી અને બોલ્યો, 'આ તો શરૂઆત છે, જુઓ આગે આગે હોતા હૈ ક્યા!'

અમે બંને એકસાથે બોલી ઉઠ્યા, 'જરૂર.'

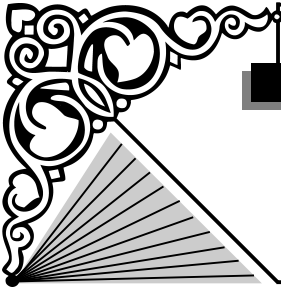
એ પછી તો ડો. મનસુખના દવાખાનાના મોટા કમ્પાઉન્ડમાં રાઠોડ સાહેબ ઈન્સ્પેક્ટરની મદદ અને સ્થાનિક ધારાસભ્યના સહકારથી, કામચલાઉ પચાસ બેડની કોવિડ-૧૯ની હોસ્પિટલની સુવિધા શરૂ થઈ અને હોસ્પિટલના ભાડા સાથે 'જરૂર' હેન્ડવોશનો ધંધો એવો તો જામ્યો, કે કોરોના ગયો, છતાં મનસુખના જરૂર હેન્ડવોશનો ધંધો - સાવચેત થઈ ગયેલા લોકોની જરૂરિયાતથી ધમધોકાર ચાલુ છે અને હવે તો એના જૂના લ્યુનાની જગ્યાએ નવું લેટેસ્ટ મોટર બાઈકનું મોડેલ પાર્ક કરેલું છે અને ડો. મનુભાઈ જરૂરની પશુ ચિકિત્સક તરીકેની પ્રેક્ટિસ, હોમ વિઝિટ પણ ચાલુ થઈ ગઈ છે. જેનો સૌથી વધુ આનંદ મને અને ભરતને છે.

હવે તો અમે દરરોજ સાંજે, હું ને ભરત ડો. મનસુખના દવાખાને અચૂક પહોંચીને, તે પણ માસ્ક પહેરીને, ને પહેલા જતાં જ 'જરૂર હેન્ડવોશ'થી હાથ ધોઈને કહીએ છીએ, 'મનસુખ દોસ્ત, ચા મંગાવ.''

'જરૂર' કહીને રાજકારણીને શરમાવે એવું મુત્સદીભરેલું હાસ્ય મોં પર લાવીને, હહહહ...હહહહ... કહીને ચા મગાવી અમને પાય છે ને અમે કોરોનાના મીઠા ફળ ભોગવીએ છીએ.

"વાત સાચી કે નહીં?" - જરૂર.

૧૨, ઘરઆંગણ ફ્લેટ્સ, પ્રોફેસર્સ કોલોની સામે,
વિજય ચાર રસ્તા પાસે, નવરંગપુરા, અમદાવાદ-૯.
મો. ૯૮૨૫૭ ૦૦૦૯૬



સેલ્યૂટ

લાખુ



ડૉ. સુધીર ચી. મોદી

આટલા બધા વર્ષોની ફેમિલી ફિઝિશિયન તરીકેની પ્રેક્ટિસમાં જાતજાતના દર્દીઓ અથવા માનવો જોયા છે - ઉંમરમાં, દેખાવમાં અને વર્તનમાં. પરંતુ કોઈ દર્દી કાયમ સ્મરણપટમાં અંકિત થઈ જાય છે. ક્યાં તો દેખાવને કારણે, ક્યાં તો તેના વર્તનના કારણે. ઘણીવાર બાળક તરીકે આવેલો દર્દી એટલો સરસ દેખાવડો, નિર્દોષ અને વહાલો લાગે. પરંતુ તે બાળક દર્દી થોડા વર્ષો બાદ યુવાન થઈને આવ્યો હોય ત્યારે ખૂબ જ બદલાઈ ગયેલો લાગે. કદમાં તો ખરો, પણ સાથે સાથે તેના સ્વભાવ, વર્તન અને બોલવામાં! આવી વાત સ્ત્રી દર્દીઓમાં પણ જોવા મળી. જેની આંખોમાં નિર્દોષતા રમતી હોય, હસતી કૂદતી બાળકી ૧૫ વર્ષ બાદ ઠરેલ, કોલેજિયન તરુણી થઈને આવે. અરે! થનગનતો યુવાન કે યુવતી થોડા વર્ષો બાદ જમાનાની થપ્પડો ખાઈને ગંભીર, પ્રૌઢ થઈને આવે. આ જ પ્રમાણે સુંદર સુખી જોડું, પતિનું અવસાન થતાં બહેન જિંદગીમાં રસ ખોઈ બેઠેલા અને સાદા વસ્ત્રોમાં આવે. અહો! કેટકેટલું જોયું.

શું ઉંમર માણસને બદલતી હશે, કે શું સંજોગો માણસને બદલતા હશે? જે હોય તે, પરિવર્તન તો સ્વીકારવું જ રહ્યું.

આજે સ્મરણપટ પર એક બહેન દેખાયા. લગભગ ૨૦ વર્ષ પહેલાની વાત છે. તે અર્પિતા બહેનની લગભગ ૨૫ (પચ્ચીસ)ની ઉંમર હશે. સારી ઊંચાઈ, સહેજ ઘઉંવર્ણી રંગ, સફાઈબંધ સાડી પહેરેલા. આપણને પહેલી નજરે જ સૌજન્યશીલ લાગે. અર્પિતાબહેનને તપાસતા તેમના ચહેરાની બીજી બાજુ નજર ગઈ. અરે, આ શું? ચહેરાની જમણી બાજુ કપાળથી ગાલ પૂરો થાય ત્યાં સુધી લાખુ અને તે પણ ઘેરા રંગનું. **તરત જ રાજ કપૂરનું જાણીતું પિક્ચર 'સત્યમ શિવમ સુંદરમ' યાદ આવી ગયું.** જેમાં મુખ્ય અભિનેત્રીનો એક બાજુનો ચહેરો ખરાબ હતો.

અર્પિતાબહેન બે મહિનાથી નવરંગપુરામાં રહેવા આવ્યા હતા. સ્કૂલમાં શિક્ષિકા તરીકે સર્વિસ કરતા હતા. આવું કંઈક જોવામાં આવે અથવા સાંભળવા - અનુભવવામાં આવે ત્યારે થોડો સારો પરિચય થયા બાદ તેમના જીવનમાં રસ લેવાનું મન થાય. અલબત્ત તેમને માનહાનિ કે ખરાબ ના લાગે તે ધ્યાન રાખવાનું. પેશન્ટો પણ જ્યાં મન મળી જાય કે વિશ્વાસ પડી જાય ત્યાં દિલ ખોલીને વાતો કરતા હોય છે.

તે પછી તો અર્પિતાબેન અવારનવાર સારવાર માટે આવે ત્યારે વાતચીત થયા કરે. તેમને શિક્ષણમાં ખૂબ રસ. વિદ્યાર્થીઓમાં પણ પ્રિય.

એક વખત તેમના ચહેરા પરના લાખાની વાત નીકળી. ત્યારે

તેમણે કહ્યું, બાળપણમાં મારી ખૂબ મશ્કરી થતી કે ચીડવતા પણ ખરા. મને ઘણો ગુસ્સો આવતો. પરંતુ સ્કૂલમાં અને કોલેજમાં મને સારી બહેનપણીઓ મળી. માણસ એકલવાયો હોય ત્યારે ઘણો મૂંઝાય. પરંતુ સારો સાથ હોય તો ઘણો ફેર પડે. મન પણ આનંદમાં રહે. બીજું, યુવાન થઈ ત્યારે એક સારી સમજણ આવી ગઈ. અપંગ કે દિવ્યાંગને જોઈ ત્યારે સમજાય કે મને તેમના જેવી તકલીફ તો નથી! આ સમજણે મને ઘણી હિંમત આપી અને લઘુતાઅંશિ (Inferiority) દૂર થઈ.

તેમના અનુભવો કદા ત્યારે સમાજને ઓળખવાની સમજ આવી. તે કહેતા, કોઈ પણ વ્યક્તિ પહેલી વખત મળે ત્યારે મોં પર કાંઈ ના બોલે, પણ પાછળથી કહે, આનો ચહેરો કેવો છે? અને દયા ખાય. આ બધું સહન કરવાનું ઘણું અઘરું છે. પરંતુ એકવાર સમજ આવી ગઈ એટલે હવે તો ગૌરવથી જીવું છું અને બાળકોને ભણાવું છું.

આપણા સમાજમાં મોઢા પર દયા બતાવનારા હોય ત્યારે તે સમજતા નથી હોતા. ઘણી વખત તો અવ્યવહારુ, લાગણી દુભાય તેવા સવાલો પૂછતા હોય છે.

એકવાર વાતવાતમાં પૂછ્યું કે, 'તમને કોઈ ખરાબ અનુભવ થયો છે?' તો કહે, 'હા. ગયા વર્ષે જ એક પગે ખોડવાળો યુવાન આવ્યો હતો. અમારા કુટુંબે પહેલાથી જ જણાવ્યું હતું કે મોઢા પર મોટો ડાઘ છે, છતાં આવ્યો હતો. અમારી મુલાકાત થઈ ત્યારે એવું ખરાબ વર્તન કર્યું કે માફ ના કરી શકાય.'

મારા મા-બાપ મારી ઘણી ચિંતા કરે છે. પરંતુ મેં જણાવી દીધું કે હું સ્વાવલંબી થઈને રહીશ અને જીવીશ.

માનવ જ્યારે મનથી મક્કમ બની જાય ત્યારે તે દુનિયાની પરવા કરતો નથી.

તેમના ગયા બાદ મને પણ થયું કે ધન્ય છે, તેમની સમજણભરી જીવન જીવવાની દૃષ્ટિ અને શિક્ષિકા તરીકે તેમને ગમતું કામ કરવાની ધગશને.

આવી બહેનોને જોઈને સલામ કરવાનું મન થાય છે.

શૂન્ય પાલનપુરીનો શેર છે :

“દર્દની લાગણીનાં ઘણાં રૂપ છે, માત્ર આંસુ જ હોવા જરૂરી નથી; સ્મિત થઈને ફરકતા હશે હોઠ પર, વ્યક્ત થઈ ના શકે એવા ગમ કેટલા?”

૩, સમૃદ્ધ કેપિટલ, આર્યવુંદ ફ્લેટ પાસે,
પાણીની ટાંકીવાળો રોડ, સાયન્સ સિટી રોડ,
સોલા, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૬૦. મો. ૯૮૯૯૬ ૧૨૬૮૫

વિવિધ માહિતી

સંકલન : દિનેશચંદ્ર જગજીવન શાહ

ભારતનો રાષ્ટ્રધ્વજ

- આજના ત્રિરંગા પહેલા વિવિધ અડધો ડાઝન ડિઝાઇનોવાળા રાષ્ટ્રધ્વજ બની ચૂક્યા હતા અને ક્યાંક ક્યાંક ફરકાવાયા પણ હતા. પરંતુ સર્વસ્વિકૃતિ પામેલો એકમાત્ર ધ્વજ ત્રિરંગો જ હતો. આંધ્ર પ્રદેશના સ્વાતંત્ર્ય સેનાની પિંગલી વેંકેયાએ તેને ડિઝાઇન કર્યો હતો.
- દર વર્ષે ૧૫મી ઓગસ્ટ અને ૨૬મી જાન્યુઆરીએ ફરકાવાતો ભારતનો રાષ્ટ્રધ્વજ આખા ભારતમાં માત્ર એક જ સ્થળે તૈયાર થાય છે. કર્ણાટકના હુબલી શહેરમાં આવેલું કર્ણાટક ખાદી ગ્રામોદ્યોગ સંયુક્ત સંઘ (KKGSS) ભારતમાં રાષ્ટ્રધ્વજ તૈયાર કરવાનો એકાધિકાર ભોગવે છે. ત્યાં તૈયાર થતા રાષ્ટ્રધ્વજ આખા દેશમાં અને પરદેશમાં આવેલી એલચી કચેરીઓ તથા પરદેશી ભારતીયો દ્વારા વપરાય છે. કેન્દ્ર સરકારના ખાદી અને ગ્રામ્ય ઉદ્યોગ કમિશને આખા દેશમાં માત્ર કર્ણાટક ખાદી મંડળને જ રાષ્ટ્રધ્વજ તૈયાર કરવાની સત્તા આપી છે. ત્રિરંગાના સર્જનમાં ૬૦ કરતાં વધારે જાપાની બનાવટના સંચાઓ પણ વપરાય છે.
- બ્યુરો ઓફ ઇન્ડિયન સ્ટાન્ડર્ડ દ્વારા પ્રમાણિત થાય પછી જ રાષ્ટ્રધ્વજને વેચાણમાં મૂકી શકાય છે. રાષ્ટ્રધ્વજની લંબાઈ - પહોળાઈ, કલર, મજબૂતી, ખાદીના તાણાવાળા વગેરે અંગેના ચોક્કસ નિયમો છે અને તેનું પાલન કરવું અઘરું છે. માટે ગમે તે જગ્યાએ રાષ્ટ્રધ્વજનું ઉત્પાદન થઈ શકતું નથી. રાષ્ટ્રધ્વજ તૈયાર કરવાના વિવિધ ૧૦૦ જેટલા નિયમો છે, એ બધાનું પાલન કરવાનું કામ અત્યંત મુશ્કેલ છે. ભારતે રાષ્ટ્રધ્વજ અંગેના ધારાધોરણો માટે ૧૯૬૮માં 'નેશનલ ફ્લેગ કોડ' નામે કાયદો તૈયાર કર્યો હતો. ૨૦૦૮માં એ કાયદામાં કેટલાક સુધારા પણ થયા હતા.
- પહેલો રાષ્ટ્રધ્વજ છેક ૧૯૦૬માં કલકત્તાના ગ્રીનપાર્ક ખાતે ૭મી ઓગસ્ટે ફરકાવાયો હતો. તેની ડિઝાઇન આજના ધ્વજ કરતા અલગ હતી.
- સૌથી મોટો રાષ્ટ્રધ્વજ મહારાષ્ટ્ર સરકારના કાર્યાલય પર ફરકે છે. ૨૧ ફીટ બાય ૧૪ ફીટનો.
- ૨૦૦૧ પહેલા સામાન્ય નાગરિકને વ્યક્તિગત રીતે રાષ્ટ્રધ્વજ ફરકાવવાની છૂટ ન હતી. પરંતુ ઉદ્યોગપતિ



નવીન જિન્દાલે કોર્ટમાં લડત આપી દેશના દરેક નાગરિકને ધ્વજ ફરકાવવાનો અધિકાર અપાવ્યો છે.

- ૧૯૫૩ના એવરેસ્ટ આરોહણ વખતે બ્રિટીશ અને નેપાળી ધ્વજ ઉપરાંત પૃથ્વીના સૌથી ઊંચા સ્થળે ત્રિરંગો પણ લહેરાવાયો હતો. ૨૦૦૮માં ચંદ્ર પર મોકલાયેલા ચંદ્ર યાનના પડખે ત્રિરંગો ચિતરાયેલો છે. એપ્રિલ ૧૯૮૪માં રાકેશ શર્મા અવકાશમાં ગયા ત્યારે પણ તેમની સાથે ત્રિરંગો હતો.
- કર્ણાટકમાં બનતા કપાસ માટે જો કે બી.ટી. નસલના કપાસનો ઉપયોગ થાય છે. એ બી.ટી. કપાસનું બિયારણ અમેરિકાએ બનાવ્યું છે. એટલે કે ભારતનો રાષ્ટ્રધ્વજ પરદેશી કપાસમાંથી બને છે.

આપણું રાષ્ટ્રીય પ્રતીક : અશોક સ્તંભ

ચલણી નોટો, સિક્કા, રાષ્ટ્રીય દસ્તાવેજો અને રાષ્ટ્રીય સાહિત્યમાં અશોક સ્તંભનું ચિત્ર જાણીતું છે. અશોક સ્તંભ બૌદ્ધિ શિલ્પ છે. તેમાં ચાર દિશા તરફ મોં રાખીને બેઠેલા ચાર સિંહ છે. દરેક સિંહની નીચે ૨૪ આરાવાળું અશોક ચક્ર છે. ચારે ચક્રની વચ્ચેની જગ્યાએ વૃષભ, અશ્વ, હાથી અને સિંહ એમ ચાર શિલ્પો છે. ભગવાન બુદ્ધનો જન્મ થયો ત્યારે તેમની માતાને સ્વપ્નમાં હાથી દેખાયેલો. એટલે હાથી, બુદ્ધનો જન્મ વૃષભ રાશિમાં થયેલો એટલે વૃષભ, બુદ્ધે ગૃહત્યાગ વખતે કંથક નામના ઘોડા ઉપર સવારી કરેલી એટલે અશ્વ - આમ ત્રણ પ્રતીકો ભગવાન બુદ્ધના જીવન સાથે સંકળાયેલા છે. ચોથું શિલ્પ સિંહ જ્ઞાન અને શક્તિનું પ્રતીક છે. જ્ઞાન અને શક્તિના પ્રતીક સમા આ પ્રાચીન શિલ્પને રાષ્ટ્રીય પ્રતીક બનાવાયું છે. તેનો ઇતિહાસ પણ જાણવા જેવો છે.



ભારતમાં થઈ ગયેલા મૌર્ય વંશના સમ્રાટ અશોકે ઇસવીસન પૂર્વે ૩૭૩ સદીમાં ભારતમાં ઘણાં સ્થળોએ અશોક સ્તંભ બંધાવેલા. ૪૦થી ૫૦ ફૂટ ઊંચા અને લગભગ ૧૦ ટન વજનના આ સ્તંભો હતા. નવાઈની વાત એ છે કે ૧૦ ટન વજનના આ સ્તંભોને બનાવ્યા પછી સેંકડો કિ.મી. દૂર લઈ જઈ સ્થાપવામાં આવેલા. હાલમાં ભારતમાં ૧૯ અશોક સ્તંભ બચ્યા છે. આ સ્તંભો વારાણસી નજીક યુનાર ખાતે બન્યા હોવાનું મનાય છે. ઉત્તર પ્રદેશના સ્વરનાથમાં આવેલા અશોક સ્તંભ અકબંધ અને સારી સ્થિતિમાં છે. દરેક સ્તંભ ઉપર બ્રાહ્મી લિપિમાં લખાણ કોતરેલું છે. મોટાભાગના સ્તંભો બિહારના સાંચી, છપરા, ચંપારણ ખાતે છે.



ભારતની ખ્યાતિપ્રાપ્ત વ્યક્તિઓના નામો અને તેમના કાર્યો



- ★ ભિક્ષુ અખંડઆનંદ : ગુજરાતમાં સસ્તુ સાહિત્યની સ્થાપના કરી.
- ★ અલિભાઈઓ : ખિલાફત આંદોલન ચલાવ્યું.
- ★ અશોક મહેતા : પારડી સત્યાગ્રહમાં નેતાગીરી સંભાળી.
- ★ એની બેસન્ટ : થિયોસોફીકલ સોસાયટીની સ્થાપના કરી અને હોમરૂલ આંદોલનનાં અગ્રેસર નેતા રહ્યાં.
- ★ એ.ઓ. હ્યુમ : ઈન્ડિયન નેશનલ કોંગ્રેસની સ્થાપના કરી.
- ★ ઈશ્વરચંદ્ર વિદ્યાસાગર : વિધવા પુનર્લગ્નની હિમાયત કરી.
- ★ કનેયાલાલ મુનશી : ભારતીય વિદ્યાભવનની સ્થાપના કરી.
- ★ ગોલ્વેલકર : રાષ્ટ્રીય સ્વયંસેવક સંઘની સ્થાપના કરી
- ★ ગોપાળકૃષ્ણ ગોખલે : સર્વન્ટ્રસ ઓફ ઈન્ડિયા સોસાયટીની સ્થાપના કરી.
- ★ ગાંધીજી : અસહકારનું આંદોલન, દાંડીકૂચ, હિંદ છોડો વગેરે અહિંસક આંદોલનનો દ્વારા ભારતને આઝાદી અપાવી.
- ★ જયપ્રકાશ નારાયણ : ભારતમાં સમાજવાદની વિચારસરણીનો ફેલાવો કર્યો.
- ★ જવાહરલાલ નેહરુ : બિનજોડાણવાદી નીતિ અમલમાં મૂકી.
- ★ જીવરાજ મહેતા : ગુજરાતમાં દ્વિલક્ષી વેચાણવેરો દાખલ કર્યો.
- ★ જે.બી. કૃપલાની : પ્રજાસમાજવાદી પક્ષની સ્થાપના કરી.
- ★ જસ્ટિસ રાનડે : પ્રાર્થના સમાજની સ્થાપના કરી.
- ★ ઠક્કર બાપા : હરિજનો માટેનાં સેવાકાર્યો કર્યાં.
- ★ ડૉ. આંબેડકર : ભારતનું બંધારણ ઘડવામાં મહત્ત્વનું યોગદાન આપ્યું.
- ★ જે.આર.ડી. તાતા : ભારતમાં પોલાદ ઉદ્યોગની સ્થાપના કરી.
- ★ ડૉ. હાર્ડિકર : કોંગ્રેસ સેવાદળની સ્થાપના કરી.
- ★ શેરપા તેનસિંગ : માઉન્ટ એવરેસ્ટ સર કરનાર પ્રથમ ભારતીય.
- ★ દયાનંદ સરસ્વતી : આર્યસમાજની સ્થાપના કરી.
- ★ ઘોડો કેશવ કર્વે : ભારતમાં મહિલા યુનિવર્સિટીની સ્થાપના કરી.
- ★ ગુલઝારીલાલ નંદા : સદાચાર સમિતિની સ્થાપના કરી.
- ★ પોટ્ટી રામુલ્લુ : આંધ્ર પ્રદેશની રચના માટે પ્રથમ શહાદત વહોરનાર.
- ★ ફાર્બસ સાહેબ : ગુજરાત વર્નાક્યુલર સોસાયટીની સ્થાપના કરી.
- ★ ભુલાભાઈ દેસાઈ : લાલ કિલ્લાનો મુકદ્દમો લડનાર વકીલ.
- ★ મદનમોહન માલવિયા : હિન્દુ યુનિવર્સિટીની સ્થાપના કરી.
- ★ મોન્ટેગ્યુ ચેમ્સફર્ડ : દ્વિગૃહી ધારાસભા શરૂ કરાવનાર.
- ★ મોર્લે મિન્ટો : લઘુમતીઓ માટે અલગ મતદાર મંડળની રચના કરી.
- ★ માસ્ટર તારાસિંગ : અકાલી દળની સ્થાપના કરી
- ★ રવીન્દ્રનાથ ટાગોર : શાંતિ નિકેતનની સ્થાપના કરી.
- ★ રાજા રામમોહનરાય : બ્રહ્મો સમાજની સ્થાપના કરી.

- ★ રાધાનાથ સિકદાર : માઉન્ટ એવરેસ્ટની ઊંચાઈ માપી.
- ★ વિનોબા ભાવે : ભૂદાન અને ગ્રામદાન પ્રવૃત્તિ ચલાવી.
- ★ લોર્ડ રિપન : ભારતમાં સ્થાનિક સ્વરાજની શરૂઆત કરાવી.
- ★ લોર્ડ ડેલહાઉસી : ભારતમાં રેલવેની શરૂઆત કરાવી.
- ★ લોર્ડ મેકોલ : ભારતમાં અંગ્રેજી શિક્ષણની શરૂઆત કરાવી.
- ★ લોકમાન્ય ટિળક : બંગાળની ચળવળ કરાવી.
- ★ સર સૈયદ એહમદ : મુસ્લિમ યુનિવર્સિટીની સ્થાપના કરી.
- ★ સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ : બારડોલી સત્યાગ્રહના પ્રમુખ નેતા, દેશી રાજ્યોનું ભારતમાં વિલિનીકરણ કરાવ્યું.
- ★ સાને ગુરુજી : આંતરભારતીની સ્થાપના કરી.
- ★ વીર સાવરકર : હિન્દુ મહાસભાની સ્થાપના કરી.
- ★ સુભાષચંદ્ર બોઝ : આઝાદ હિંદ ફોજની સ્થાપના કરી.
- ★ સ્વામી વિદ્યાનંદજી : અમદાવાદમાં ગીતામંદિરની સ્થાપના કરી.
- ★ સ્વામી વિવેકાનંદ : રામકૃષ્ણ મિશનની સ્થાપના કરી.
- ★ શામળદાસ ગાંધી : આરઝી હકૂમતની સ્થાપના કરી.
- ★ શ્યામપ્રસાદ મુખરજી : જનસંઘની સ્થાપના કરી.
- ★ ડૉ. હેડગેવર : રાષ્ટ્રીય સ્વયંસેવક સંઘનો સક્રિય પ્રચાર કર્યો.
- ★ અરવિંદ ઘોષ : પોંડિચેરી આશ્રમની સ્થાપના કરી.
- ★ એમ.એન. રોય : રેડિકલ ડેમોક્રેટિક પાર્ટીની સ્થાપના કરી.
- ★ શ્યામજી કૃષ્ણ વર્મા : ઈંગ્લેન્ડમાં ક્રાંતિકારીઓની સંસ્થાની સ્થાપના કરી.
- ★ ડૉ. જગદીશચંદ્ર બોઝ : વનસ્પતિમાં સંવેદના છે તેમ સાબિત કર્યું.
- ★ રામમનોહર લોહિયા : પ્રજાસમાજવાદી પક્ષની સ્થાપના કરી.
- ★ ઈન્દુલાલ યાજ્ઞિક : ગુજરાતમાં મહાગુજરાતની ચળવળ ચલાવી.
- ★ ડૉ. વિક્રમ સારાભાઈ : ભારતનો અવકાશ યુગમાં પ્રવેશ કરાવ્યો, પીઆરએલની સ્થાપના કરી.
- ★ શંકરાચાર્ય : હિંદુ ધર્મનો પુનરુદ્ધાર કર્યો.
- ★ ડૉ. રવીન્દ્ર દવે : લાઈફ લોંગ એજ્યુકેશનની હિમાયત કરી.



રેડકોસ શું છે?



દવાખાના કે હોસ્પિટલના ચિહ્નો માટે લાલ ચોકડીનું નિશાન જાણીતું છે. પરંતુ ‘રેડકોસ’ નામની એક સંસ્થા પણ છે તે તમે જાણો છો? રેડકોસ સંસ્થા આંતરરાષ્ટ્રીય છે અને દુનિયામાં કોઈ પણ સ્થળે યુધ્ધ થતું હોય ત્યાં ઘાયલ થયેલા સૈનિકોની સારવાર માટે પહોંચી જાય છે. રેડકોસના ડોક્ટરો, નર્સો અને અન્ય સ્ટાફ હોય છે. તેમના પર હુમલો કરવામાં આવતો નથી. ૧૮૫૮માં ઓસ્ટ્રિયામાં યુધ્ધ ચાલતું હતું ત્યારે સ્વિટ્ઝરલેન્ડનો એક બેંકનો માલિક હૈન્રી દૂનાન ત્યાં હાજર હતો. દૂનાનને દુઃખ થયું અને દયા આવી. તેણે સૈનિકોની સારવાર માટે કંઈક વ્યવસ્થા કરવા વિનંતી કરી. આ વિનંતીને ધ્યાનમાં લઈ ૧૬ દેશો આવી સંસ્થા માટે તૈયાર થયા અને રેડકોસ સંસ્થાની સ્થાપના થઈ. **રેડકોસના ડોક્ટરોને યુધ્ધ મેદાનમાં જવાની અને યુધ્ધ કેદીઓની છાવણીમાં જવાની છૂટ હોય છે.** તેઓ જે પ્રશ્નો પૂછે તેના જવાબો પણ આપવા પડે છે. રેડકોસની સંસ્થાએ કેટલાક નિયમો પણ બનાવ્યા. ઈ.સ. ૧૮૬૩ જીનિવામાં તેની સ્થાપના થઈ હતી. રેડકોસની સ્થાપના કરનાર દુનાનને ૧૯૦૧માં નોબેલ ઈનામ એનાયત થયું હતું.

ગુજરાતના પ્રસિદ્ધ સામાયિકો

૧. અકમ વિજ્ઞાન	૪૧. યુગાન્તર
૨. અખંડ આનંદ	૪૨. યુવદર્શન
૩. અભિયાન	૪૩. યોજના
૪. અમૃતા	૪૪. રમકડું
૫. આરામ	૪૫. રંગતરંગ
૬. ઉન્મૂલન	૪૬. રંગભૂમિ
૭. એકાંકી	૪૭. લોકનાદ
૮. કવિતા	૪૮. વિજ્ઞાનબંધુ
૯. કવિલોક	૪૯. વિજ્ઞાન મિત્ર
૧૦. કુમાર	૫૦. વિશ્વ હિંદુ સમાચાર
૧૧. કૌમુદી	૫૧. વ્યાયામ
૧૨. ક્ષિતિજ	૫૨. શ્રી
૧૩. ખેલાડી	૫૩. સત્યપ્રકાશ
૧૪. ગુજરાત	૫૪. સબરસ
૧૫. ગુજરાત ટાઈમ્સ	૫૫. સમર્પણ
૧૬. ગુજરાત દર્પણ	૫૬. સમાચાર દર્પણ
૧૭. ગોષ્ઠિ	૫૭. સર્વોદય
૧૮. ઘરશાળા	૫૮. સંસાર
૧૯. ચાંદની	૫૯. સંસ્કૃતિ
૨૦. ચિત્રલેખા	૬૦. સાધના
૨૧. ચિત્રલોક	૬૧. સિનેસ્ટાર
૨૨. જનકલ્યાણ	૬૨. સુવિચાર
૨૩. ઝગમગ	૬૩. સ્ત્રી
૨૪. ધર્મલોક	૬૪. સ્ત્રીજીવન
૨૫. ધર્મસંદેશ	૬૫. સ્વાધ્યાય
૨૬. નચિકેતા	૬૬. સ્કોપ
૨૭. નવજીવન	૬૭. હરિજનબંધુ
૨૮. નવનીત સમર્પણ	૬૮. હિંદુસ્તાન
૨૯. પગલું	૬૯. જીવનચક્ર
૩૦. પરબ	૭૦. તાદર્થ્ય
૩૧. પ્રવાસી	૭૧. ભવિષ્ય નિદાન
૩૨. ફાર્બસ ગુજરાતી	૭૨. શહેરી
સભાનું ત્રૈમાસિક	૭૩. અલવિઆ
૩૩. બાલજીવન	૭૪. સફારી
૩૪. બાલમિત્ર	૭૫. ઈન્ડિયા ટુડે
૩૫. બાલ સંદેશ	૭૬. ધર્મધારા
૩૬. બુદ્ધિ પ્રકાશ	૭૭. નિત્ય સંસ્કૃતિ
૩૭. મહિલા જગત	૭૮. કચ્છશ્રુતિ
૩૮. મિલાપ	૭૯. મંગલ મંદિર
૩૯. મુક્તિ	૮૦. લોહાણા પ્રકાશ
૪૦. યુગધર્મ	૮૧. જ્ઞાતિ સેતુ
	૮૨. પાટીદાર સંદેશ

ગુજરાતના નામાંકિત સમાચાર પત્રો

૧. ગાંધીનગર સમાચાર	૧૬. સૌરાષ્ટ્ર સમાચાર
૨. ગુજરાત સમાચાર	૧૭. સાંજ સમાચાર
૩. સંદેશ	૧૮. કાઠિયાવાડ
૪. જનસત્તા	૧૯. કેસરેહિન્દ
૫. જયહિન્દ	૨૦. નવા પડકાર
૬. કચ્છમિત્ર	૨૧. ખેડા વર્તમાન
૭. ફૂલછાબ	૨૨. જન્મભૂમિ
૮. અકીલા	૨૩. જય ભારત
૯. મુંબઈ સમાચાર	૨૪. વંદે માતરમ્
૧૦. ગુજરાતમિત્ર	૨૫. સમકાલીન
૧૧. ગુજરાત ટુડે	૨૬. સચરાચર
૧૨. પ્રભાત	૨૭. રખેવાળ
૧૩. લોકસત્તા	૨૮. દિવ્ય ભાસ્કર
૧૪. મુંબઈ વર્તમાન	૨૯. ટાઈમ્સ ઓફ ઈન્ડિયા
૧૫. સમભાવ	૩૦. નવગુજરાત ટાઈમ્સ

લોકોને તમારું શ્રેષ્ઠ આપો

લોકો સ્વાર્થી, કૃતબ્ધ અને વિવેકહીન છે.

છતાં તેમને ચાહો.

તમે અકારણ તેમનું ભલું કરો તો તમારા ઈરાદા વિશે શંકાશીલ બને છે.

છતાં તેમનું ભલું કરો.

તમે સફળ થશો તો ખોટા મિત્રો અને સાચા શત્રુઓ તમને આવી મળશે.

છતાં સફળતા હાંસલ કરો.

તમારું કરેલું સત્કાર્ય આવતીકાલે કોઈ યાદ ન પણ રાખે

છતાં પણ સત્કાર્ય કરતા રહો.

પ્રામાણિકતા અને નિખાલસતા તમને હાનિકારક સાબિત થશે

છતાં પ્રામાણિક અને નિખાલસ બનો.

સત્યનો પક્ષ લેવા જતાં ઘણા તમારા વિરોધી બનશે

છતાં સત્યના પક્ષે રહો.

જે સર્જન કરતાં તમને વર્ષો લાગ્યા હોય, તે કદાચ ક્ષણોમાં જ વિસર્જિત થઈ જાય

છતાં સર્જન કરતા રહો.

દુનિયાને તમારું શ્રેષ્ઠ આપો અને દુનિયા તમને લાત મારે

છતાં તમારું શ્રેષ્ઠ આપવા તત્પર રહો.

YOUTH CLUB : SOME GOLDEN RAYS...

When you are wrong
and we surrender,
it means we are honest.

When you are in doubt
and we surrender,
it means you are wise...

But when we are right
and we surrender,
it means we value relations.

Peace of mind is a beautiful gift
which only we can give to ourselves
just by expecting nothing from anyone
even after doing everything for them.

Nothing in this world is good or bad.
Our thinking makes it so.
A knife is good when a surgeon uses
it to save a life and
bad when a terrorist uses it to kill.

The purpose of religion is to control
yourself, not to criticize others.
How much am I doing about my
anger, attachment, hatred pride and
jealousy? These are the things which
we must check in our daily live!

- Dalai Lama

Life and Time are
the worlds best teachers.
**Life teaches us the use of Time and
Time teaches us the value of Life.**

Before you speak,
let your words pass through
three gates :
Is it true? Is it necessary? It is kind?

**The happiness of your life
depends upon
the quality of your thoughts.**

Presentation : Dinesh R. Mehta

જીવનનો રાહ

સહજ સ્વાર્થભરી આ દુનિયામાં ઉચ્ચ આદર્શો, સિદ્ધાંતો અને મૂલ્યો જાળવી રાખવા ખૂબ અઘરા છે.

ચતુર અને વ્યવહારદક્ષ ગણાતા લોકો કહે છે કે આ બધાં કહેવાતાં સદ્ગુણો તો હવે ઈતિહાસ થઈ ગયા. વેદિયાવેડા છોડો, વ્યવહારુ બનો.

પણ સત્યના આધાર વિનાનું જીવન હોઈ જ ના શકે. જીવનનું અસ્તિત્વ જ સત્ય, પ્રેમ, વિશ્વાસ અને પ્રાર્થનાના ચાર પાયા ઉપર ટકેલું છે.

મૂલ્યો અને સિદ્ધાંતો આકાશમાં ચમકતા તારા જેવા છે. એક સાહસિક સાગરખેડુ તોફાની સાગરનાં ઊંચા અફળાતાં મોજાં ઉપર આમથી તેમ ફંગોળાતો આકાશના તારા જોઈને પોતાનો માર્ગ શોધી લે છે. એ જ રીતે આપણે ઉચ્ચ આદર્શોની મદદથી જીવનનો રાહ નક્કી કરી શકીએ. એમ કરીને આપણા જીવનને પણ તારલાઓની જેમ ચમકાવી શકીએ.

- હેલન સ્ટેઇનર રાઇસ

સૂર્ય બહાર ના ડોકાયો હોય!

જીવનમાં સુખ-દુઃખની
તડકી-છાંચડી તો આવ્યા જ કરે.

સુખ-દુઃખ, આનંદ-આંસુ,
પુશી-દદની ઘટમાળ ચાલ્યા જ કરે.
બધા દિવસ એક સરખા હોઈ જ ના શકે,
પણ હજી સુધી એક પણ વાદળ એવું નથી બની શક્યું,
કે જેમાં ઢંકાયેલો સૂર્ય બહાર ના ડોકાયો હોય!

ગમે તેવી મુશ્કેલીમાં પણ સદા હસતા રહો!
જીવનની દરેક પળે ભગવાન તમારી સાથે જ છે
તેમ દૃઢપણે માનો! તમારો બોજો હળવો લાગશે!
તમારો હસતો ચહેરો
તમારી આસપાસનાં સહુને આનંદ આપશે!
હસતા ચહેરાની સુંદરતા અને હૂંફ જેવું મૂલ્યવાન
આ પૃથ્વી ઉપર બીજું કંઈ જ નથી!

- હેલન સ્ટેઇનર રાઇસ

આંજો કાગર

‘મંગલ મંદિર’નો વિશેષાંક સંગ્રહ કરવા લાયક એક ઉત્તમ દસ્તાવેજ

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ દ્વારા માસ એપ્રિલ-૨૦૨૦થી જુલાઈ-૨૦૨૦ (સંયુક્ત) અંક એટલે “કોરોના સંક્રમણ : કોવિડ-૧૯” વિશેષાંક તરીકે તાજેતરમાં પ્રકાશિત થયેલ છે. આ વિશેષાંકના સંદર્ભમાં એટલું ચોક્કસ કહી શકાય કે તે માત્ર અંક નહીં પરંતુ એક અગત્યનો અને દરેક સ્થળોએ સાચવી રાખવા જેવો દસ્તાવેજ છે. આ માટે તેના તંત્રી મંડળને ખૂબ ખૂબ અભિનંદન ઘટે છે.

પ્રસ્તુત અંકમાં ખૂબ જ પરિશ્રમ વેઠીને સંપૂર્ણ-૧ માં કોરોના સંબંધી વિગત, લેખો અને માહિતી કાળજીપૂર્વક અને વ્યવસ્થિત રીતે આપવામાં આવી છે. આ પ્રકારની માહિતી અન્ય કોઈ મેગેઝિનમાં જેવા મળવી મુશ્કેલ છે. જ્યારે સંપૂર્ણ-૨ માં આપવામાં આવેલ લેખો, માહિતી વગેરે ખરેખર રસપ્રદ અને અખેડ છે. દરેક લેખો ખૂબ પરિપક્વ છે. દરેક રચનાઓના વાંચનમાં એક નિજાનંદ અનુભવાય છે. સૌ રસજ્ઞ વાચકવર્ગને વિવિધ પ્રકારના તમામ લેખો અને રચનાઓ ગમી જાય તેવા છે. વિશેષાંકનું ટાઈટલ પણ ‘થીમ’ને અનુરૂપ સુંદર છે. પ્રસ્તુત મેગેઝિનના છેલ્લા બે વર્ષથી ખૂબ સરસ અંકો પ્રકાશિત થઈ રહ્યા છે. તે પૈકી ઉપરોક્ત વિશેષાંક એક અખેડ છે. એ કોરોના સંક્રમણનો સંગ્રહ છે. જેની વિવિધ માહિતી અને પ્રસ્તુતિ શ્રેષ્ઠતમ છે. આ વિશેષાંકમાં વિષય વૈવિધ્ય ઉપરાંત અન્ય વિશેષ માહિતીઓ, કાવ્યો, મુક્તકો, શેર-શાયરી વગેરે પણ દ્રષ્ટિગોચર થાય છે. જે દરેક પ્રસ્તુતિ પાછળ તંત્રી મંડળના દિનેશ આર. મહેતાની મહેનત કાબિલેદાદ સમાન છે. દરેક લેખોના લેખકશ્રીઓને પણ અભિનંદન. ફરીને, આ પ્રકારના વિશિષ્ટ, શ્રેષ્ઠ વિશેષાંકની પ્રસ્તુતિ બદલ ધન્યવાદ.

ચંદ્રકાંત દામજી શાહ (કે.ડી. શાહ) - અમદાવાદ
મો. ૯૪૨૭૩ ૯૦૦૭૭

‘મંગલ મંદિર’નો ગત વિશેષાંક એટલે એક ચિરસ્મરણીય અંક

ભારત વર્ષમાં વેદ, પુરાણ, રામાયણ, મહાભારત તથા કલ્પસુત્ર જેવા શાશ્વત ગ્રંથો તેમજ મેઘાણી, પ્રેમચંદ મુન્શી, રવિન્દ્રનાથ ટાગોર, સરોજીની નાયડુ જેવા ઉત્તમ સર્જકોની અનેક ચિરસ્મરણીય કૃતિ આજે પણ લોકો વારંવાર વાંચે છે અને વાગોળે છે. આ રીતે ‘મંગલ મંદિર’નો ‘કોરોના સંક્રમણ : કોવિડ-૧૯’ વિશેષાંક લાંબા સમય સુધી લોકોપયોગી રહેશે અને ભવિષ્યમાં તેમાંની વિગતો લોકો ‘રેકોર્ડ્સ’ તરીકે લેશે.

‘મંગલ મંદિર’માં હું જ્યારે ‘જાણવા જેવું’ કોલમ લખતો હતો ત્યારે જુદી જુદી જગ્યાએથી માહિતી મેળવવી, તેની સત્યતાની તપાસ કરવી અને ત્યારબાદ લોકો હોંશે હોંશે વાંચે તેમજ તેમને ઉપયોગી બને તે કેટલી મહેનત માંગી લે તેવું કાર્ય છે તે હું જાણું છું. આ વિશેષાંકમાં પીરસેલી વિવિધ માહિતી અને લખાણ માટે મુખ્યતંત્રી અને સહતંત્રીએ કેટલી બધી મહેનત કરી હશે તેનો અંદાજ લગાવવો મુશ્કેલ છે.

Thank You....!

આંજો કાગર – પ્રતિભાવ!!

‘મંગલ મંદિર’માં આંજો કાગર વિભાગમાં મોકલાતા કોઈપણ પત્ર, પ્રતિભાવો ખૂબ આવકારપાત્ર હોય છે. ‘મંગલ મંદિર’ના ગત વિશેષાંક ‘કોરોના સંક્રમણ’ અંતર્ગત થોકબંધ પ્રતિભાવો મળ્યા છે. તે દરેક લેટરને એક અંકમાં સ્થાન આપવાનું શક્ય નથી. અનુકૂળતાએ અન્ય અંકમાં પ્રકાશિત કરવા પ્રયાસ કરીશું. સામયિકની તારીફની સાથે તેમાં વર્તાતી ઉણપ તરફ પણ ધ્યાન દોરવામાં આવે તો વધારે ઉપયોગી થઈ શકે. વાસ્તવમાં લેખન સામગ્રીઓના સર્જકો અને વાચકવર્ગ જ કોઈપણ સામયિકોની અસલ તાકાત છે. આખી પ્રક્રિયામાં તેમનો રોલ વધારે અગત્યનો હોય છે. એટલે ‘મંગલ મંદિર’ની પ્રશંસાના ખરા અધિકારી તેઓ છે.

પ્રતિભાવો માટે અમે દરેકના ખૂબ ખૂબ આભારી છીએ.
– તંત્રી મંડળ

- તે અન્વયે શરૂઆત કરીએ તો તંત્રીલેખમાં ગાગરમાં સાગર ભરી દીધેલ છે.
- ઈ.સ. ૧૮૧૭થી ૨૦૨૦ – એમ બે સૈકા સુધી ફેલાયેલી વિશ્વની મહામારી અને તેમાં સપડાયેલા કરોડો લોકોના મૃત્યુની તવારીખ, પ્લેગ જેવા રોગોનો બાયોલોજીકલ વેપન્સ તરીકે થયેલો ઉપયોગ અને આ મહામારીમાંથી દુનિયા કેવી રીતે ઉગરી તેની વિગત અને જાણકારી ખૂબ ઉપયોગી છે.
- કોરોનાના કારણે દેશવ્યાપી લોકડાઉનની અસર અને આ આફતને સોનેરી અવસરમાં કેવી રીતે પલટી શકાય તેની વિસ્તૃત જાણકારી.

- લોકડાઉને લોકોને કેવી રીતે નશામુક્ત કર્યા તે અંગે સમજ.
- આ કપરા સમયના સદુપયોગથી પોતાના આંતરિક અને બાહ્ય વ્યક્તિત્વને નવો ઓપ આપતો શ્રી દિનેશ મહેતાનો રસબસતો લેખ મોરની કલગી સમાન છે.
- આ સમયે લોકોએ સોશિયલ મીડિયાના માધ્યમથી રંગારંગ અનુભવ કર્યા તેની હાસ્યરસિક શ્રેણીમાં માહિતી.
- **અંતે કોરોના વિશે ડરામણી નહીં પણ જ્ઞાનવર્ધક દુનિયા - દેશ - રાજ્ય અને શહેર વિશેની તુલનાત્મક માહિતી કાબિલેદાદ છે.**
- લોકડાઉનથી ધંધા રોજગાર જેવા કે હોટલ, ટુરિઝમ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ વગેરેને થયેલા નુકસાન અને તેમાંથી ઉભરી આવવા માટેની વાત અદ્ભુત છે.

અંતમાં, આ અવિસ્મરણીય અંક 'મંગલ મંદિર'ના અંકોની શ્રેણીમાં ચાર ચાંદ લગાવે છે, તે માટે ફરીને અભિનંદન.

રજનીકાંત પારેખ - અમદાવાદ
મો. ૯૮૯૮૦ ૫૩૫૨૧



'મંગલ મંદિર' વિશેષાંકની વિગત ભવિષ્ય માટે ખૂબ જ ઉપયોગી સાબિત થશે

ત્રણ મહિનાના અંતરકાલના વિયોગ બાદ આખરે 'મંગલ મંદિર' સાથે મિલન આનંદમાં અવતર્યો. 'મંગલ મંદિર'નો એપ્રિલ-૨૦૨૦થી જુલાઈ-૨૦૨૦ના સંયુક્ત અંકમાં, દુનિયા એક મહામારીના સંકટમાંથી પસાર થઈ રહી છે તે વિશેની 'કોરોના' અંગેની સંપૂર્ણ મહત્વની તવારીખનું સંકલન ભાઈશ્રી દિનેશ મહેતાએ કરીને આ વિશેષાંકને ભાવિ પેઢી માટે એક દસ્તાવેજી અંક તરીકે પ્રસ્થાપિત કરેલ છે. જેમાં દુનિયા, દેશ, ગુજરાત તથા અમદાવાદમાં બનતા રોજબરોજના કોરોના સંક્રમણના સમાચારો અને તેની સંપૂર્ણ વિગત તથા સરકારશ્રીએ આ મહામારીથી બચવા અંગે લીધેલ પગલાની વિગત વગેરે ખૂબ પરિશ્રમ માંગી લે છે. તે માટે અભિનંદન. તદુપરાંત આ મહામારીના જંગ સામે પોતાના જીવનની પરવા કર્યા વગર સેવાભાવી ડોક્ટર્સ, નર્સિસ, સફાઈ કામદારો, પોલીસ કર્મીઓની કાબેલિયતભરી સેવાની વિગત તેમને સલામ ઢારા અભિભૂત કરેલ છે અને તેના સંબંધી જે નોંધ પ્રકાશિત થઈ છે તે ઉચિત છે અને પ્રશંસનિય છે.

આ મહામારીના સમય દરમિયાન સરકારશ્રી તરફથી લેવાયેલ પગલાં અને તેની વિગત તથા વિશ્વ, દેશ અને ગુજરાતમાં કોરોના સંક્રમિત વ્યક્તિઓના આંકડા સહિતની માહિતી ખરેખર ખૂબ મહેનત અને દાદ માંગી લે તેમ છે.

આ મગરુર કાર્ય બદલ શ્રી દિનેશ મહેતા ધન્યવાદને પાત્ર છે. ઉપરાંત સરકારશ્રી દ્વારા જાહેર થયેલ લોકડાઉન પીરિયડમાં લોકોને પડતી હાલાકી, જીવન જરૂરિયાતની વસ્તુઓ નહીં મળવાથી થતી હાડમારી તેમજ ધાર્મિક, સામાજિક, માંગલિક, અમાંગલિક કાર્યક્રમો ઉપર અંકુશ કરવાથી થતી તકલીફની સંવેદનાનું વર્ણન, જાણે જીવન ઘરમાં કેદ થઈ ગયું. વાહન વ્યવહાર બંધ થવાથી રસ્તાઓ સૂમસામ ભાસવા લાગ્યા. આ બધી મનોવેદનાનો ચિતાર અને જીવન નિર્વાહમાં પડતી તકલીફ અંગેની માહિતી પણ કોરોના મહામારી કેવી રીતે ભયંકર છે તેનો ખ્યાલ આપે છે. જે અંગે દિનેશભાઈએ પોતાની સંવેદના બતાવી છે.

સને ૧૮૧૭થી ૨૦૨૦ સુધીમાં પૃથ્વી પર આવેલ ભયંકર રોગચાળાની વિગત પણ આજની પેઢીને અચરજમાં મૂકી દે તેવી છે. કોરોના – કોવિડ-૧૯ની આંકડાકીય (મહામારી સંદર્ભે) દસ્તાવેજી માહિતી એકઠી કરવામાં દિનેશ મહેતાએ જે મહેનત કરી છે, તે કાબિલે દાદ છે. જેમાં તા. ૨૨-૦૪-૨૦૨૦થી તા. ૨૩-૦૬-૨૦૨૦ સુધીની વિગતનો સમાવેશ કરેલ છે. આ વિગત ભવિષ્યમાં રેફરન્સ તરીકે ઉપયોગમાં આવી શકે તેમ છે.

બીજી તરફ, કોરોના બીમારીના હાઉના સમયે સરકારે જાહેર કરેલ લોકડાઉને, વિખરાતા કુટુંબને એકજૂટ કરવામાં અગત્યનો ભાગ ભજવ્યો છે તેનો અછડતો ખ્યાલ રમૂજ ઢારા ભાઈશ્રી દિનેશ મહેતાએ આપેલ છે. જેનાથી બે ઘડી અંક વાંચવાનો આનંદ મમળાવાય છે.

કોરોના મહામારી અંગે શાબ્દિક, આંકડાકીય માહિતી બદલ દિનેશ મહેતાને તેમની અથાગ મહેનત બદલ ખૂબ ખૂબ અભિનંદન. આમ, લોકડાઉન સમયનો તેમણે સદુપયોગ કરી સમાજની સેવા કરી છે.

દિનેશચંદ્ર જગજીવન શાહ - અમદાવાદ
મો. ૯૪૨૬૫ ૭૭૬૭૮



'મંગલ મંદિર' વિશેષાંક એટલે એન્સાયક્લોપીડિયા

'મંગલ મંદિર' માસ એપ્રિલથી જુલાઈ-૨૦૨૦નો સંયુક્ત અંક હાથમાં આવતા જ જાણે અત્યાર સુધીના કોરોના - કોવિડ-૧૯નો એન્સાયક્લોપીડિયા મળી ગયો. એટલું જ નહીં, પરંતુ સંપૂર્ણ-૧ અને સંપૂર્ણ-૨ માં પ્રકાશિત માહિતી વાંચીએ ત્યારે થાય, આ મહામારીએ ઘણી બધી પોઝિટિવ બાબતોનો આવીર્ભાવ કર્યો છે. જેમકે, કુટુંબ અને અંગત સ્વજનોની આભિયતા કે લાગણી અને કોઈપણ વસ્તુ વિના ચલાવી શકાય એવી આવડત વગેરે.

કોરોનાના પગલે લોકડાઉનમાં ઉદ્ભવેલા ટૂંકાઓની મજા સાથે આત્મવિશ્વાસમાં વધારો થાય છે અને **માનવ જીવનને આનંદથી - હસતાં હસતાં જીવવાની ગાર્દલાઈન તેમાંથી મળી રહે છે.**

શ્રી પ્રતાપભાઈ અને શ્રી દિનેશભાઈ મહેતા સાથે સહયોગી કાર્યકરોને અભિનંદન. તે સાથે આપણે સૌ કોરોના-૧૯ને મહાત

આપીને જલ્દીથી હેમખેમ રીતે બહાર આવીએ અને પહેલાથી પણ વધુ સારી રીતે આનંદથી જીવન માણીએ એવી શુભેચ્છા.

બલવીરસિંહ ખડેજા (સુપ્રસિદ્ધ લેખક) - અમદાવાદ
મો. ૯૮૨૫૭ ૦૦૦૬૬



‘મંગલ મંદિર’માં પ્રકાશિત થતી લેખન સામગ્રીઓ વિવિધ પ્રકારના પુષ્પોની જેમ ખુશબૂ સર્વત્ર પ્રસરાવે છે

ચાર મહિનાના અંતરાય પછી ‘મંગલ મંદિર’નો સંયુક્ત અંક હાથમાં આવતાની સાથે જ ખૂબ આનંદ થયો. **‘મંગલ મંદિર’ એક એવું મુખપત્ર છે કે જે બધા વિષયોનો રસાસ્વાદ એક સાથે કરાવે છે.**

‘મંગલ મંદિર’ એક એવો બગીચો છે જેમાં મૌલિક કૃતિઓ અનેક જુદા જુદા રંગના ફૂલો સ્વરૂપે પોતાનું સૌંદર્ય, ખુબસુરતી અને ખુશબૂ રેલાવતા હોય છે. **જેમ ફૂલથી ભરેલો બાગ જોઈને મન આનંદિત થઈ જાય તેમ ‘મંગલ મંદિર’ જોઈને હૃદય પણ ફૂલની જેમ ખીલી ઉઠે છે.**

‘મંગલ મંદિર’ જીવનના દરેક પાસાઓને આવરી લેતા લેખોનો સમાવેશ કરીને સમાજના બધા જ વર્ગના લોકોને સ્પર્શી જાય એવી રજૂઆત કરે છે. **‘મંગલ મંદિર’ સમાજમાં ચાલતા સાંપ્રત વિષય ઉપર હંમેશાં પ્રકાશ પાડતું આવ્યું છે.** અત્યારે સમગ્ર વિશ્વ માટે ખૂબ જ ચિંતાનો વિષય બની ગયેલા કોરોના નામના અણદેખ્યા વાયરસ વિશે જે પ્રકારે વિવિધ માહિતી આ વિશેષાંકમાં આપી છે, તે અદ્વિતીય છે. શ્રી દિનેશભાઈ આર. મહેતા દ્વારા ‘કોરોના વાયરસ મહત્વની તવારીખ – વિશ્વ, ભારત, ગુજરાત, અમદાવાદ’ને ચાર વિભાગોમાં વહેંચીને નાનામાં નાની માહિતીને ચૂક્યા વગર સમાવવામાં આવી છે. **આ પ્રકારની સઘળી માહિતી એકસાથે અત્યાર સુધી કોઈ સામયિક કે અખબારમાં જોવા મળી નથી,** તે ખૂબ જ પ્રશંસાને પાત્ર છે. એક જ અંકમાં દેશ-દુનિયાની કોરોના અંગેની માહિતી ચોક્કસ આંકડાઓ સહિત તથા મહત્વની જાણકારી વાચકોને ઉપલબ્ધ કરાવવા બદલ શ્રી દિનેશભાઈ મહેતાને ધન્યવાદ આપવા ઘટે છે. તે રીતે ‘કોરોના વાયરસને પગલે એક અનોખો અનુભવ’, ઉપરાંત બીજા અન્ય મૌલિક લેખન જેવા કે લોકોના રંગારંગ અનુભવો, લોકડાઉન એક સોનેરી અવસર - વ્યસનોને કાયમી અલવિદા આપવાની સુવર્ણ તક વગેરે **સકારાત્મક લેખો આપીને લોકોના મનમાં હળવાશ લાવવાનો પ્રયત્ન ખૂબ પ્રશંસનીય છે. કોવિડ-૧૯ વિશે આટલો બધો માહિતીપૂર્ણ લેખ આપીને ‘મંગલ મંદિર’ની લોકપ્રિયતામાં ચશસ્વિતાનું એક છોગુ વધું ઉમેરાયું છે.** આ સંયુક્ત અંક અવિસ્મરણીય સામયિક તરીકે ઊભરી આવેલો વિશેષાંક છે. જેમાં વિવિધ પ્રકારની લેખન સામગ્રીઓ પ્રદાન કરનારાઓનો પણ અગ્રીમ રોલ છે.

‘મંગલ મંદિર’ના નિયમિત બધા અંકોમાં આવતી લેખન સામગ્રી પણ એટલી જ રસપ્રચુર હોય છે. બધા જ લેખકશ્રીઓ તથા કવિશ્રીઓ તેમની મૌલિક લેખન સામગ્રી દ્વારા ઉચ્ચ કોટિનું જ્ઞાન પૂરું પાડે છે અને તેમાંથી મળતા વિવિધ રસ જેવા કે હાસ્ય રસ, કરુણ રસ, જ્ઞાન રસ, ધર્મ રસ, આરોગ્ય અંગેના લેખો, માહિતીપ્રધાન લેખો - વિગત, વાર્તાઓ, કાવ્યો સઘળું ખૂબ જ સરાહનીય છે. મને પણ બધાનો એક હિસ્સો બનવાનું સૌભાગ્ય પ્રાપ્ત થયું છે, તે બદલ હું ખૂબ ગૌરવ અનુભવું છું.

શ્રી કચ્છી જેન સેવા સમાજ - અમદાવાદના કાર્યકર્તાઓ તથા કર્મચારીઓ દ્વારા કરવામાં આવેલ ઉત્તમ સેવા અને જરૂરિયાતમંદોને સહાય કરવા બદલ તેઓને ખૂબ ખૂબ અભિનંદન અને ધન્યવાદ...

‘મંગલ મંદિર’ આ જ રીતે ખૂબ પ્રગતિ કરે અને લોકોના હૃદયથી જોડાયેલું રહે અને તેનો વાચકવર્ગ વિશાળ થતો જાય એવી હાર્દિક શુભેચ્છાઓ...

સુનિતા એ. શાહ - અમદાવાદ
મો. ૯૮૨૫૧ ૫૧૫૧૩

‘મંગલ મંદિર’ – માસ એપ્રિલ-જુલાઈ ૨૦૨૦ના કોરોના વિશેષાંક અંગે

‘પુત્રના લક્ષણ પારણામાંથી...’ – એવું ચોક્કસ કહી શકાય.

કોરોના વિશેષાંકનું મુખપૃષ્ઠ જોઈને જ નથી લાગતું, કે અંદરની લેખન સામગ્રીઓમાં કેટલો બધો દમ હશે?! આખી દુનિયાને માસ્ક પહેરાવીને ડિઝાઈનરે કમાલ દેખાડી છે!

આવા સર્વાંગ સુંદર અંક બદલ તેમજ સમયોચિત તંત્રીલેખ બદલ મુખ્યતંત્રી શ્રી પ્રતાપભાઈ દંડ તેમજ સહતંત્રી શ્રી દિનેશભાઈ મહેતા અભિનંદનના અધિકારી છે.

આમ તો અંકમાં સમાવાયેલી તમામ વિગતો તેમજ તમામ કૃતિઓના લેખક / લેખિકાઓની કૃતિઓ સુંદર જ છે પરંતુ સર્વેનો અહીં ઉલ્લેખ કરવો શક્ય નથી. તેથી તેમાંની કેટલીક કૃતિઓ અંગે જ અહીં ઉલ્લેખ કર્યો છે. અને તેમને સર્વેને અભિનંદનથી નવાજીએ.

★ સર્વપ્રથમ, આવો આપણે બધા મળીને આભાર વ્યક્ત કરીએ.... ‘THANK YOU....!’ એમાં દશવિલા સર્વ તો વંદનને યોગ્ય છે જ પરંતુ તે લિસ્ટમાં આ લખનારને એક વધારે વર્ગને સામેલ કરવાની ઈચ્છા થાય છે અને તે છે – **પાવર સ્ટેશન તેમજ પાવર સપ્લાય સિસ્ટમમાં કામ કરતાં એન્જિનિયર્સ તેમજ અન્ય કર્મચારીઓ** કે જેઓ પણ લોકડાઉન દરમિયાન તેમજ તે સિવાય પણ સતત ડ્યુટી પર હાજર રહી અતિ આવશ્યક વિદ્યુત પુરવઠો ચાલુ રાખવા ખૂબ પ્રયત્ન કર્યા છે. પાંચ મિનિટ માટે પણ જો વિદ્યુત પુરવઠો ખોરવાઈ જાય તો શું પોઝિશન થાય?! કલ્પના પણ થઈ શકે તેમ નથી કારણકે બધી જગ્યાએ ઓલ્ટરનેટ અરેન્જમેન્ટ હોય પણ નહીં અને હોય તો પણ અપૂરતી હોય.

- ★ **શ્રી સૂર્યકાંત ભટ્ટ** લિખિત પ્રાર્થનાને પમાડતું પ્રાણ તત્ત્વ.
- ★ વારંવાર વાંચવી ગમે તેવી ‘**ભૂલી હૂઈ યાદોં મુઝે ઘતના ના સતાઓ...**’
- ★ **વાયઘ્રન્ટ હાસ્યરંગ!**
(આ લખનારને આમેય ‘હાસ્ય - હળવાશ’ સાથે પ્રથમ પ્રેમ છે!)
- ★ **શ્રી દિનેશ આર. મહેતા** લિખિત ‘કોરોના વાયરસના પગલે લોકડાઉન : એક અનોખો અનુભવ.’
- ★ **શ્રી દિનેશ પાંચાલ** લિખિત ‘વૃધ્ધોએ વૃધ્ધહઠ છોડી વૃધ્ધ ગટ્ટસ અપનાવવી જોઈએ’. હળવાશની શૈલીમાં લખાયેલો સરસ લેખ. આમેય શ્રી દિનેશ પાંચાલના લેખો વાંચવા

ગમે તેવા જ હોય છે એટલે એમાં કાંઈ કહેવાનું હોય જ નહીં. ખૂબ સરસ રીતે લખતા હોય છે.

- ★ **શ્રી ભોલાભાઈ ગોલીબાર** લિખિત લેખ - ‘જિંદગી ક્યારેય સરળ નથી બનવાની, તમારે જ મજબૂત બનવાનું છે.’
- ★ **શ્રી જોરાવરસિંહ જાદવ** લિખિત લેખ - ‘કચ્છની સંસ્કૃતિના છડીદાર : શ્રી રામસિંહજી રાઠોડ.’
(યોગાનુયોગ આ લખનારને પણ શ્રી રામસિંહજી રાઠોડને એક વખત મળવાનું અને તે સમયે તેમના ઘરમાં જ બનાવાયેલા સંગ્રહ સ્થાનને જોવાનો સુખદ સંયોગ સાંપડ્યો હતો.)
- ★ ‘કચ્છી કસબને વૈશ્વિક ઊંચાઈ પ્રાપ્ત થઈ...’ દ્વારા એક કચ્છી મહિલા પાલીબેન રબારી અંગે સારી જાણકારી મળી.
- ★ ‘દુનિયાની અજાયબીઓ’માં ‘સ્ટેચ્યુ ઓફ યુનિટી’ને પણ સ્થાન આપવાની જરૂર હતી.
- ★ ‘શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદના સામાજિક કાર્યમાં ઉમેરાયેલું એક સુવર્ણ પીછું!’માં દર્શાવાયેલી અગત્યની વિગતો વાંચીને આનંદ અને સંતોષ થાય તેમ છે.
હવે કોરોનાથી જલ્દી છૂટકારો થાય એવી આશા સાથે વીરમીએ!

ચિત્રસેન શાહ (નાયબ નિવૃત્ત કાર્યપાલક ઇન્ચાર્જ : જીઈબી) - ગાંધીનગર મો. ૯૪૦૯૫ ૪૧૫૫૧



‘મંગલ મંદિર’નો ખૂબ જ સરસ અને ઉપયોગી વિશેષાંક

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદના મુખપત્ર ‘મંગલ મંદિર’નું માસ એપ્રિલ-જુલાઈ ૨૦૨૦ વિશેષાંક કોરોના સંક્રમણ વિષયક તથા સંપૂર્ણ-૨ ની અન્ય લેખન સામગ્રીઓ ખૂબ જ ઉત્તમ અને ઉપયોગી છે.

કોરોના સંક્રમણના સમયે જ્યારે માનવી અનેક ભય, ચિંતા અને દુઃખથી ઘેરાયેલો રહે છે ત્યારે આ વિશેષાંકની લેખન સામગ્રીઓ દ્વારા વ્યક્તિને શાંતિથી જીવવાની એક નવી અને અદ્ભુત પ્રેરણા મળી શકે છે. આ વિશેષાંક તેચાર કરવામાં અથાગ પરિશ્રમ જોઈએ, એ તેમાં પીરસાયેલી વિવિધ સામગ્રીઓથી ફલિત થાય છે અને તે માટે તંત્રીમંડળ અને ખાસ કરીને દિનેશ આર. મહેતાને અભિનંદન સાથે ધન્યવાદ. અત્યારના સમયે આપણે ફલુ, પ્લેગ જેવી ગંભીર મહામારીની વિગત વાંચીએ છીએ ત્યારે તેમાંથી ઘણું બધું જાણવા મળે છે. તે રીતે થોડા વર્ષો બાદ ઉપરોક્ત વિશેષાંકમાંથી કોરોના સંબંધી વિગતો નવી પ્રજાને ખૂબ જ ઉપયોગી થશે. સર્વ કોઈ વાંચીને સમજી શકે અને દરેકને રસ

પડે એવી સરળ રીતે તેમાં વિગતો આપી છે. **લોકડાઉનના સમયમાં લોકોએ અપનાવેલી વિવિધ કાર્યશૈલી અને તેનાં પરિણામે ઉપજેલા જોક્સ – વિગતથી માણસનું મન હળવું થાય છે.** આ પ્રકારની રજૂઆત પણ એક કઠિન કામગીરી છે. તે માટે તેના પ્રસ્તુતકર્તાને ખાસ અભિનંદન.

વિશેષાંકનું મુખપૃષ્ઠ સરસ છે અને તંત્રીલેખ ખૂબ પ્રેરણાદાયી છે. તંત્રીલેખ ખૂબ વિગતવાર અને સચોટ માહિતી સાથે લખાયેલું છે. હાલના સમયે દરેકને અસરકર્તા બને તેવું છે. તે સિવાય, અન્ય લેખો, કાવ્યો વગેરે પણ ઉત્તમ પ્રકારના છે. તે માટે તેના લેખકો, કવિઓને અભિનંદન.

ટૂંકમાં ઉપરોક્ત વિશેષાંક પ્રેરક, માર્ગદર્શનરૂપ છે.

રમણિકલાલ કુંવરજી ગોસલ - અમદાવાદ



હેતુલક્ષી અને ઉપયોગી

‘મંગલ મંદિર’ માસ એપ્રિલ-જુલાઈ ૨૦૨૦ વિશેષાંક

‘મંગલ મંદિર’ માસ એપ્રિલ-જુલાઈ ૨૦૨૦નો ‘કોરોના સંક્રમણ વિશેષાંક’ વાંચ્યો. એના વિશે ખાસ પ્રતિભાવ અત્રે પ્રસ્તુત છે.

સમગ્ર વિશ્વમાં હાલે કોરોના પ્રકોપ પ્રવર્તમાન છે. એના વિશે ભેળસેળયુક્ત માહિતીનો અતિરેક છે. **આ સંયોગોમાં, એક સામાજિક સામયિકના સુનિશ્ચિત વાચક વર્ગની રસ ઋદ્યિને અનુકૂળ માહિતીનું ચીવટપૂર્વક ચયન કરી, પ્રસ્તુત કરવાનું કઠિન કાર્ય બખૂબીપૂર્વક આ અંકમાં થયું હોવાનું સ્પષ્ટ વર્તાય છે.**

આ અંકમાં કોરોનાની વૈશ્વિક, રાષ્ટ્રીય, રાજ્ય, જિલ્લા અને સ્થાનિક દ્રષ્ટિએ જાણવાજોગ માહિતીનું સંક્ષિપ્ત આંકડાકીય અને વર્ણનાત્મક વિહંગાવલોકન છે. વધુમાં વિષયની ગંભીરતાને હળવી કરવા ‘લોકડાઉન’ના લોક અનુભવોનું રસપ્રદ માણવાજોગ વર્ણન છે. સહતંત્રીના શબ્દોમાં ‘**લોકડાઉન દરમિયાન માણસ માણસની રીતે જીવતા શીખી ગયો.**’ તદુપરાંત, આ અંકના હાર્દ સમાન, કોરોના સંક્રમણે સર્જેલી હતાશાને ખંખેરતા, આમંત્રિત લેખકોના પ્રોત્સાહક લેખો છે.

આ અંકની ખાસ નોંધપાત્ર વિશેષતા એ છે કે, જૈન સમાજના મુખપત્ર તરીકે, સામયિકની સમાજ પ્રત્યેની પ્રતિબદ્ધતાને અનુરૂપ, સમાજલક્ષી વિગતો પણ સુપેરે વણી લીધી છે. જેમકે ડૉ. પારેખનો ‘**સાધાર્મિક વાત્સલ્ય**’નો મર્મસભર લેખ. આરોગ્ય વિભાગમાં સ્ટ્રેસ વિશે સમજ, સંશોધન ક્ષેત્રે ‘એમ્પી પ્લેનેટ’ પુસ્તકની વિશ્વ વસતિ ઘટવાની અવધારણા, **ગોલીબારે** ટાંકલા, નિર્મલ વર્માની નવલકથા ‘વે દિન’નું વિધાન ‘આપણે જીવતા

છીએ એ જાણવું’ તેમજ ડૉ. **યાસીન દલાલ**ના લેખમાં આલ્બર્ટ કામુની વિશ્વપ્રસિધ્ધ નવલકથા ‘વ્લેગ’નું વર્ણન અને ડૉ. **નેહા સંઘવી**ની શીખ, ‘ચાલ મનવા, જીવી લઈએ!’ – આ બધામાં, કોરોના સંદર્ભે ઉજાગર થતો આશાવાદ પ્રેરક અને રસપ્રદ છે.

આ અંકમાં કોરોના લોકડાઉન પરિણામે પ્રભાવિત લોકો પ્રત્યે સંવેદના અને સાધાર્મિક વાત્સલ્યની વિભાવના કૃતાર્થ કરતી **કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદની સેવા પ્રવૃત્તિ** તેમજ સેવાભાવી કાર્યકરોની સમર્પિત ભાવના દર્શાવતી વિગતોનો પણ સમુચિત સમાવેશ છે.

અમદાવાદના સુંપડપટ્ટી વિસ્તારોની લોકડાઉન દરમિયાન વચિત વસતિ માટે ‘**ફૂડ પેકેટ વિતરણ**’. નાતજાતના ભેદભાવ વિના, **અમદાવાદથી કચ્છ જવા આતુર ૨૨૦ વિદ્યાર્થીઓ અને અન્ય લોકો માટેની બસ વ્યવસ્થા** તેમજ સમાજના સંકટગ્રસ્ત ‘સ્વજનો’ માટે **સન્માન પૂર્વકની આર્થિક સહાયતા તેમજ લોનની વ્યવસ્થા** જેવી પ્રવૃત્તિઓ ઉલ્લેખનીય તેમજ ઉદાહરણ સ્વરૂપ છે.

ટૂંકમાં ‘મંગલ મંદિર’નો આ અંક એક વિશેષ સમાજના મુખપત્રમાં માહિતી તેમજ આમ સમાજ ઉપયોગી સાહિત્ય, પ્રસ્તુત કરતો **આદર્શ વિશેષાંક તૈયાર કર્યો છે**, જે ભવિષ્ય માટે પણ ઉપયોગી નીવડશે. તંત્રી મંડળને આવે હેતુલક્ષી અંકઆપવા બદલ હાર્દિક અભિનંદન.

હંસરાજ કંસારા - દિલ્હી

(વિવિધ સામયિકોના તંત્રી તથા મુખ્ય સલાહકાર)

મો. ૯૫૫૮૩ ૭૬૩૬૬



એવોર્ડ પ્રાપ્ત કરવા લાયક ‘મંગલ મંદિર’ના અંકોની શૃંખલા પ્રકાશિત કરવા માટે અભિનંદન

‘મંગલ મંદિર’નો કોરોના સંક્રમણ વિશેષાંક અંગે એટલું ચોક્કસ કહી શકાય કે **આ વિશેષાંક એટલે કોરોના સંબંધી વિગતો અને માહિતીનો એક અમૂલ્ય ખજાનો!**

ભારતમાં કોરોના વાયરસની શરૂઆત થઈ ત્યારથી વિગતવાર માહિતી તંત્રીલેખમાં આપવામાં આવી છે. તે ઉપરાંત તેમાં ઘણા બધા મુદ્દાઓને આવરી લેવામાં આવ્યા છે, જે પ્રશંસાને પાત્ર છે. કોરોના વાયરસ સામે લડવા લોકજાગૃતિ જ એક ઉત્તમ અને મહત્વનો ઈલાજ છે તે પરત્વે જે ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે તે ખરેખર ઉચિત છે.

કોરોના વિશેષાંકના પ્રથમ ભાગમાં મહામારી સંબંધી જે લેખો અને વિગત આપવામાં આવ્યા છે, તે કાબિલેદાદ સમાન છે. કોરોના – કોવિડ-૧૯ની આંકડાકીય માહિતી તથા તેની મહત્વની તવારીખમાં વિશ્વ, ભારત, ગુજરાત અને અમદાવાદની

જે વિગતો આપવામાં આવી છે તે એકત્ર કરીને તેની વ્યવસ્થિત રજૂઆત એક અદ્ભુત કામગીરી છે.

કોરોના... કોરોના... કોરોના... આ વિષય સંબંધી લોકો એકદમ પરેશાન ન થાય, ચિંતાગ્રસ્ત ન થાય તે માટે લોકડાઉનના સમય દરમિયાન લોકોએ ઘરે રહીને કેવી રીતે સમય પસાર કર્યો, કેવા કેવા અનુભવો કર્યા અને તેને અનુલક્ષીને કેવા જોડસ તથા જોડકાંની રચના કરી તેની વિગત 'ભૂલી હુઈ યાદોં મુઝે ઘતના ન સતાઓ' મથાળા હેઠળ આપવામાં આવી છે, તે કોરોનાના ગંભીર માહોલને હળવો કરવા સફળ થઈ છે. આવું જ મનોરંજન વાયબ્રન્ટ હાસ્યરંગ વિભાગમાં કરવામાં આવ્યું છે. આ બધી રજૂઆત માટે શ્રી દિનેશ મહેતાને અભિનંદન ઘટે છે.

તે સિવાય, કોરોના સંક્રમણ સંબંધી અન્ય લેખો તથા સંપૂર્ણ ૨ માં જે કૃતિઓ પ્રકાશિત થઈ છે - તે દરેક તારીફ કરવા લાયક છે. તેના દરેક લેખકશ્રીઓ, કવિશ્રીઓને ખાસ ધન્યવાદ.

કોરોના સંક્રમણના પ્રકોપના પગલે સરકાર દ્વારા લોકડાઉન, ક્લર્ક તથા કલમ-૧૪૪ની જાહેરાત થઈ ત્યારે આમ જનતાની સ્થિતિ વિચિત્ર થઈ ગઈ. તેઓ માનસિક તાણ, તંગદિલીનો અનુભવ કરવા લાગ્યા. ઘરની બહાર નીકળવાની મનાઈ! દિવસ-રાત ઘરમાં જ રહીને ઘરનાં દૈનિક કામકાજ કરવા. આ પ્રકારના તણાવભર્યા વાતાવરણ વચ્ચે કોઈ એક ખાસ વિષયની વિગતો એકત્રિત કરવી, તેનું સંકલન કરવું, ત્યારબાદ તેની વિવિધ સ્વરૂપે રજૂઆત કરવી, આ ખરેખર અઘરું કામ છે. આ પ્રકારના માહોલમાં સાહિત્ય સર્જનની કામગીરી કરવી, એ આસાન નથી. માત્ર દિનેશ આર. મહેતા જેવા મર્યાદિત સર્જક જ આવું સર્જન પ્રદાન કરી શકે, તે સત્ય વાત સૌએ સમજવી પડે. આ માટે અભિનંદનની વર્ષા જેટલી કરીએ તે ઓછી થશે. શ્રી પ્રતાપભાઈ દંડ તથા દિનેશ મહેતાને સલામ!

આ પ્રકારની પ્રશંસા માટે એક અન્ય કારણ પણ છે. આપણે સૌ જાણીએ છીએ કે ગત અષાઢી બીજના અવસરે મુંબઈ સ્થિત એક કચ્છી સાર્વજનિક સંસ્થા દ્વારા શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદના પ્રમુખશ્રી તથા 'મંગલ મંદિર'ના મુખ્યતંત્રી શ્રી પ્રતાપભાઈ દંડને 'મંગલ મંદિર'નો ૫૦૦મો દળદાર અંક માસ જાન્યુઆરી ૨૦૨૦માં પ્રકાશિત કરવા માટે 'કચ્છ શક્તિ' એવોર્ડ અર્પણ થયો હતો. શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ માટે આ ગૌરવપ્રદ બાબત છે. તે સાથે શ્રી પ્રતાપભાઈ દંડને અભિનંદન. અત્રે નોંધનીય બાબત એ છે કે છેલ્લા થોડા સમયમાં સમાજના મુખપત્ર 'મંગલ મંદિર'ની પ્રતિષ્ઠા અને તેના શ્રેષ્ઠ પ્રકાશનનો મુદ્દો કેટલા ઉંચા સ્તરે જઈને સમાજને ચાર ચાંદ લગાવી રહ્યો છે. આવી જ ક્ષમતા - ગુણવત્તા ઉપરોક્ત કોરોના સંક્રમણ વિશેષાંક

ઘરાવે છે. તે માટે ઉચિત કાર્યવાહી કરવી ઘટે.

'મંગલ મંદિર'ના આ પ્રકારના શ્રેષ્ઠતમ અંકોની શુંબલા છેલ્લા થોડા સમયથી પ્રકાશિત થઈ રહી છે, તે માટે હાલના તંત્રી મંડળને ફરીથી અભિનંદન!

હસમુખ બાબુભાઈ ખાંડવાલા - અમદાવાદ
મો. ૯૮૨૫૦ ૪૦૬૬૬



'મંગલ મંદિર' વિશેષાંક : સમાજમાં નોંધાયેલા સભ્યોને મળતા લાભોની વિગત અંગે....

'મંગલ મંદિર' માસ એપ્રિલ-જુલાઈ ૨૦૨૦નો સુંદર, માહિતીસભર વિશેષાંક હાથમાં આવતા ખૂબ જ આનંદ થયો.

આ અંકમાં "સમાજના નોંધાયેલા સભ્યોને મળતા લાભો" અંગે ખૂબ જ સરસ માહિતી આપવામાં આવી છે. તેમાં નીચેની બાબત અંગે વિશેષ પ્રકાશ પાડવા વિનંતી.

૧. મેડિકલ સેન્ટર :

તેમાં જણાવેલ છે કે "સીટી સ્કેન / એમ.આર.આઈ. માટે બહારના તબીબી સેન્ટર સાથે ટાઈ-અપ કરેલ હોવાથી જરૂરિયાત હોય તેવા સભ્યોને સીટી સ્કેન / એમ.આર.આઈ.માં ડિસ્કાઉન્ટ મળે છે."

ક્યા તબીબી સેન્ટર સાથે 'ટાઈ-અપ' કરેલ છે તેની માહિતી, એડ્રેસ તથા ત્યાં ડિસ્કાઉન્ટ કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદના મેડિકલ કાર્ડથી આપવામાં આવશે? આ અંગે 'મંગલ મંદિર'માં તથા મેડિકલ સેન્ટરમાં જરૂરી માહિતી પ્રગટ કરવાથી સમાજના સભ્યો તેનો લાભ લઈ શકે.

૨. સામાજિક સુરક્ષા :

તેમાં જણાવેલ છે કે, "સમાજની ૭૦ વર્ષથી નીચેની વ્યક્તિઓની રૂા. ૫,૦૦,૦૦૦/- સુધીની પર્સનલ એક્સિડેન્ટ પોલિસી પણ લેવામાં આવેલ છે."

આ પોલિસી હોલ્ડરના નામ તથા પોલિસીમાં ક્યા લાભ મળે છે તેની માહિતી 'મંગલ મંદિર'માં આપવાથી સભ્ય તે પોતાની ફાઈલમાં રાખી શકે. આ એક્સિડેન્ટ પોલિસી કેટલા વર્ષથી લેવામાં આવે છે? તેનો લાભ કોઈએ લીધો છે?

પર્સનલ એક્સિડેન્ટ પોલિસી સમાજ પાસે છે તેવું ઘણાને શાયદ યાદ પણ ના હોય. આ માટે વિચારવું જોઈએ.

૩. સમાજના ઘણા સભ્યો અવારનવાર - પ્રસંગે ડોનેશન આપે છે. જેમ કે જલારામ અન્નક્ષેત્ર, શૈક્ષણિક સહાય, મેડિકલ વગેરે... જે તે સમિતિએ ડોનેશન આપનારને 'આભાર પત્ર' લખવો જોઈએ. અલબત્ત, ડોનેશન આપનારના નામ

‘મંગલ મંદિર’માં આપવામાં આવે જ છે પરંતુ એક આભાર-પત્ર સમિતિ દ્વારા પાઠવવામાં આવે તો ડોનેશન આપનારને તે માટે ભવિષ્યમાં પણ પ્રોત્સાહન રહે.

‘મંગલ મંદિર’ દ્વારા સમાજના સભ્યોને ઘણી ઉપયોગી માહિતી મળતી રહે છે. આજે જ્યારે વાંચન ઓછું થઈ ગયું છે તે સમયમાં પણ ‘મંગલ મંદિર’નો ઇતેજાર રહે છે, તે તેની તથા તંત્રીમંડળની ક્રેડિટ છે.

નવીનચંદ્ર વાડીલાલ મહેતા - અમદાવાદ
મો. ૮૨૦૦૩ ૧૬૦૫૪

[ઉપરોક્ત મુદ્દાઓ પરત્વે વધુ વિગત :

(૧) મેડિકલ સેન્ટર

સીટી સ્કેન / એમ.આર.આઈ. માટે નીચે જણાવેલ લેબ - સેન્ટર સાથે ટાઈ-અપ થયેલ છે. જ્યાં કુલ બીલમાં નક્કી થયેલ રકમ બાદ મેળવી શકાય છે. ★ સદ્ભાવ ઈમેજિંગ સેન્ટર - ગુજરાત કૉલેજ પાસે. ★ શાલીમાર ઈમેજિંગ સેન્ટર - મહાલક્ષ્મી પાંચ રસ્તા પાસે.

વ્યક્તિએ ઉપર મુજબના ટેસ્ટ - ચકાસણી માટે સૌપ્રથમ સમાજના મેડિકલ સેન્ટરના અધિકૃત અધિકારીનો સંપર્ક કરવાથી આ બાબતે સંબંધિત સેન્ટર પર જરૂરી પત્ર લખી આપશે.

(૨) સામાજિક સુરક્ષા

આ પ્રકારની પોલિસી હેઠળ સમાજમાં નોંધાયેલા જે સભ્યોને આવરી લેવામાં આવ્યા છે, તેની વિગત તાજેતરમાં સમાજના સભ્યશ્રીઓને વોટ્સએપના માધ્યમથી આપવામાં આવી હતી. છેલ્લા લગભગ પાંચ વર્ષથી આ પોલિસી નિયમિત રીતે લેવામાં આવે છે અને અત્યાર સુધી તે યોજના હેઠળ ૩/૪ સભ્યોએ લાભ લીધેલ છે. આ એક શુભ પોલિસી હોય છે. તેથી તેની પોલિસી - વીમાનું કરારનામું સમાજના કાર્યાલયમાં જ રાખવામાં આવે છે. અગર કોઈ વ્યક્તિ અકસ્માતે મૃત્યુ પામે અથવા તો કાયમી અક્ષમ (ડિસેબલ)ની સ્થિતિમાં બંને આંખ ગુમાવે અથવા બંને હાથ/પગ ગુમાવે તે કિસ્સામાં પોલિસીનો લાભ મળે છે. આ સંબંધી બધી કાર્યવાહી સમાજ દ્વારા કરવામાં આવે છે.

(૩) ડોનેશન અંગે

સૂચન સારું છે. આ અંગે સંબંધિત સમિતિમાં અગાઉ ચર્ચા થઈ હતી. તે અન્વયે જે નિર્ણય થયો હતો, તે મુજબ હાલે કાર્યવાહી થઈ રહી છે. વહીવટી કામગીરીને ધ્યાનમાં લેતાં હાલે જે પ્રથા અમલમાં છે, તેમાં અન્ય કોઈ બાબતને અવકાશ નથી.

આપે લખેલ પત્ર આવકારપાત્ર છે. તે માટે આભાર.]

અન્ય સંસ્થાઓના સમાચાર

લાયોનેસ ક્લબ ઓફ ભુજના ઉપક્રમે ત્રિ-દિવસીય યોગ શિબિરનું નિઃશુલ્ક આયોજન

લાયોનેસ ક્લબ ઓફ ભુજના પ્રમુખ વનિતાબેન શાહના નેજા હેઠળ તાજેતરમાં “સ્વાસ્થ્યની ગુરુચાવી - આપણા શ્વાસમાં” આ ટોપિક પર ભુજ ખાતે ત્રિ-દિવસીય નિઃશુલ્ક યોગ શિબિરનું આયોજન થયું હતું. આ પ્રોજેક્ટના ચેર પર્સન ભાવના એ. ઝવેરી હતા. દીપ પ્રાગટ્ય કરી આ શિબિરનો પ્રારંભ થયો હતો. તે સાથે ક્લબના હોદ્દેદારોનું ઉચિત સન્માન કરવામાં આવ્યું હતું.

હાલના સંજોગોમાં કોવિડ-૧૯ બીમારી તથા કોરોના વાયરસ સામે ઝટુમવું છે, તેને મહાત કરવું છે, એટલું જ નહીં પરંતુ તેની સામે સ્વાસ્થ્યમય રીતે જીવન જીવવું છે. આ માટે પ્રાણાયામ ખૂબ જ જરૂરી છે. યોગ એ વિશ્વને ભારતની અમૂલ્ય દેન છે. યોગની વાત નવી નથી. એ પ્રાચીન પદ્ધતિ છે. યોગ એટલે માત્ર શારીરિક વ્યાયામ નથી. શરીર અને મનની સ્વસ્થતા માટે યોગ આવશ્યક ક્રિયા છે.

ઉપરોક્ત ત્રિ-દિવસીય શિબિરમાં યોગના ફાયદા, કયા રોગમાં કયા પ્રાણાયામ કરવા, સૂર્ય નમસ્કારના ફાયદા, જીવનને સ્વસ્થ રાખવા માટે પ્રાણાયામ, ધ્યાનની અસરો... વગેરે ટોપિકની વિસ્તૃત સમજ યોગગુરુ કમલકાંતભાઈએ આપેલ હતી. શારીરિક રીતે તંદુરસ્ત રહેવા જરૂરી કસરતો યોગ ટીચર ભાવનાબેન ઝવેરી દ્વારા કરાવવામાં આવી હતી. જ્યારે પ્રાણાયામ, મેડિટેશન મહેશભાઈ છાયાએ કરાવેલ. શિબિરના કાર્યક્રમનું સંચાલન ભાવના ઝવેરી દ્વારા સફળતાપૂર્વક કરવામાં આવ્યું હતું, એમ સંસ્થાની એક યાદીમાં જણાવાયું હતું.

ઉમા યોગ કેન્દ્ર - ભુજ

ઉમા યોગ કેન્દ્ર - ભુજ ખાતે ગુરૂપૂર્ણિમા નિમિત્તે ગુરુ વંદનાનો એક ખાસ કાર્યક્રમ યોજાયો હતો. જેમાં યોગગુરુ કમલકાંતભાઈનું ઉચિત સન્માન કરવામાં આવ્યું હતું. આ અવસરે રમિલાબેન મહેતા, ભાવના ઝવેરી તથા દિપ્તીબેન તરફથી રોકડ અનુદાન તથા જરૂરી ચીજવસ્તુઓ ભેટ સ્વરૂપે સંસ્થાને આપવામાં આવ્યા હતા. કમળાબેને ગુરૂ પૂર્ણિમાનું મહત્ત્વ તથા ગુરુવંદના વિશેની વિગત જણાવીને ઉપસ્થિત સભ્યોને પ્રભાવિત કર્યા હતા. તેવી રીતે સિનિયર સિટીઝન ટિન નિમિત્તે પણ એક ખાસ કાર્યક્રમનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. વયસ્ક વ્યક્તિઓને અનુરૂપ ચેર-યોગ તથા તેઓ માટે રમતગમતનું સંચાલન ભાવના ઝવેરીએ કર્યું હતું. ઉપસ્થિત પ્રેક્ષકગણે આ બંને કાર્યક્રમોની પ્રશંસા કરી હતી, એમ સંસ્થાની એક યાદીમાં જણાવાયું હતું.

દેલવાડા મંદિર (Delwara Mandir) – એક નજર...

અમદાવાદથી ૧૮૬ કિ.મી. અને દિલ્હી - અમદાવાદ રસ્તા પર પશ્ચિમ રેલવે લાઈનનું આબુ રોડ સ્ટેશન છે. ત્યાંથી માઉન્ટ આબુ જવાય છે. સમુદ્રની સપાટીથી ૬૦૦ મીટર ઊંચાઈએ ૨૮ કિ.મીટરે આબુ પર્વત છે. અમદાવાદ, જોધપુર, અજમેર, ઉદેપુર વગેરે સ્થળોએથી આબુ રોડ જવા બસ સેવા પણ ઉપલબ્ધ હોય છે.

માઉન્ટ આબુ પર્વત ઉપર જનરલ પોસ્ટ ઓફિસથી ઉત્તર તરફ જતાં રસ્તા પર લગભગ ૩ કિ.મી. દૂર દેલવાડા ગામ સ્થિત ખૂબ જ અલૌકિક અને ભવ્ય દેલવાડા જૈન મંદિર આવેલું છે. આબુ પર્વતની ઉપર આવેલું રાજસ્થાન રાજ્યનું એકમાત્ર દેલવાડા જૈન મંદિર વિશ્વ વિખ્યાત છે. એટલું જ નહીં પરંતુ સરકાર દ્વારા પર્યટક કેન્દ્રના રૂપે તેનો ઉમદા વિકાસ કરવામાં આવ્યો છે.

દેલવાડા ગામમાં દિગંબર જૈન ધર્મશાળા તથા ભગવાન કુંથુનાથ દિગંબર જૈન મંદિર છે. ધર્મશાળામાં પ્રાથમિક દરેક સગવડો છે.

દેલવાડાના મુખ્ય મંદિરના પરિસરમાં પાંચ મંદિરોનો સમૂહ ખૂબ જ સૂક્ષ્મ કલાકારીગરીથી સજ્જ છે. આ પ્રકારની અતિ બારીક અને સ્પષ્ટ કલાકારીગરી અન્ય કોઈ મંદિરોમાં જોવા મળતી નથી. આ પ્રકારની કલાકારીગરી જોઈને દેશ-વિદેશના લોકો નવાઈ પામે છે, આશ્ચર્યચકિત થઈ જાય છે. જે દરેક કારીગરી સફેદ માર્બલ પર કરવામાં આવી છે. આ શિલ્પ કારીગરીમાં ધુમ્મર, થાંભલા, દેવ-દેવીઓ અને દેવતાઓના ચિત્ર, નૃત્ય કરતી દેવાંગનાઓ, પશુ-પક્ષીના આબેહૂબ ચિત્રો, ફૂલ-પત્તી-પાંખડીઓ વગેરે કારીગરી સજીવતા સ્વરૂપે જોઈ શકાય છે. સફેદ પથ્થરો પર આવી શિલ્પકળા બીજે ક્યાંય ભાગ્યે જ જોવા મળે. આ બધી હસ્ત કલાકારીગરી છે. જેનો એક ઇતિહાસ છે. સફેદ સંગેમરમરથી બનેલા મંદિરોની શોભા અન્યોન્ય અને અવર્ણનીય છે. આ કારણે દેલવાડા મંદિર અદ્વિતીય છે. એટલું જ નહીં પરંતુ તેની ભવ્ય સુંદરતાના પરિણામે તેનું વિશેષ આકર્ષણ છે. દેશ-વિદેશના હજારોની સંખ્યામાં દરરોજ મુલાકાતીઓ અહીં આવીને અનહદ આનંદ અનુભવે છે. દરેક મંદિરો અને તેની સજાવટ બેમિસાલ અને અદ્ભુત સ્વરૂપના છે. ત્યાં મૂળનાયક આદિનાથજીની પ્રતિમા સંગેમરમર છે. મંદિરમાં કોઈપણ સ્થાનેથી મૂળ નાયકની પ્રતિમાના દર્શન ખૂબ જ સુંદર રીતે થઈ શકે છે. આ મંદિર સને ૧૦૩૧માં ૧૮ કરોડના અને ૫૩ લાખ રૂપિયાના ખર્ચે બીમલ શાહ દ્વારા બનાવવામાં આવ્યું હતું. ત્યાં કુલ ૫૨ દેરીઓ છે. દરેક સ્થાનોમાં અલગ અલગ જૈન ભગવાનના દર્શન કરી

શકાય છે. અન્ય એક મંદિરમાં ૪૮ દેરીઓ છે. જે વસ્તુપાળ, તેજપાળ નામના ભાઈઓએ સને ૧૨૩૦માં ૧૨ કરોડ, ૫૩ લાખ રૂપિયાના ખર્ચે તૈયાર કરાવેલ. જ્યાં મૂળનાયક તરીકે ૨૨મા તીર્થંકર નેમિનાથજીની મનોગમ્ય પ્રતિમા બિરાજમાન છે. આ સિવાય, ઋષભદેવ પાર્શ્વનાથ તથા મહાવીર સ્વામીની પ્રતિમાઓ મંદિરોમાં દર્શનીય અને અખોડ છે. દેલવાડા મંદિરની કલાકારીગરી જોઈને વિદેશના પ્રવાસીઓ ખૂબ જ પ્રભાવિત થાય છે અને આશ્ચર્ય સાથે કલાકોના કલાક સુધી મંદિરોની ભવ્યતા નિહાળતા હોય છે.

દેલવાડાથી ૬ કિ.મી. દૂર એક નાના પર્વત પર શ્વેતાંબર મંદિર અચલગઢ આવેલું છે. તેના પછી ચાર મંદિરોના એક સમૂહવાળું સ્થળ ચૌમુખજીનું મંદિર પણ પ્રખ્યાત છે. ત્યાં ભગવાન આદિનાથજીની અષ્ટધાતુ મિશ્રિત સુંદર અને ભવ્ય પ્રતિમા છે. લગભગ ૧૪૪૪ મહા જેટલી વજનવાળી ૧૪ પ્રતિમાઓ છે, જે અંદાજે ૫૦૦ વર્ષ પહેલાની હોવાનું અનુમાન છે.

આબુ પર્વત પર દેલવાડા મંદિર સિવાય અચલેશ્વર મહાદેવ મંદિર, નખ્ખી લેક, ટોડ રોક, રઘુનાથજીનું મંદિર, ગૌમુખ, સૂર્યાસ્ત દર્શન, બ્રહ્માકુમારીનું આશ્રમ વગેરે જોવાલાયક છે. આ એક ખૂબ પ્રાચીન હિંદુ તીર્થ તરીકે પણ અખોડ છે.

ચંદ્રકાંત દામજી શાહ (કે.ડી. શાહ) - અમદાવાદ
મો. ૯૪૨૭૩ ૯૦૦૦૭

રંગસૂત્ર અને જનીન : રહસ્યમય માહિતીનો ખજાનો

કેટલાક વૈજ્ઞાનિકો માને છે કે બ્રહ્માંડના પ્રારંભિક એકમ તરીકે માત્ર પદાર્થ અને ઊર્જા જ નહીં પરંતુ ઇન્ફર્મેશન એટલે કે માહિતીનો પણ સમાવેશ કરવો પડશે. બ્રહ્માંડમાં કોઈપણ એવો પદાર્થ નથી જેને માહિતી વડે દર્શાવી ન શકાય. સમીકરણ હોય, શબ્દ હોય, ચિત્ર હોય, અવાજ હોય કે હાલતા ચાલતા દૃશ્ય હોય — દરેકને એક અને શૂન્યની સિક્વન્સ તરીકે દર્શાવી શકાય છે. જીવનનું રહસ્ય સમજવા માટે, જીવની ઉત્પત્તિ કેવી રીતે થઈ? તે સમજવા માટે જીવવિજ્ઞાનીઓ હવે ઇન્ફર્મેશન થિયરીનો ઉપયોગ કરી રહ્યા છે. જિનેટિક્સથી માંડીને તબીબી જગત સુધી આ થિયરીનો ઉપયોગ થઈ શકે છે. કોઈપણ એક સજીવને બનાવવો હોય તો પુષ્કળ પ્રમાણમાં અંગોને લગતી માહિતીની જરૂર પડે છે. તે સમયે વારસાગત લક્ષણો અને અંગોના વિકાસ માટે જરૂરી જેવિક ચીજને વૈજ્ઞાનિકો રંગસૂત્ર અને જનીન તરીકે ઓળખતા હતા. રંગસૂત્ર અને જનીન જેવિક માહિતી ધરાવતું હતું. આમ છતાં રહસ્ય અકબંધ હતું. કેટલાક વૈજ્ઞાનિકો માનતા હતા કે આ માહિતી પ્રોટીનમાં સચવાયેલી છે.

૧૯૪૪માં અમેરિકન બાયોકેમિસ્ટ ઓસવાલ એવરીએ જણાવ્યું કે કોષમાં આવેલ ખૂબ જ સાદા રેણુ, જિનેટિક ઇન્ફર્મેશન ધરાવે છે. તેને ડીએનએ કહે છે. ત્યારબાદ બીજા વીસ વર્ષ વીતી ગયા. અંતે ખબર પડી કે ડીએનએ, માહિતીને ચાર બેઝપેરમાં જાળવી રાખે છે. જિનેટિક માહિતીના આધારે જ સજીવ બદલાવ અથવા ઉત્ક્રાંતિ પામે છે. મનુષ્ય જેવા જટિલ પ્રાણીની બનાવટમાં ખૂબ જ ઓછા પ્રમાણમાં ડીએનએ માહિતીનો સંગ્રહ કરે છે. હ્યુમન જેનોમ પ્રોજેક્ટ વડે વૈજ્ઞાનિકો જાણી ચૂક્યા છે કે એક મનુષ્યના શરીરમાં ઉપયોગી અને

ક્રિયાશીલ જનીનોની સંખ્યા ૨૫ હજાર જેટલી છે. હ્યુમન જેનોમમાં રહેલ બાકીનો ૮૦ ટકા હિસ્સો જંક ડીએનએ એટલે કે બિનઉપયોગી કચરો છે. ૧૯૯૨માં બોસ્ટન યુનિવર્સિટીના હ્યુજન સ્ટેનલીએ થિયરી ઓફ ઇન્ફર્મેશન આધારે બતાવ્યું કે જંક ડી.એન.એ. એટલે કે બિન ઉપયોગી જિનેટિક ક્ષેત્રોમાં પણ માહિતી રહેલી છે. મોટી સંખ્યામાં સંશોધકો માને છે કે જેનોમિક્સ દવાની સફળતા સમજવી હોય તો જંક ડી.એન.એ.માં રહેલ માહિતીને પણ લક્ષમાં લેવી પડશે.

સંબંધ

દીકરી એટલે શું?

- દી** — દીદાર સાથે જોડાયેલો એક અતૂટ શ્વાસ.
- ક** — કસ્તૂરીની જેમ સદાય મહેકતી અને મહેકાવતી.
- રી** — રિધ્ધિ સિધ્ધિ આપનારી અને પરિવારને ઉજળો કરતી એવી એક પરી.
- ★ કોઈપણ પરિવારમાં એક પિતાને ખખડાવવાનો અધિકાર માત્ર દીકરી પાસે જ હોય છે...
- ★ દરેક દીકરી પોતાના પિતાને કેમ સૌથી વધુ પ્રેમ કરે છે? કેમકે તેને ખબર છે કે આખી દુનિયામાં આ એક જ પુરુષ છે, જે તેને ક્યારેય દુઃખી નહીં કરે...
- ★ દીકરી દાંપત્યનો દીવડો.
ચર્ચા દરમિયાન મિત્રએ કહ્યું, ‘હું પત્ની કરતાય મારી દીકરીને વધારે પ્રેમ કરું છું. આજે પણ હું બીમાર હોઉં અને એ સાસરેથી મળવા આવે છે ત્યારે એને જોઈને હું મારા બધા દુઃખો ભૂલી જાઉં છું.’
- ★ મને લાગે છે કે કદાચ એ જ કારણે તેની વિદાયવેળાએ મા કરતા બાપને વધુ વેદના થાય છે.
કેમકે મા રડી શકે છે, પુરુષો આસાનીથી રડી શકતા નથી. દીકરી વીસ-બાવીસની થાય ત્યાં સુધીમાં બાપને તેના વાત્સલ્ય પ્રેમની આદત પડી જાય છે.
- ★ દીકરી ક્યારેક મા બની રહે છે, ક્યારેક દાદી બની જાય છે તો ક્યારેક મિત્ર બની રહે છે.
- ★ સુખ હોય ત્યારે દીકરી બાપના હોઠનું સ્મિત બની રહે છે અને દુઃખમાં બાપના આંસુ વૂછતી હથેળી બની જાય છે. જોતજોતામાં દીકરી મોટી થઈ જાય છે અને એક દિવસ પાનેતર ઓઢી વિદાય થાય છે.

જતી વેળા પિતાની છાતીએ વળગીને સજળ નેત્રે એ કહે છે : ‘પપ્પા, હું જાઉં છું... મારી ચિંતા કરશો નહીં. તમારી દવા બરાબર લેજો...’ અને ત્યારે પોતાની આંખમાં ઉમટી આવતાં આંસુઓને તે રોકી શકતો નથી.

- ★ કવિ કાલીદાસના અભિજ્ઞાન શકુંતલામાં શકુંતલાને વિદાય કરતાં કણ્વ ઋષિ કહે છે : ‘સંસાર છોડીને સંન્યાસી બનેલા અમારા જેવા વનવાસીને પુત્રી વિદાયનું આટલું દુઃખ થતું હોય, તો સંસારીઓને કેટલું થતું હશે?’
- ★ એકવાર મારે એક લગ્નમાં જવાનું બન્યું હતું. મિત્રની દીકરીના લગ્ન હતા. દીકરીને સાસરે વળાવ્યા બાદ ઘરમાં ઢીલા થઈને બેઠેલા અમારા મિત્રએ કહ્યું હતું : ‘આજપર્યંત મેં કદી ભગવાનને પ્રાર્થના કરી નથી પણ આજે સમજાય છે કે દરેક દીકરીના બાપે ભગવાનને એક જ પ્રાર્થના કરવી જોઈએ : “પ્રભુ, તું સંસારના સઘળા પુરુષોને ખૂબ સમજૂ અને શાણા બનાવજે...”
- સંસારની બધી સ્ત્રીઓને તું ખૂબ પ્રેમાળ બનાવજે કેમકે એમાંથી કોક મારી દીકરીની સાસુ કે નણંદ બનવાની છે. ભગવાન, તારે આખી દુનિયાનું પુનઃનિર્માણ કરવું પડે તો કરજે પણ મારી દીકરીને કોઈ વાતે દુઃખ પડવા દઈશ નહીં!”
- ★ હમણાં જ નિવૃત્ત થયેલા એક આચાર્યમિત્રે એક વાત કહી: “અગર તમારા ઘરમાં દીકરી ના હોય તો પિતા-પુત્રીના પ્રેમની ઘનિષ્ટતા તમે કદી જાણી શકવાના નથી. બસ એટલું કરજો, ગમે તેવા મનદુઃખો જન્મે તોય પુત્રવધૂને તેના પિતા વિશે કટુ વચનો કદી સંભળાવશો નહીં. દીકરી ભગવાન વિરુદ્ધ સાંભળી લે છે પણ પોતાના પિતા વિરુદ્ધ તે સાંભળી શકતી નથી.

ધર્મ અને અધ્યાત્મનું પ્રતીક : હઠીસિંહના દેરાસર

ક્ષેમવર્ધન નામના અમદાવાદમાં જન્મેલા જૈન સાધુએ ૧૮૧૪માં રચેલો રાસ નગરશેઠ હીમાભાઈ વખતચંદ ઉપરાંત તે સમયના અમદાવાદનાં જૈન અને જૈનેતર વેપારીઓની દેશ વિદેશની પ્રવૃત્તિઓનો ઘોતક છે.

“આદરતી દોકાનો દેશાવર રે,
ઢાકા બંગાળ દેશ,
કાપડ મંગાવે બહુ ભાતના રે,
ભારે અલ્પ મૂલ વિશેષ.
દિલ્હી, આગ્રા, મેડતા રે,
ચિત્રોડ, કોટા, બુંદી ઓર,
દક્ષિણ સોરઠ મેવાડ રે,
નવ ખંડ પ્રસિદ્ધ.
વહાણવટી વેપારમાં રે,
કરિયાણાં બહુ કોડ,
જલવટ, સ્થલવટ, ભેદથી રે,
વાણોતર બહુ જોડ.”

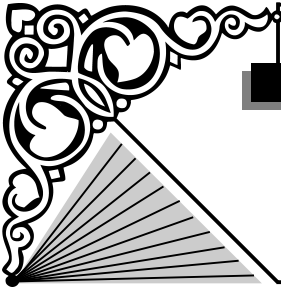
ચીન સાથે ગુજરાતી જૈનોનો વ્યાપારી સંપર્ક છેક ૧લી સદીથી ભરૂચ મારફત હતો. ૧૪૧૧માં અમદાવાદની સ્થાપના પહેલાં પણ ખંભાત, ઘોઘા અને ભરૂચમાં વસેલા જૈનો જાત્રા, સુમાત્રા, બાલી, કંબોડિયા, સીયામ મસાલાનાં ટાપુઓ અને છેક ચીન સુધી વેપાર કરતા હતા. જૈન અપ્સરાનાં સ્વરૂપમાં ચિત્રિત કરેલા વસ્ત્રોનો ઉપયોગ ઈન્ડોનેશિયા અને ચીનમાં “વોલ હેંગીંગ્સ” તરીકે કેવી રીતે થતો હતો તે “ગુજરાતી અને દરિયો” નામના ગ્રંથમાં બતાવ્યું છે. આ પ્રકારનાં પરંપરાગત વેપારમાં ૧૯મા સૈકામાં અફીણનો કેવી રીતે ઉમેરો થયો, અને હઠીસિંહ કેસરીસિંહ અને તેમનાં વડીલ કુટુંબીજન મહોકમભાઈએ આ તકનો કેવી રીતે લાભ લીધો તેની વાત સૌપ્રથમ વખત કરીને જૈનોનાં રીલિજિયસ નેટવર્ક અને બિઝનેસ સક્સેસનાં તાણાવાણાં સાંધવા છે. આ વાત તદ્દન નવી હોવા ઉપરાંત આજની જનરેશનને રસ પડે તેવી છે.

હઠીસિંહનું દેરાસર ચીન સાથેનાં એમનાં અફીણ અને કાપડનાં ધીકતા વેપારમાંથી નિષ્પન્ન થયું હતું. અફીણનો ઉપયોગ છેક પ્રાચીનકાળથી પીડાશામક દ્રવ્ય તરીકે થતો આવ્યો છે. પણ હિંદના રાજા મહારાજાઓ તેમજ ચીન જેવા વિદેશોમાં તેનો ઉપયોગ નશા તરીકે કરતા હતા. અફીણનો નશો ઓર હોય છે! તેનું સેવન કરનારને તે સદેહે વૈકુંઠના દર્શન કરાવે છે! ચીનને તેનો ચસ્કો લગાડનાર ઈંગ્લીશ ઈસ્ટ ઈન્ડિયા કંપની હતી. અફીણનું વાવેતર ઈંગ્લેન્ડ અને યુરોપમાં થતું નહીં હોવાથી કંપની સરકારે ૧૭૭૦ બાદ બંગાળ, મધ્ય પ્રદેશનાં માળવા અને રાજસ્થાન ઉપરાંત સૌરાષ્ટ્રમાં તેનાં વાવેતરને ઉત્તેજન આપ્યું. ચીનનાં બંદરો કેન્ટોન (હવે ગુવાનઝો) અને મકાઉમાં ઈસ્ટ ઈન્ડિયા કંપની અફીણની

પેટીઓ મોકલતી અને તેમાંથી અઢળક નફો પ્રાપ્ત કરતી. કંપની સરકારને આવો બહોળો નફો પ્રાપ્ત કરતી જોઈને સર જમશેદજી જીજીભાઈ, હોરમરજી દોરાબજી, દીનશા માણેકજી પીટીટ, ફરામજી કાવસજી અને પેસ્તનજી વાડિયા જેવા મુંબઈના પારસી વેપારીઓની જેમ અમરચંદ ખીમચંદ, તારાચંદ મોતીચંદ અને મોતીશા અમીચંદે પણ અફીણના વેપારમાં ઝુકાવ્યું. તેઓ કરોડપતિ થયા. મુંબઈનાં જૈનો જ્યારે પાલીતાણા તથા રાણકપુરનાં સંઘ કાઢતા ત્યારે સુરત અને વડોદરા ઉપરાંત અમદાવાદનાં જૈનો તેમાં જોડાતા હતા. અમદાવાદના નગરશેઠ વખતચંદ ખુશાલચંદ અને તેમનાં પુત્ર હીમાભાઈ, કરમચંદ પ્રેમચંદ (હઠીસિંહના દાદા) તેમાં જોડાતા. આવા સંજોગોમાં હઠીસિંહ અને તેમનાં કાકા રાયચંદના પુત્ર મહોકમભાઈએ ૧૮૨૨માં શત્રુંજયનો સંઘ કાઢ્યો અને તેનો તમામ જશ મુંબઈનાં અફીણના વેપારનાં બેતાજ બાદશાહ મોતીશા અમીચંદને (૧૭૮૨-૧૮૩૭) આપ્યો. તેથી મોતીશાહે ખુશ થઈને ૨૬ વર્ષના હઠીસિંહને અફીણનાં વેપારની ‘લાઈન’ બતાવી. હઠીસિંહે ઘોઘાની કન્યા હરકુંવર સાથે ૧૮૩૨માં લગ્ન કર્યાં. તે પહેલા પણ દમણ અને મુંબઈ ઉપરાંત ઘોઘા બંદરનો ઉપયોગ કરીને ચીનનાં કેન્ટોન બંદરમાં અફીણની પેટીઓની પેટીઓ નિકાસ કરતા હતા. તે વખતે ઘોઘા બંદર ભાવનગર રાજ્યના તાબામાં હતું. ઘોઘા કોઈ ધાર્મિક સ્થળ નહીં પણ સૌરાષ્ટ્રનું ધીકતું બંદર હતું અને હઠીસિંહ ધંધાર્થે તેની અવારનવાર મુલાકાત લેતા હતા. ચીન સાથેનાં અફીણનાં વેપારમાંથી હઠીસિંહ થોડા જ વર્ષોમાં એટલું બધું કમાયા કે તેમની ગણના અમદાવાદના સૌથી ધનિક આસામી તરીકે થતી. મૃત્યુ સમયે તેમની મિલકત ૮૦ લાખ રૂપિયાની (તે સમયના!) હતી. આમ ચીન સાથેનાં અફીણનાં વેપારમાંથી પ્રાપ્ત થયેલા દ્રવ્યનો ઉપયોગ તેમની સ્મૃતિ જાળવવા “હઠીસિંહના દેરાસર”નાં સર્જનમાં થયો હતો.

તારાચંદ મોતીચંદે (૧૭૭૬-૧૮૫૨) ચાઈનીઝ બંદર કેન્ટોનમાં ૧૨૦૦ વર્ષ જૂના હોનાન બુધિસ્ત મંદિરની સમીપમાં ૧૮૧૨માં પાર્શ્વનાથનું મંદિર બંધાવીને ભગવાન પાર્શ્વનાથની પિત્તળની વિશાળ મૂર્તિની પ્રાણપ્રતિષ્ઠા કરી. ૧૯મા સૈકાના અંત સુધી આ મંદિર હયાત હતું. તેની તપાસ કરવી ખૂબ જરૂરી છે. તારાચંદ મોતીચંદ વર્ષો સુધી ચીનમાં રહ્યા હતા. આ વસ્તુસ્થિતિ બતાવે છે કે કેન્ટોન બંદરમાં જૈનોની નાનકડી વસાહત હશે. મુદ્દો એ છે કે ધર્મ અને વિદેશ વેપાર પેરેલલ ચાલ્યા હતા! “હઠીસિંહ દેરાસર ફીનોમીના”ને માત્ર ધર્મ, અધ્યાત્મ અને કલાના ઢાંચામાં ગાળી ના નાખતાં તેને ગ્લોબલ આર્થિક ફીનોમીનાનાં વ્યાપક સ્વરૂપમાં જોવા વધારે ઉચિત છે. આ દૃષ્ટિએ જો જોઈએ તો હઠીસિંહનું દેરાસર “લોકલ” તેમજ “ગ્લોબલ” ફીનોમીના છે! તે અમદાવાદના વર્લ્ડ હેરિટેજને વધારે વ્યાપક સ્વરૂપમાં જોવામાં મદદરૂપ છે.

રજૂઆત : રમણિકલાલ કે. ગોસર - અમદાવાદ
મો. ૯૪૨૮૩ ૫૧૩૭૦



ગેમ્સ ગેલેરી



ભાવના એ. ઝવેરી

આઈ લવ માય ઇન્ડિયા

૧૫મી ઓગસ્ટ નજીક આવી રહી છે. તેની ઉજવણી કરવા માટે થઈ જાવ તૈયાર. આ ગેમ તમે ગીત-સંગીતની સાથે સ્કૂલ-કોલેજના વિદ્યાર્થીઓને, સિનિયર સિટીઝન, કિટી પાર્ટીમાં ધ્વજવંદનના સેલિબ્રેશનમાં રમાડી શકશો. તમને તો ખ્યાલ જ હશે કે ગેમ રમીએ એટલે ટ્રિવિસ્ટ - સરપ્રાઈઝ તો આવે જ... ખરું ને...?

આપેલાં બોક્સમાં દેશની આઝાદીને લગતાં ગીતોની કડીઓ આપેલી છે. તે રમનારાની સંખ્યા પ્રમાણે કલર પ્રિન્ટ કરાવી, બધાને પેન-પેડ સાથે આપો. રમનારે તે બધામાં આપેલા રાઉન્ડમાં ૧ થી ૮૦માંથી મનપસંદ અંક લખીને તૈયાર કરો.

હોસ્ટે હાઉસીનું બોર્ડ અને ટોકન નંબર લઈ આ ગેમ રમાડવાની રહેશે. ગિફ્ટની તૈયારી પહેલેથી જ કરી રાખો. ફ્લેગ, બ્રોજ બધાને આપવા માટે રાખો.

● ગેમના નિયમો ●

જવાબ કેમ આપવા?

રમનારને નિયમ પ્રમાણે જે ગીતની કડીના નંબર કટ થાય તે ગીત સૂર-સ્વર સાથે ગાવાનું રહેશે. એકાદ કડી જ. બાદમાં નંબર વેરિફાય કરવાના રહેશે.

- ★ ક્વિક પાંચ નંબર : ચાર કોર્નર અને વચ્ચેનો એક નંબર.
- ★ કમ પ્રમાણે પહેલી બે લાઈનનો-૧,

૧.

સારે જહાં સે અચ્છા

વંદે માતરમ્ સુજલામ્

મેરે દેશ કી ધરતી સોના

યે દુનિયા એક દુલ્હન

જહાં ડાલ પર સોને કી

ભારત હમકો જાનસો...

૨.

દે દી હમેં આઝાદી બિના

દેશ મેરા રંગીલા રંગીલા

હર કરમ અપના કરેંગે

યે દેશ હેં વીર જવાનોં કા

હેં પ્રીત જહાં કી રીત

હોઠોં પે સચ્ચાઈ રહતી

૩.

નસા મુસા રાહી હું

ઐ મેરે વતન કે લોગોં

સરફરોશી કી તમન્ના

કર ચલે હમ ફિદા જાન

આઓ બચ્ચોં તુમ્હે દિખાયે

અય મેરે પ્યારે વતન

બીજી લાઈનના બે, ત્રીજી લાઈનના ત્રણ નંબર કરવાના.

- ★ પહેલી લાઈનના બધા જ નંબર.
- ★ બીજી લાઈનના બધા જ નંબર.
- ★ ત્રીજી લાઈનના બધા જ નંબર.
- ★ બધા જ નંબર થાય તે વિનર. તેને આ બધામાંથી મનગમતું ગીત ગાવાનું.

ટ્રિવિસ્ટ : ગેમ રમાડતા વચ્ચે આવા પ્રશ્નો પૂછો. જવાબ આપનારને ગિફ્ટ આપો.

(૧) રાષ્ટ્રીય ચિહ્નો, (૨) આઝાદીના ઘડવૈયાના નામ-૫, (૩) દેશભક્તિને લગતી મૂવિના નામ-૫, (૪) રાષ્ટ્રીય પ્રાણી-૫, (૫) સ્લોગન બોલો-૩

સરપ્રાઈઝ :

૧. જેણે ફ્લેગ વડે ઇન્ડિયાનું ટેટુ કરાવેલું હોય.
૨. ડ્રેસમાં ઇન્ડિયાનું બ્રોજ નાખેલું હોય.
૩. સફેદ કલરનો, કેસરી-લીલા કલરનો ડ્રેસ પહેરેલો હોય.
૪. માથામાં કેસરી-સફેદ-લીલા પાનની વેણી નાખેલી હોય.
૫. ધ્વજવંદનમાં શિસ્તબદ્ધ રીતે ઊભીને કરેલું ધ્વજવંદન.

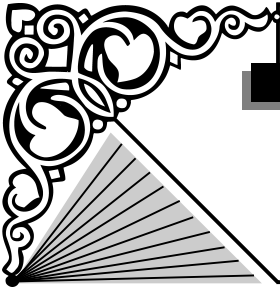
આમ હોસ્ટને યોગ્ય લાગે એ રીતે સરપ્રાઈઝ આપીને બધાને ખુશ કરો.

દુઃખ અને દર્દ પામો ત્યારે એમ માનો કે વિધાતાએ તેના માટે તમને ખાસ પસંદ કર્યા છે.

પાનખરની વિદાય પછી વસંત આવવાની જ છે. તમારાં સ્વપ્નોની માવજત કરો, તેમને મરવા ના દો.

‘આવું શા માટે? હું જ શા માટે? ક્યા પાપે?’ – આવું બધું વિચારીને સંતાપ ના કરો.

બધા સવાલોના જવાબ મળી જ રહેશે.



ગેમ્સ ગેલેરી

ગેમ્સ ગેલેરી : પઝલ



પઝલ-૧ : આંકડાઓની આંટીઘૂંટી

આપેલ કલુ સાથે મગજમારી કરી સંખ્યા શોધો

A ○ ○ ○ ○ ○

૧. પહેલા અને બીજા આંકડાનો સરવાળો કરીએ તો જવાબ '૧૫' મળે છે.
૨. બીજા આંકડામાંથી ત્રીજો આંકડો બાદ કરીએ તો જવાબ 'પહેલો' આંકડો મળે છે.
૩. ત્રીજા અને પાંચમા આંકડાનો સરવાળો કરીએ તો જવાબ 'પહેલો' આંકડો મળે છે.
૪. પહેલા અને ચોથા આંકડાનો સરવાળો કરીએ તો જવાબ '૧૦'થી વધુ મળે છે.
૫. ચોથા અને પાંચમા આંકડાનો ગુણાકાર કરીએ તો જવાબ બીજા આંકડાથી '૩' ગણો મળે છે.
૬. પહેલા અને બીજા આંકડાનો ગુણાકાર કરીએ તો જે જવાબ મળે છે તેને ચોથા આંકડા વડે નિ:શેષ ભાગી શકાય છે.
૭. છેલ્લા ત્રણ આંકડાનો ગુણાકાર કરીએ તો જવાબ '૨૪' મળે છે.
૮. ચોથા આંકડામાંથી ત્રીજો આંકડો બાદ કરીએ તો જવાબ પાંચમા આંકડાથી 'અડધો' મળે છે.
૯. પહેલા અને પાંચમા આંકડાનો સરવાળો કરીએ તો જવાબ બીજા, ત્રીજા અને ચોથા આંકડાનો સરવાળો મળે છે.
૧૦. જો બધા આંકડાઓનો સરવાળો કરીએ તો જવાબ '૨૬' મળે છે.

પઝલ-૨ : જો.... અને તો...

આ પઝલમાં ત્રણ કલુ આપેલા છે. તેની મદદ વડે યોગ્ય શબ્દ શોધો.

A ○ ○ ○ ○ ○

૧. જો બીજો અને ત્રીજો અક્ષર કાઢી, પહેલા અક્ષરને દીર્ઘ ઈ લગાવીએ તો 'મદારીનું વાઘ' મળે.
૨. જો ત્રીજો અને ચોથો અક્ષર કાઢી, પહેલા અક્ષરની આગળ 'ક' મૂકીએ તો 'ઘોર' મળે.
૩. જો પહેલો અને ચોથો અક્ષર કાઢી, બીજા અક્ષરને દીર્ઘ 'ઈ' લગાવીએ તો 'પદ્ધતિ' મળે.

B ○ ○ ○ ○ ○

૧. જો પહેલો અને ત્રીજો અક્ષર કાઢી, પહેલા અક્ષરની જગ્યાએ 'સ' મૂકીએ તો 'આફત' મળે.
૨. જો બીજો અને ત્રીજો અક્ષર કાઢી, પહેલા અક્ષરને કાનો લગાવીએ તો 'લોખંડનો મેલ' મળે.
૩. જો બીજો અને ચોથો અક્ષર કાઢી, ત્રીજા અક્ષરનો કાનો પણ કાઢીએ તો 'યુક્તિ' મળે.

C ○ ○ ○ ○ ○

૧. જો બીજો અને ત્રીજો અક્ષર કાઢી, ચોથા અક્ષર પછી 'માન' મૂકીએ તો 'અભિલાષા' મળે.
૨. જો બીજો અને ચોથો અક્ષર કાઢી, બીજા અક્ષરની જગ્યાએ 'જ' મૂકીએ તો 'આશ્ચર્યકારક' મળે.
૩. જો પહેલો અને ત્રીજો અક્ષર કાઢી, ચોથા અક્ષર પછી 'મ' મૂકીએ તો 'નસીબ' મળે.

જવાબ આપો ફટાફટ!

(૧) લોકમાન્ય તિલકે ગીતા વિશે લખેલા પુસ્તકનું નામ શું છે? (૨) ફિલ્મ કલાકાર અરબાઝ ખાનની પત્નીનું નામ શું છે? (૩) રાવણના મૃત્યુ પછી લંકાના રાજા કોને બનાવવામાં આવેલ? (૪) સોડિયમ ક્લોરાઇડને સામાન્ય ભાષામાં શું કહેવાય? (૫) કયો રાગ ગાવાથી વરસાદ વરસે એવી માન્યતા છે? (૬) પૃથ્વા કોનું બીજું નામ હતું? (૭) ડહાપણની દાઢ કેટલી હોય છે?

પઝલ-૩ : આંકડાઓની આંટીઘૂંટી

૧. ૬ ની ઉપર ૨૬ ને નીચે ૩૦ છે.
૨. ૧૮ ની નીચે ૨૮ ને ડાબી બાજુ ૮ છે.
૩. ૧ ની ઉપર ૨૦ ને નીચે ૭ છે.
૪. ૨૦ ની ઉપર ૧૦ ને નીચે ૧ છે.
૫. ૧૨ ની ડાબી બાજુ ૨૧ ને નીચે ૨ છે.
૬. ૮ ની ડાબી બાજુ ૧૮ ને ઉપર ૨૨ છે.
૭. ૪ ની ઉપર ૮ ને ડાબી બાજુ ૨૩ છે.
૮. ૧૬ ની નીચે ૯ ને ડાબી બાજુ ૫ છે.
૯. ૨૪ ની ડાબી બાજુ ૭ ને જમણી બાજુ ૧૪ છે.
૧૦. ૧૭ ની નીચે ૧૦ ને જમણી બાજુ ૩ છે.
૧૧. ૧૧ ની નીચે ૨૪ ને જમણી બાજુ ૩૦ છે.
૧૨. ૨૭ ની ડાબી બાજુ ૨૦ ને ઉપર ૧૫ છે.
૧૩. ૨૨ ની ઉપર ૨૯ ને જમણી બાજુ ૧૩ છે.
૧૪. ૧૮ ની નીચે ૨૩ ને ઉપર ૨૫ છે.

જવાબો આ જ અંકમાં અન્યત્ર આપેલા છે.

આપેલ કલુ પ્રમાણે પઝલ ભરો.

નીચે આપેલા કોષ્ટકમાં કલુની મદદ વડે ૧ થી ૩૦ સુધીના અંકો ગોઠવો

<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input checked="" type="radio"/>	<input checked="" type="radio"/>	<input type="radio"/>
<input type="radio"/>	<input checked="" type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input checked="" type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input checked="" type="radio"/>
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input checked="" type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>



ભારતના ખ્યાતનામ વૈજ્ઞાનિકો



૧. ડૉ. એ.પી.જે. અબ્દુલ કલામ : ભારતને પ્રક્ષેપાસ્ત્ર ક્ષેત્રે મહાસત્તા બનાવનાર દેશના આ મહાન વૈજ્ઞાનિકને દેશના સર્વોચ્ચ સન્માન 'ભારત રત્ન'થી નવાજી ભારતે પોતાનો પ્રતિભાવ વ્યક્ત કર્યો છે. ગાઈડેડ મિસાઈલ્સ (પ્રક્ષેપાસ્ત્ર) નો યશ ડૉ. અબ્દુલ કલામને ફાળે જાય છે.
૨. ડૉ. ચંદ્રશેખર વેંકટ (સી.વી.) રામન : 'રામન અસર' ની શોધ માટે તેમને ઈ.સ. ૧૯૩૦ માં નોબેલ પારિતોષિક મળ્યું હતું. વિજ્ઞાનના ક્ષેત્રે નોબેલ પારિતોષિક મેળવનાર તે પ્રથમ એશિયન વ્યક્તિ હતા. તેમણે 'ઇન્ડિયન એકેડમિ ઓફ સાયન્સ' અને 'રામન રિસર્ચ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ' ની સ્થાપના કરી હતી.
૩. ડૉ. જગદીશચંદ્ર બોઝ : કેસ્કોગ્રાફ, રેઝોનન્સ, રેકોર્ડર વગેરે સાધનોની શોધ કરી વનસ્પતિમાં માણસની માફક સંવેદના છે તે સાબિત કરી આખા જગતને આજી નાખનાર વૈજ્ઞાનિક. તેમની બીજી શોધ ઇલેક્ટ્રિક વેલ્ (વાયરલેસ) ની છે.
૪. ડૉ. હોમી ભાભા : ભારતીય અણુશક્તિ કાર્યક્રમના સર્જક, એટમિક એનર્જી કમિશનના પ્રથમ અધ્યક્ષ.
૫. ડૉ. કે.એસ. કૃષ્ણન : સી.વી. રામનના શિષ્ય, પ્રકાશના સંશોધનમાં તેમના સહભાગી, તેમને 'નશનલ પ્રોફેસર પદ' અને 'પદ્મભૂષણ' ના પુરસ્કારો મળેલ છે.
૬. ડૉ. પ્રફુલ્લ ચંદ્ર રોય : મહાન રસાયણશાસ્ત્રી. મર્ક્યુરસ નાઈટ્રેસને લગતી તેમની શોધ નોંધપાત્ર છે.
૭. ડૉ. મેઘનાથ સહા : મહાન ભૌતિકશાસ્ત્રી, ભૌતિકશાસ્ત્રને લગતાં તેમનાં લખાણો અને સંશોધન નિબંધો નોંધપાત્ર છે.
૮. શ્રીનિવાસ રામાનુજમ્ : વિશ્વવિખ્યાત ગણિતશાસ્ત્રી, જેમણે નંબર થીઅરી આપી.
૯. ડૉ. વિક્રમ સારાભાઈ : અવકાશી સંશોધન માટે ભારતને આંતરરાષ્ટ્રીય ખ્યાતિ અપાવી. તેઓ ગુજરાત રાજ્યના અમદાવાદ ખાતેની ફિઝિકલ રિસર્ચ લેબોરેટરી અને અટિરા જેવી આંતરરાષ્ટ્રીય સંશોધન સંસ્થાઓના પ્રણેતા છે.
૧૦. ડૉ. જયંત તાર્લોકર : ઈંગ્લેન્ડના પ્રાધ્યાપક મિ. ઓઈલ સાથે તેમણે આઈન્સ્ટાઈનના સાપેક્ષવાદમાં સુધારા સૂચવ્યા છે.
૧૧. ડૉ. હરગોવિંદ ખુરાના : જનીન વિજ્ઞાનમાં સંશોધન કરી નોબેલ પારિતોષિક મેળવનાર વૈજ્ઞાનિક, જેઓ અમેરિકામાં સ્થાયી થયા છે.

આ ઉપરાંત ડૉ. રામનાથન, ડૉ. શાંતિ સ્વરૂપ ભટનાગર, ડૉ. આત્મારામ ઉપેન્દ્ર દેસાઈ, ડૉ. ચંદ્રશેખર, ડૉ. રાજા રામન્ના, શ્રી રાવ, ડૉ. યશપાલ કપૂર, ડૉ. સતીષ ધવન, ડૉ. એમ.જી.કે. મેનન, ડૉ. વરદરાજન, પ્રો. અર્યના શર્મા વગેરે પણ નોંધપાત્ર વૈજ્ઞાનિકો છે.

ખુમારી

ધિલેંમેં વસેતી, ખુમારી અસાંજ,
કલીજ ખુલેતી, ખુમારી અસાંજ.
મિડે ભા ઉભા રેં, વતનજે જતન લા,
છિલોછિલ છિલેતી, ખુમારી અસાંજ.
લરી પોં ડિસી ડુખ, નં સુખમેં છિકોંતા,
રગારગ કુછેતી, ખુમારી અસાંજ.
ફનાગીર થિઈનેં લુટાયું સિરેંકે,
ખિવણજીં ખિવેતી, ખુમારી અસાંજ.
નમે કોય જિત કુઠ, નમોં વેંત પૂરી,
નમેસેં ચડેતી, ખુમારી અસાંજ.
ધિલેંમેં મહોભત, ખુસીજા હિલોરા,
ખુસીમેં ભિરેતી, ખુમારી અસાંજ.
અહિંસા અમનજા અયું ભેખધારી,
ભલી થિઈ ભલેતી, ખુમારી અસાંજ.
અલગ નાય કો હિત, સજો જગ જ હિકડો,
ખલકતે રમેતી, ખુમારી અસાંજ.
વજેં સાજ ભેરા, 'કમર', લય રખીનેં,
સુરીલો કુછેતી, ખુમારી અસાંજ.

ખત્રી હુસેન ઇસ્માઇલ (કમર કચ્છી) - ભુજ, કચ્છ
મો. ૯૭૨૭૫૯૨૩૯૮

જોવા આવ્યો છું

સર્જન કરેલું કુદરતે આ જગત જોવા આવ્યો છું,
તારા-ચંદ્ર ને સૂર્યથી શણગારેલું જગ જોવા આવ્યો છું.
આકાશ મહીં સપ્તરંગે મહેલું આભ જોવા આવ્યો છું,
બ્લ્યુ-ભૂરા ગગન મહીં રંગ નિહારવા હું આવ્યો છું.
વસુંધરા-પર્વતની લીલી ચાદર જોવા આવ્યો છું,
સાગર, સરિતાને સમીરથી સજેલું જગ જોવા આવ્યો છું.
કુદરતે સર્જેલા રંગબેરંગી વૃક્ષ - પુષ્પ જોવા આવ્યો છું
ને કુદરતે વિવિધ રીતે સજેલી ધરા જોવા આવ્યો છું.
આ ધરા 'દિલકશ' જોવાનો આનંદ લેવા આવ્યો છું,
ને ભરચોમાસે માટી સોડમ પ્રસરે તે લેવા આવ્યો છું.

દિલીપ આચાર્ય 'દિલકશ' - ભુજ
મો. ૯૯૨૫૪ ૨૬૯૮૮

પિતાની વાત - બાળકની સંગાથ

જાણી મારા આગમનની વાત,
મળી તેમને મીઠી સૌગાત.
અનુભવી રહ્યું મન અનોખી અમીરાત,
આ છે, મારા પ્રત્યેના પ્રેમની શરૂઆત.
પિતા છે, સ્નેહ સાથેની મુલાકાત.

રાહ જોતા એ અનિમેષ નયનો
ક્યારે છૂટશે મારા બંધનો
ઉમટી રહ્યો હૃદયમાં વ્હાલનો દરિયો,
મને ભીંજવવા આતુર એ રુદિયો
પિતાએ વાત્સલ્યનો અણમોલ ખજાનો ધરીયો.

મારા આગમનની સાથે રડી પડી આંખો
નિરખી મને, જોઈ મને,
ફિક્કા પડ્યા દુનિયાના સુખ લાખો
છાતીએ વળગાડી મળી ગઈ સ્વર્ગ સુખની પાંખો,
પિતાનો પ્રેમ છે અનોખો.

મોટો થતો હું હાથ પકડતો ક્યારેક
નિરાશ થતો, હું હતાશ થતો
આલિંગનથી પિતાના ત્યારે,
નીડર ફરી હું બનતો જતો,
સ્વરૂપ પિતાનું એ, કદી ન વિસરતો.

સ્નેહથી તરબોળ કર્યો તો,
કઠોર બની સાવધાન કર્યો
પાઠ શીખવી હિંમત અને સાહસના,
મુશ્કેલીમાં, આગળ વધવા સજજ કર્યો
પિતા છે, અનોખું વ્યક્તિત્વ, એવો મેં તરજુમો કર્યો.

રોશની ગૌતમ શાહ - માધાપર, કચ્છ

હવે શક્યતા નથી

રસ્તે ફરી મળાય હવે શક્યતા નથી,
પાછું અહીં અવાય હવે શક્યતા નથી.
મિલનની ઝંખનાને ડાળ પણ ઉગે,
સાકાર સ્વપ્ન થાય હવે શક્યતા નથી.
જો તર્જ એ હતી - ઉઘડશે સૂરો, ખરા,
ગીતો એ જ ગવાય હવે શક્યતા નથી.
જન્મો યુગાવતારોના ફરી ભલે થતા,
ગીતાઓ ફરી લખાય હવે શક્યતા નથી.
બની ગયા છે ભક્ત કૃષ્ણના દુઃશાસનો,
ચીર દ્રૌપદીના પુરાય તે હવે શક્યતા નથી.

રમેશચંદ્ર બા. વૈદ્ય - ભુજ, કચ્છ
મો. ૯૫૫૮૭૨૭૧૭૬

NanoNine® શબ્દ રમત-૧૬૩ સંકલન : રજનીકાંત પારેખ

૧	૨			૩	૪		૫	૬			૭
૮			૯				૧૦			૧૧	
		૧૨				૧૩		૧૪			
૧૫	૧૬				૧૭					૧૮	
	૧૯			૨૦					૨૧		
૨૨		૨૩						૨૪	૨૫	૨૬	
૨૭	૨૮			૨૯		૩૦			૩૧		
૩૨								૩૩		૩૪	૩૫
	૩૬	૩૭	૩૮		૩૯		૪૦				
૪૧		૪૨		૪૩			૪૪				૪૫
૪૬	૪૭			૪૮						૪૯	
	૫૦								૫૧		

શબ્દ રમત ભરનારનું નામ : _____

સરનામું : _____

_____ ફોન/મો. _____

આપશ્રીના જવાબો તા. ૩૧-૦૮-૨૦૨૦ સુધીમાં શ્રી કચ્છી જેન ભવન - પાલડીના સરનામે મોકલાવવા વિનંતી.

આડી ચાવીઓ		૨૩. મંદિર, દેવસ્થાન (૪)	
૧. દેવોના ઋષિ, નારદ (૩)	૩. કામ ચલાવવા પૂરતું, હંગામી (૫)	૨૪. પગે ચાલીને પ્રવાસ કરનાર, પાટચારી (૪)	૨૭. સાડીનો લટકતો છેડો (૩)
૮. ધારણા, અભિપ્રાય, મત (૨)	૯. પવન ફૂંકવાનું એક સાધન, કોરોનાના દર્દી માટેના વેન્ટિલેટરનું નામ (૩)	૨૮. રામનો એક પુત્ર (૨)	૨૯. માણ બખડાવી કથા કહેનાર, વ્યાસ (૪)
૧૦. હોટલમાં નોકરને આપવામાં આવતી બક્ષીસ (૨)	૧૧. હોડી, વહાણ (૨)	૩૦. ભુદ્ધિ, મતિ, નહિં, અભિપ્રાય (૨)	૩૧. વેશ ભજવનાર, દોરડા પર ચાલનાર (૨)
૧૪. પરાજય, પંક્તિ, ગણાનું ઘરેણું (૨)	૧૫. ગામ કે ખેતરની ચોકી કરનાર (૪)	૩૨. શ્વાસ લેવાનું એક અંગ (૨)	૩૬. પ્રયત્ન, મહેનત (૩)
૧૭. ભોમિયો, રાહ બતાવનાર (૪)	૧૮. આશા, ઉમેદ, _____ નિરાશ, ભય (૨)	૩૭. પડોશમાં રહેતી સ્ત્રી (૪)	૪૨. રાત્રે સુગંધ આપતું ફૂલ (૪)
૧૯. ગાદી તકિયાનો ગલેફ (૨)	૨૦. અંધારિયાનો છેલ્લો દિવસ (૩)	૪૩. રાજાની સ્ત્રી (૨)	૪૪. બખ્તર, શરીરનું રક્ષણ કરનાર મંત્ર (૩)
		૪૬. ઢોંસા સાથે ખાવાનું દાળ જેવું પીણું (૩)	૪૮. સ્નેહાળ, હેતાળ, માયા રાખનાર (૩)
		૪૯. આય, આવક, આયાત (૨)	

૫૦. રંગોની ખેંચ, તંગી, અછત (૨)

૫૧. _____ મોટા ને દર્શન ખોટા (૨)

ઊભી ચાવીઓ

૧. જેનોનું દેવસ્થાન, જિનાલય (૪)
૨. ઉંમર, વાયુ (૨)
૩. વશીકરણ, જંતર મંતર, મોહિની લગાડવી તે (૩)
૪. ૪૦ શેરનું તોલ (૨)
૫. લાકડાનું પીઠું (૨)
૬. ભેટ, બક્ષીસ (૪)
૭. ખાલી જગ્યા, સ્પેસ, કુરસદ (૪)
૧૨. ક્રિકેટના વર્લ્ડ કપ જીતનાર પ્રથમ ભારતીય કેપ્ટન (૫)
૧૩. જોખમ ભરેલું કામ (૩)
૧૬. એક રમત, ખો (૨)
૧૭. રામની જીવન કથાનો ગ્રંથ (૪)
૨૦. લોખંડનું કબાટ, તિજોરી (૪)
૨૧. સૃષ્ટિનો સૌથી પ્રથમ જન્મેલ પુરુષ, _____ અને ઇવ (૩)
૨૨. ઊગતા સૂર્યનો દેશ (૩)
૨૩. દેવતા (૨)
૨૬. દુઃખ, કષ્ટ, પીડા (૩)
૨૮. શરીરનો મોહક હાવભાવ, નખરું (૩)
૩૦. નકામી ફજેતી (૩)
૩૩. લગ્ન તિથિ વખતે કન્યા કે વર સાથે રહેનાર મિત્ર (૪)
૩૫. પક્ષીઓનો મધુર ધ્વનિ, કલબલાટ (૪)
૩૭. સવારનો નાસ્તો (૪)
૩૮. સો (૨)
૩૯. ઘરમાં પાણી રાખવાની જગ્યા (૪)
૪૦. વહેમ, શંકા, સંવત (૨)
૪૧. મનુષ્ય, પુરુષ (૨)
૪૩. સ્ત્રી, સુંદર સ્ત્રી (૨)
૪૫. અવાજ, ધ્વનિ, નાદ (૨)
૪૭. સત્તે પે _____, અમિતાભની ફિલ્મ (૨)
૪૮. કેરી, મરડો, કાચો મળ (૨)

‘શબ્દ રમત’ તથા ‘સુડોકુ’ બાબત

કોરોના વાયરસના કારણે હાલે પોસ્ટ ખાતાની કેટલીક કામગીરીને અસર થઈ છે. આ સ્થિતિ અગાઉની જેમ જ્યારે નિયમિત થશે ત્યારે શબ્દરમત તથા સુડોકુ વિભાગના જવાબ મોકલનારના નામો જાહેર કરવા તથા ઇનામ વિતરણ સંબંધી કાર્યવાહી કરવામાં આવશે, જેની નોંધ લેશો.

NanoNine® શબ્દ રમત-૧૬૨નો ઉકેલ

ક	મ	લા	ક	ર		ફ	પા		દા		પા
બ	રો		પા	વ	ન		ચ	મ	સ	દ	ન
ર	ડ	મ	સ		સ	વ	લ	ત		લ	
		હે		ચ	કો	ર		લ	ખ	પ	તિ
અ	ચ	ર	જ		રી		શ	બ		તિ	થિ
		બા	જ	રી		શા	હ		અ		
ર	જ	ની		ત	સ	ર		તી	ર્થ	દા	મ
જ	ગ			ભા	ગી	દા	ર				હે
	ત	ર	બ	ત	ર		મ	ન	મો	હ	ન
શ		ત	લ			સ	ખા		ભા	ર	ત
રા	વ		વા	તા	વ	ર	ણ		દા	ણ	
ફ	ર	મા	ન		દ	લ		હા	ર		હા

રૂપેરી રંજન

કયા હીરો-હીરોઈનોના સંતાનો ફિલ્મમાં આવ્યા?

પૃથ્વીરાજ કપૂર પછી રાજકપૂર, શમ્મી કપૂર. રાજ કપૂરના પુત્રો રણધીર કપૂર, રિશી અને રાજવ કપૂર. રણધીર બબીતાની પુત્રીઓ કરિશ્મા અને કરીના. શશી કપૂરના પુત્રો કરણ અને કુણાલ. ધર્મેન્દ્રના પુત્ર સની અને બોબી દેઓલ. દેવ આનંદનો પુત્ર સુનિલ આનંદ. મનોજકુમારનો પુત્ર કુણાલ ગોસ્વામી. અરુણ આહુજાનો પુત્ર ગોવિંદા. રાજ કુમારનો પુત્ર પુરુ, પાનીની. રાજેન્દ્ર કુમારનો પુત્ર કુમાર ગૌરવ. સુનિલ દત્તનો પુત્ર સંજય દત્ત. વિનોદ ખન્નાનાં પુત્ર અક્ષય અને રાહુલ ખન્ના. વિશ્વજીતનો પુત્ર પ્રસન્નજીત. જિતેન્દ્રનો પુત્ર તુષાર. નાસીર ખાનનો પુત્ર અય્યુબ ખાન. અમિતાભનો પુત્ર અભિષેક. રાકેશ રોશનનો પુત્ર હતિક. ફિરોઝ ખાનનો પુત્ર ફરદીન. જગદીપનો પુત્ર જાવેદ જાફરી વગેરે.

હીરોઈનની પુત્રીઓ : ફાતિમા શેખ - જુબેદા, જદનબાઈ - નરગીસ, નસીમ - સાઈરાબાનુ, શરીફા - હુસ્નબાનુ, હુસ્નબાનુ - નાઝીમા, જયશ્રી - રાજશ્રી, શોભના સમર્થ - નૂતન - તનુજા - કાજોલ, ઉષા કિરણ - તન્વી આઝમી, ઈકબાલ - ખુરશીદ, મીનાકુમારી, મધુ પુષ્પવલ્લી - રેખા, સુચિત્રા સેન - મુનમુન સેન - રાઈમા સેન, રિયા સેન. બબીતા - કરિશ્મા, કરીના. ડિમ્પલ - ટ્રિવકલ અને રિંકી. નાઝ - મુમતાઝ. વસુંધરા

દેવી - વૈજયંતિ માલા. માલાસિંહા - પ્રતિભા. નસરીન - સલમા આગા. નિગાર સુલતાના - હીના કૌસર, અમિતા - સબિરા વગેરે.

પ્રશંસકોને ઓટોગ્રાફ્સ ને ફોટોગ્રાફ્સ મોકલવાની પ્રથા ક્યારથી શરૂ થઈ?

મૂક ફિલ્મોના દોરમાં ડી. બિલીમોરિયા, ઈ. બિલીમોરિયા, સુલોચના (રૂબી માયર્સ) આ બધા એ જમાનાના સુપર સ્ટાર્સ ગણાતા અને પ્રથા એમણે જ શરૂ કરેલી. રૂબી માયર્સ તો આ કામ માટે ખાસ સેક્રેટરી રાખ્યો હતો.

લતા મંગેશકર અને આશા ભોંસલે - એ બંને ગાયિકાઓમાંથી વધુ એવોર્ડ્સ કોને મળ્યા છે?

અલબત્ત, આશા ભોંસલેને. લતા મંગેશકરને બીસ સાલ બાદ (૧૯૬૨)ના ગીત કહીં દીપ જલે કહીં દિલ; ખાનદાન (૧૯૬૪)ના આપ મુઝે અચ્છે લગને લગે માટે ત્રણ ફિલ્મફેર એવોર્ડ્સ મળ્યા પછી એમણે જ ઘોષણા કરેલી કે એ વધુ ફિલ્મફેર એવોર્ડ નહીં સ્વિકારે. તેથી એમને પછી ક્યારેય નોમિનેશન નહોતું મળ્યું. આશા ભોંસલેને દસ લાખ (૧૯૬૭)ના ગીત 'ગરીબો કી સૂનો', શિકાર (૧૯૬૮)ના 'પરદે મેં રહને દો'; કારવા (૧૯૭૧)ના 'પિયા તૂ અબ તો આજા', હરે રામ હરે કૃષ્ણા (૧૯૭૨)ના 'દમ મારો દમ', નયના (૧૯૭૩) 'હોને લગી હૈ રાત જવાં', પ્રાણ જાયે પર વચન ન જાયે (૧૯૭૪)ના 'ચૈન સેહમ કો કબી આપને જીને ના દિયા' અને ડોન (૧૯૭૮)ના 'યે મેરા દિલ પ્યાર કા દિવાના' માટે સાત વાર ફિલ્મફેર એવોર્ડ્સ મળ્યા છે. ૧૯૭૨થી ૧૯૭૪ સુધી લગાતાર ચાર વર્ષના ફિલ્મફેર એવોર્ડ્સ જીત્યાનો વિક્રમ એમણે નોંધાવ્યો છે. લતા મંગેશકરને પરિચય, કોરા કાગઝ, લેકિન માટે ત્રણ રાષ્ટ્રીય પુરસ્કારો મળ્યા છે અને આશાને ઉમરાવ જાન અને ઈજાઝત માટે બે વાર રાષ્ટ્રીય પુરસ્કાર મળ્યા છે.

સજ્જનની વ્યાખ્યા

એક એવો માણસ જે મન, વચન, કાયાથી શુદ્ધ હોય.
 જે તવંગરોની ખુશામત અને ગરીબોની અવમાનના ન કરતો હોય.
 જે ફરિયાદ કર્યા વિના હારી શકતો હોય અને આત્મશ્લાઘા કર્યા વિના જીતી શકતો હોય.
 જે સ્ત્રીઓ, બાળકો અને વૃદ્ધોની દરકાર કરતો હોય.
 જે સત્યનિષ્ઠ અને મૂલ્યનિષ્ઠ હોય
 જે સારી રીતે જીવતો હોય અને અન્યોને સારી રીતે જીવવા દેતો હોય.
 એજે સંપૂર્ણ સજ્જન કહેવાય...



NanoNine® Sudoku

રજનીકાંત પારેખ (૯૯૯૯૦ ૫૩૫૨૧)

સુડોકુ ક્રમાંક-૧૧૨૧ અંગ્રેજી કરવામાં આવેલ છે. તેના ચારે ભાગ ભરીને 'મંગલ મંદિર' કાર્યાલય પર તા. ૩૧-૦૮-૨૦૨૦ સુધીમાં મોકલી આપવા વિનંતી. તદ્દન પરા જવાબો મોકલનારનાં નામ સપ્ટેમ્બર-૨૦૨૦ના અંકમાં પ્રસારિત કરવામાં આવશે.

સુડોકુ ભરનારનું નામ : _____
 સરનામું : _____
 ફોન/મોબાઈલ : _____

A

ક્રમાંક - ૧૧૨૧

B

	7			3	2	4		9
6			1			2		
		1						7
		7	5		6			2
	5		8			9		
1		8	9	4		3		
7								4
	6	9		8				
					5	7		6

	7			2				5
1	6				8	2		7
	8		3	5				6
		8			9	6		4
4	5	9	6	8				2
					2		8	
		6		9		3		1
5	4				3	9		
7			8	1		4		

C

D

4		2			1	5	7	
	1		7	2		4	6	
		7			6			1
	5		1	7				
7					3	1	8	
6		1			4		9	7
	2			8			1	3
1		4		3		7		
		3	6		5			2

4					7		5	
7	2	8			4	3	9	
		3	1	8				2
		1		7			8	
3				1		2		4
6		7		3		5	1	
		9	2					
	3							2
						4	8	9
								7

ઉકેલ :

ક્રમાંક - ૧૧૨૦

A

4	9	2	8	3	7	6	5	1
3	6	1	4	5	2	8	7	9
8	7	5	1	9	6	4	2	3
6	5	9	3	2	8	7	1	4
1	3	8	5	7	4	9	6	2
7	2	4	6	1	9	5	3	8
9	4	7	2	6	1	3	8	5
2	8	3	7	4	5	1	9	6
5	1	6	9	8	3	2	4	7

B

9	1	8	2	7	3	6	4	5
3	6	4	9	5	1	2	7	8
7	2	5	8	4	6	1	9	3
8	9	6	1	3	2	4	5	7
4	3	7	5	6	8	9	2	1
1	5	2	7	9	4	3	8	6
5	7	1	6	2	9	8	3	4
6	4	9	3	8	7	5	1	2
2	8	3	4	1	5	7	6	9

C

2	4	1	8	9	7	6	3	5
9	7	6	5	4	3	1	2	8
8	5	3	6	2	1	7	9	4
1	2	9	4	3	5	8	7	6
5	6	7	1	8	9	3	4	2
4	3	8	2	7	6	5	1	9
7	8	5	9	1	4	2	6	3
3	9	2	7	6	8	4	5	1
6	1	4	3	5	2	9	8	7

D

1	6	3	8	4	2	5	9	7
8	7	9	1	5	6	4	3	2
5	2	4	3	7	9	1	8	6
6	3	8	2	9	4	7	5	1
2	5	7	6	3	1	9	4	8
4	9	1	7	8	5	6	2	3
7	1	5	4	2	3	8	6	9
3	4	6	9	1	8	2	7	5
9	8	2	5	6	7	3	1	4



સંકલન : ગુલાબચંદ ધારશી રાંભિયા

બચુડો

અધા : પુત્તર બચુડા?
 બચુડો : કો અધા કુરો કમ આય?
 અધા : નીચે રોડ તે ટ્રાફિક પોલીસવાળો હકડે ટ્રક કે રોકેને ડ્રાઈવર કે નીચે ઉતારે ને કીક પૂછાણા ગેનેતો સે હઈયા નીચે વેનેને સોણે અચ ક ટ્રાફિકવાળો કુરો પૂછેતો અને ડ્રાઈવર કુરો જવાબ દે તો?
 (બચુડો નીચે અચે ને સાવ નજીક ઊભો રે તો ને ગાલીયું સુણે તો...)
 પોલીસ : મોં ખોલ...
 ડ્રાઈવર : મોં ખોલે ને વતાયતો.
 મોં મેં કી નાય
 પોલીસ : દેશી દારૂજી વાસ અચેતી.
 ડ્રાઈવર : હા સાહેબ, આંઉ તા પાંજે વડાપ્રધાનજી આજ્ઞાજો અમલ કર્છયાતો - સ્વદેશી ચીજ અપનાવો...
 અતરે આંઉ કોરોના કે ભગાયેલા કરે દેશી દારૂ પીને સજે શરીરકે મંજથી સેનેટાઈઝ કરે શકે તેંલા દેશી દારૂ પીયાંતો....!!

મિલજા મ ભલા

સોહન : અત્યારના વખતમાં આપણે કયો સંકલ્પ કરવો જોઈએ?
 મોહન : આજથી આપણે સંકલ્પ કરીએ કે એકનો એક ફોટો, એકની એક જોક, એકનો એક વીડિયો અને એકનો એક ઓડિયો કોઈ ચીજ આપણા શ્રુપમાં ફોરવર્ડ કરીશું નહીં. તોજ આપણું શ્રુપ આગળ આવશે, આપણો દેશ આગળ આવશે અને આપણે બધા આગળ આવશું. બાકી ડાઉનલોડ કર્યા કરીશું તો વોડાફોનવાળા જ આગળ આવશે.
 ડોક્ટર : તમે બીલ ચૂકવતી વખતે ૨૦ રૂપિયા ઓછા કેમ આપ્યા?
 સ્ત્રી દર્દી : તમે ચેકઅપ કરતી વખતે મારો મેક-અપ સાફ કરી નાખ્યો હતો એટલે મેક-અપનો ખર્ચો કાપી લીધો!
 અબુ : 'આઈ એમ ગોઈંગ'નો અર્થ શું થાય છે?

બબુ : હું જઈ રહ્યો છું...
 અબુ : અરે જાય છે ક્યાં? પહેલા અર્થ બતાવ, પછી જ જવા દઈશ.
 જગ્ગુ : આપણી કાર બગડી છે. માટે આપણે ચારેય જણાએ નીચે ઉતરીને કારને ધક્કા મારવા પડશે.
 મંગુ : સારું. બબ્બે જણાએ નીચે ઉતરી ધક્કા માર્યા. પણ ગાડી આગળ પાછળ ના થઈ.
 જગ્ગુ : અમે ધક્કા તો મારીએ છીએ. અમે બે આગળથી અને તમે બે પાછળથી ધક્કા મારો છો એટલે કાર ત્યાં જ છે.
 આદિત્ય : હે ભગવાન, આ ગરમીથી તો તોબા.
 પર્વ : તો પ્રાર્થના કર, જેનાથી રાહત થાય.
 આદિત્ય : હે ભગવાન, જે કોઈ બહાર હોય તેમને સૂર્યના તાપથી અને ઘેર હોય તેમને ઘરવાળીના તાપથી બચાવજો.
 ચીન્ટુ : સારું થયું, વાવાઝોડામાં તારા હાથમાં ઝાડ આવી ગયું એટલે તું બચી ગયો. નહિ તો ક્યાંય ફંગોળાઈ જાત...
 મોન્ટુ : એવા વહેમમાં ન રહેતો. આ તો હું હતો એટલે ઝાડને પકડી રાખ્યું ને ઝાડ બચી ગયું. નહિ તો ઉપડીને ક્યાંય ફંગોળાઈ જાત!
 જાનુ : વોટ્સએપ આવ્યું તો SMS ખતમ. યુ-ટ્યુબ આવ્યું તો DVD ખતમ. સ્કાઈપ આવ્યું તો STD કોલ ખતમ. એમેઝોન આવ્યું તો દુકાનમાં શોપિંગ ખતમ!
 માનુ : રાહુલ અને કેજરીવાલ આવ્યા તો બીજા હાસ્ય કલાકારોના જોક્સ ખતમ!!
 રમેશ : ડાયાબિટીસ થઈ ગયા પછી ડોક્ટરે મને ખાંડ વગરની ચા પીવાનું કહ્યું છે.
 રમીલા : અલગ અલગ ચા નહીં બને... લાડવો ખાઈને પછી ચા પી લેજો એટલે મોળી લાગશે.
 પ્રિયતમ : પ્રિયા, ઉદાસ છે?
 પ્રિયતમા : ના, આ તો તોબરો ચઢાવવાની પ્રેક્ટિસ કરું છું.
 પર્વ : મમ્મી, તેં મને બોલાવ્યો?
 પૂર્વી : ના. આ તો ઘરમાં રહેલાની હાજરી પૂરું છું!
 શિક્ષિકા : નાડાને અંગ્રેજીમાં શું કહેવાય?
 પર્વ : મેડમ, પી.એચ.ડી.
 શિક્ષિકા : કાંઈ સમજ ના પડી...
 પર્વ : પી.એચ.ડી. એટલે પાયજામા હોલિંગ ડીવાઈસ.

સમાજ દર્પણ

સરનામા ફેરફાર

- **પીયૂષ વશનજી સાવલા**
સી-૭૦૧, સંસ્કાર ટાવર, ગ્રાન્ડ કેમ્પિ હોટલ સામે,
એક્લવ્ય સ્પોર્ટ્સ એકેડેમિ સામે, થલતેજ,
અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૫૪. મો. ૯૮૭૯૫ ૬૮૦૨૭
- **કૃણાલ ડાહ્યાભાઈ મહેતા**
૫૭, ધર્મદેવ નગર, સમ્રાટનગરની સામે,
ઈસનપુર, અમદાવાદ. મો. ૯૮૭૯૩ ૫૫૬૯૮
- **આશિષ કેશવલાલ દોશી**
ઈ/૩૧, ત્રીજે માળે, વિશાલ રેસિડેન્સી,
દેવપ્રિયા બંગ્લોઝ-૨ ની સામે,
આનંદનગર - રામદેવનગર રોડ, સેટેલાઈટ,
અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૧૫. મો. ૯૮૨૫૭ ૫૩૫૯૩

અવસાન નોંધ - પુષ્પાંજલિ

- શનિવાર, તા. ૨૧-૩-૨૦૨૦
પલ્લવીબેન ડુંગરશી રાયશી રાંભિયા (ઈ.વ. ૫૯) (સમાઘોઘા - અમદાવાદ)
- મંગળવાર, તા. ૨૪-૩-૨૦૨૦
માતુશ્રી રમીલાબેન જયેન્દ્રભાઈ ફોફળિયા (ભુજપુર - અમદાવાદ)
- બુધવાર, તા. ૨૫-૩-૨૦૨૦
દલાલ સુધીરકુમાર ચીમનલાલ શાહ (ઈ.વ. ૫૭) (માંડવી - અમદાવાદ)
- રવિવાર, તા. ૫-૪-૨૦૨૦
રોહિત ચુનીલાલ સંઘવી (ઈ.વ. ૫૬) (મુંદ્રા - અમદાવાદ)
- સોમવાર, તા. ૧૩-૪-૨૦૨૦
માતુશ્રી લક્ષ્મીબેન માવજી ધારશી કુરિયા (ઈ.વ. ૮૨)
(લાયજા - અમદાવાદ/મુંબઈ)
- મંગળવાર, તા. ૧૪-૪-૨૦૨૦
શૈલેષ મોહનલાલ શાહ (અંજાર - અમદાવાદ)
- રવિવાર, તા. ૨૪-૫-૨૦૨૦
વર્ધમાન દેવજી છેડા (ઈ.વ.-૮૨) (સુજાપુર - અમદાવાદ)
- ગુરુવાર, તા. ૨૮-૦૫-૨૦૨૦
મિતાબેન લહેરચંદ જૈન (શિયાડ) (ઈ.વ. ૭૩) (જામો - અમદાવાદ)
- સોમવાર, તા. ૦૧-૦૬-૨૦૨૦
શાંતિલાલ રવજી દેવરાજ રાંભિયા (ઈ.વ. ૭૨) (રામાણિયા - અમદાવાદ)

- શનિવાર, તા. ૬-૬-૨૦૨૦
માતુશ્રી પુરબાઈ કાનજીભાઈ ધરમશી (ઈ.વ. ૮૨) (જામો - અમદાવાદ)
- ગુરુવાર, તા. ૧૮-૦૬-૨૦૨૦
વલ્લભજી ખીમજી દેદિયા (ઈ.વ. ૮૨) (મેરાઈ - અમદાવાદ)
- ગુરુવાર, તા. ૧૮-૦૬-૨૦૨૦
ખીમજી નાનજી પ્રેમજી ગાલા (ઈ.વ. ૭૨) (દેવપુર - અમદાવાદ)
- બુધવાર, તા. ૨૨-૦૬-૨૦૨૦
પ્રેમજીભાઈ શામજી હરિયા (ઈ.વ. ૮૪)
(સાંભરાઈ - કચ્છ) હાલે અમદાવાદ (આદિનાથ પેટ્રોલ પંપવાળા - અમદાવાદ)
સદ્ગતશ્રીઓના આત્માના શ્રોયાર્થે પ્રાર્થના.

અભિનંદન

મૈત્રી મનિષ સાવલા

B.Tech. I.T. - 92%

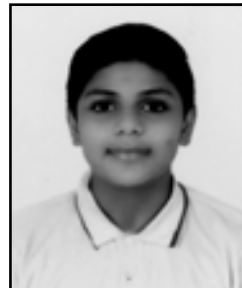


મૂળ વતન વાંકી - કચ્છ અને હાલે અમદાવાદ સ્થિત શ્રીમતી ઊર્વશીબેન સાવલા તથા મનિષ રમેશભાઈ સાવલાની પુત્રી ચિ. મૈત્રી મનિષ સાવલાએ તાજેતરમાં લેવાયેલ B.Tech. I.T.ની પરીક્ષામાં ૯૨% માર્ક્સ સાથે ઝળહળતી સફળતા હાંસલ કરી છે.

આ સિદ્ધિ બદલ ખૂબ ખૂબ અભિનંદન અને ઉજ્જવળ ભવિષ્ય માટે શુભ કામના.

ધ્રુવિન મનિષ સાવલા

ધોરણ-૧૦ (ICSE) - 91%



મૂળ વતન વાંકી - કચ્છ અને હાલે અમદાવાદ સ્થિત શ્રીમતી ઊર્વશીબેન સાવલા તથા મનિષ રમેશભાઈ સાવલાના સુપુત્ર ચિ. ધ્રુવિન મનિષ સાવલાએ તાજેતરમાં લેવાયેલ ધોરણ-૧૦ (ICSE Board)માં ૯૧% માર્ક્સ સાથે ઝળહળતી સફળતા હાંસલ કરી છે.

આ સિદ્ધિ બદલ ખૂબ ખૂબ અભિનંદન અને ઉજ્જવળ ભવિષ્ય માટે શુભ કામના.

શ્રીમતી ઊર્વશીબેન મનિષ રમેશભાઈ સાવલા તરફથી તેમના સુપુત્રી ચિ. મૈત્રીએ તથા સુપુત્ર ચિ. ધ્રુવિને અભ્યાસમાં ઝળહળતી સફળતા મેળવ્યાની ખુશાલીમાં જલારામ અન્નક્ષેત્ર ખાતે રૂ. ૧૫૦૦/- તથા વૈયાવચ્ચ ખાતે રૂ. ૧૫૦૦/- ભેટ મળેલ છે. જેનો સંસ્થાએ સાભાર સ્વીકાર કરેલ છે.

અભિનંદન

અદિતિ નીરવ વસા

ઘોરણ-૧૨ (સાયન્સ) CBSE : 96.4%



મૂળ વતન ભુજ કચ્છ અને હાલે અમદાવાદ ખાતે સ્થિત શ્રીમતી ઊર્મિલાબેન તથા મહેન્દ્ર મોતીલાલ વસાની પૌત્રી તથા શ્રીમતી સુરભિ તથા નીરવ મહેન્દ્ર વસાની સુપુત્રી અને મહારાજા અગ્રસેન વિદ્યાલયમાં અભ્યાસ કરતી ચિ. અદિતિએ તાજેતરમાં લેવાયેલ ઘોરણ-૧૨ સાયન્સ (CBSE

Board) વર્ષ ૨૦૧૯-૨૦ની પરીક્ષામાં ૯૬.૪% ગુણાંક સાથે ઝળહળતી સફળતા પ્રાપ્ત કરી છે. અત્રે ઉલ્લેખનીય છે કે વિદ્યાલયના ગ્રુપ-Aનાં સમગ્ર છાત્રોમાં ચિ. અદિતિએ પ્રથમ ક્રમાંક હાંસલ કરીને પોતાના અભ્યાસ ક્ષેત્રે શ્રેષ્ઠત્તમ દેખાવ કરેલ છે. જે તેની અત્યાર સુધીની શૈક્ષણિક કામગીરીમાં સતત પુરુષાર્થ અને પરિશ્રમના અજોડ પ્રતીક સમાન છે. જેની પ્રતીતિ તેણે શૈક્ષણિક ક્ષેત્રે પ્રતિવર્ષ પ્રાપ્ત કરેલી ઉત્કૃષ્ટ સફળતા દ્વારા થાય છે. હાલે ઘોરણ-૧૨ (સાયન્સ પ્રવાહ)માં જે સિદ્ધિ મેળવી છે તે અનન્ય છે. તેની આ સિદ્ધિ પરિવારજનો માટે ગૌરવપૂર્ણ છે.

ચિ. અદિતિએ CBSE બોર્ડની ઘોરણ-૧૦ની પરીક્ષા પણ ૯૫.૨% સાથે ઉત્તીર્ણ કરીને અમદાવાદ - ગાંધીનગર વિસ્તારના સમગ્ર કચ્છી સમાજોમાં પ્રથમ ક્રમાંક મેળવેલ હતો. આ રીતે તેની શૈક્ષણિક કારકિર્દી હંમેશાં તેજસ્વી રહી છે. તેણી કોમ્પ્યુટર સાયન્સ એન્જિ. ક્ષેત્રે વધુ અભ્યાસ કરીને સિદ્ધિના હજુ ઊંચા શિખરો સર કરવાની તમન્ના ધરાવે છે.

અત્રે એ પણ ઉલ્લેખનીય છે કે ચિ. અદિતિ ગુજરાતી, હિંદી તથા અંગ્રેજી કાવ્યોની રચના પણ ખૂબ જ ભાવાત્મક રીતે કરે છે. એટલું જ નહીં પરંતુ શીઘ્ર કાવ્ય રચના કરવાની કાબેલિયત ધરાવે છે. તેની અનેક કાવ્ય રચનાઓ સ્થાનિક સામયિકોમાં પણ સ્થાન પામી છે અને આ પ્રકારની કૌશલ્યપૂર્ણ રજૂઆતથી વાચકવર્ગ ખૂબ પ્રભાવિત થતો હોય છે.

આ અપૂર્વ સિદ્ધિ મેળવવા બદલ ખૂબ ખૂબ અભિનંદન અને આ રીતે નિરંતર પ્રગતિ સાધતા રહીને અભ્યાસ ક્ષેત્રે હજુ ઉચ્ચતમ શિખરો સર કરતા રહો તેવી શુભેચ્છા.

લાઇબ્રેરી સમિતિ

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદની લાઇબ્રેરી સમિતિ દ્વારા સંસ્થાના સભ્યો અને તેમના પરિવારજનોમાં વાંચનવૃત્તિ કેળવાય તેવા હેતુથી પુસ્તક લાઇબ્રેરી ચલાવવામાં આવે છે. જેમાં સમાજના સભ્યો રૂા. ૧૦૦/- લાઇબ્રેરીની આજીવન મેમ્બરશિપ ફી ભરી, સભ્ય બની શકે છે.

કન્વીનર - લાઇબ્રેરી સમિતિ

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ

“સરસ્વતી સન્માન”

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ, અમદાવાદ તથા ગાંધીનગર વિસ્તારો સ્થિત સમાજ પરિવારજનોના ઉત્તીર્ણ થયેલ વિદ્યાર્થીઓને નિયમાનુસાર પુરસ્કાર આપી પુરસ્કૃત કરે છે અને તેજસ્વી વિદ્યાર્થીઓને વિશિષ્ટ પુરસ્કારથી પુરસ્કૃત કરે છે. આ પ્રકારના સરસ્વતી સન્માન માટે સંબંધિત વિદ્યાર્થીઓએ નિયત કરેલું ફોર્મ, તેમાંની સંપૂર્ણ વિગત સાથે ભરીને સમાજના કાર્યાલયમાં મોકલાવવા વિનંતી. જરૂરી ફોર્મ ‘મંગલ મંદિર’ના આ અંકમાં અન્યત્ર છાપવામાં આવેલ છે. યોગ્ય હોય ત્યાં તેના બિડાણ ફોર્મ સાથે મોકલવાના રહેશે.

ફોર્મ - A : ઘોરણ-૯ સુધી ઉત્તીર્ણ થયેલ વિદ્યાર્થીઓ માટે છે.

ફોર્મ - B : ઘોરણ-૧૦ અને તેનાથી ઉપરના ઘોરણમાં ઉત્તીર્ણ થયેલા વિદ્યાર્થીઓ માટે છે.

આ ફોર્મ ભરીને તા. ૩૦-૦૯-૨૦૨૦ સુધીમાં સમાજના કાર્યાલયમાં પહોંચતા કરશો. પ્રવર્તમાન પરિસ્થિતિને આધીન રહીને આ સંબંધી આગળની જાણકારી ‘મંગલ મંદિર’ દ્વારા કરીશું.

ઘોરણ-૧૦ અને ઘોરણ-૧૨ સિવાયના ઘોરણો માટે વર્ગમાં લેવાયેલ જે-તે વર્ષની છેલ્લી માર્કશીટ મોકલશો.

પંકજ મેઘજી ગોગરી, કન્વીનર - સરસ્વતી સન્માન સમિતિ

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ સંચાલિત

NAVNEET નવનીત મેડિકલ સેન્ટર તથા

કંચનબેન નવીનચંદ્ર નાનજી શાહ O.P.D. સેન્ટર

દીપ ફાઉન્ડેશન મેડિકલ ચેક-અપ સેન્ટર

બીજો અને ત્રીજો માળ, ગાલા હબ એનેક્સ, ગાલા જીમખાનાની બાજુમાં, બ્રોપલ, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૫૮. ફોન : ૯૮૨૪ ૮૮૦ ૩૦૩, ૯૮૨૪ ૮૮૦ ૪૦૪

મેડિકલ સેન્ટરમાં ઉપલબ્ધ તબીબી સેવાઓ

- OPD સ્પેશિયાલિસ્ટ કન્સલ્ટેશન : રૂા. ૮૦/-
- ફોલોઅપ (બીજું) કન્સલ્ટેશન : રૂા. ૫૦/-
- OPD સુપર સ્પેશિયાલિસ્ટ કન્સલ્ટેશન : રૂા. ૧૬૦/-
- ફોલોઅપ (બીજું) કન્સલ્ટેશન : રૂા. ૮૦/-
- બોડી ચેક-અપની વિવિધ સ્કીમ (રૂા. ૫૫૦/- થી રૂા. ૨૩૦૦/-)
- અદ્યતન પેથોલોજી લેબોરેટરી (સામાન્ય લેબ કરતા આશરે ૫૦% રાહત દરે)
- ડેન્ટલ (દાંતનો વિભાગ) / ફિઝિયોથેરાપી વિભાગ : રાહત દરે
- એક્સ-રે (Digital) : રૂા. ૨૦૦/-
- સોનોગ્રાફી (અદ્યતન Logic P9 મશીન) : રૂા. ૫૦૦/-
- ECG : રૂા. ૧૦૦/-
- TMT / 2D ECHO : રૂા. ૭૦૦/-
- Colour Doppler : રૂા. ૮૦૦/-
- Minor Surgery, Cosmetic Procedure, મોતિયાના ઓપરેશન

ઓ.પી.ડી.	માળ / રૂમ નં.	દિવસ	સમય	ડોક્ટર
(૧૦) ફિઝિયોથેરાપી	ત્રીજા માળે ૨૫	સોમથી શનિ	સવારે ૯.૦૦ થી ૧.૦૦	ડૉ. દ્રષ્ટિ શેઠ, MPT
	ત્રીજા માળે ૨૫	સોમથી શનિ	સાંજે ૫.૦૦ થી ૭.૦૦	ડૉ. દ્રષ્ટિ શેઠ, MPT
	ત્રીજા માળે ૨૫	સોમથી શનિ	સવારે ૯.૦૦ થી ૧.૦૦	ડૉ. ભૂમિ વખારવાલા, BPT
	ત્રીજા માળે ૨૫	સોમથી શનિ	સાંજે ૩.૦૦ થી ૭.૦૦	ડૉ. ભૂમિ વખારવાલા, BPT
	ત્રીજા માળે ૨૫	સોમથી શનિ	સવારે ૮.૦૦ થી ૧૨.૦૦	ડૉ. માધવી કાસુંદ્રા, BPT

સુપર સ્પેશિયાલિસ્ટનાં પ્રથમ કન્સલ્ટેશનના : રૂા. ૧૬૦/- • ત્યારબાદ ૩ મહિના સુધી : રૂા. ૮૦/-
(ત્રણ મહિના બાદ ફરી ન્યુ કન્સલ્ટેશન ચાર્જના રૂા. ૧૬૦/- ભરવાના રહેશે.)
બીજા ડોક્ટર કે બીજા વિભાગમાં નવો કેસ કઠાવવાનો રહેશે.

ઓ.પી.ડી.	માળ / રૂમ નં.	દિવસ	સમય	ડોક્ટર
(૧) કાર્ડિયોલોજી	ત્રીજા માળે	સોમવાર	સવારે ૯.૦૦ થી ૧૦.૦૦	ડૉ. ચિરાયુ વ્યાસ, MDDM (Cardio)
	ત્રીજા માળે	શુક્રવાર	સવારે ૯.૦૦ થી ૧૦.૦૦	ડૉ. સુનિલ ગુરુમુખાની, DM (Cardio)
(૨) યુરોલોજી	ત્રીજા માળે	સોમવાર	સાંજે ૫.૦૦ થી ૬.૦૦	ડૉ. વિવેક કોઠારી, MS, DNB (Uro)
	ત્રીજા માળે	ગુરુવાર	સાંજે ૫.૦૦ થી ૬.૦૦	ડૉ. પ્રિયાંક શાહ, MS, DNB
(૩) ન્યુરોલોજી	ત્રીજા માળે	મંગળવાર	સવારે ૧૦.૦૦ થી ૧૧.૦૦	ડૉ. સૂચિત પાંડે, MDDM (Neuro)
(૪) નેફ્રોલોજી	ત્રીજા માળે	મંગળવાર	સવારે ૯.૦૦ થી ૧૦.૦૦	ડૉ. રૂપેન પંચાલ, MD, DNB (Nephro)
(૫) ગેસ્ટ્રોલોજી	ત્રીજા માળે	મંગળવાર	બપોરે ૧.૦૦ થી ૨.૦૦	ડૉ. હાર્દિક પરમાર, MDDM, DNB (Gastro)
(૬) સ્પાઇન સ્પેશિ.	ત્રીજા માળે	મંગળવાર	સાંજે ૫.૦૦ થી ૬.૦૦	ડૉ. સૌમિલ માંડલિયા, DNB, MNAMS (Ortho.)
(૭) પલ્મોનોલોજિસ્ટ	ત્રીજા માળે	શુક્રવાર	સવારે ૧૧.૦૦ થી ૧૨.૦૦	ડૉ. વૈશલ શેઠ, DTCD, DNB (Pulmo.)
(૮) ઓન્કો સર્જરી	ત્રીજા માળે	ગુરુવાર	સવારે ૯.૦૦ થી ૧૦.૦૦	ડૉ. ઋતુલ પટેલ, MS, M.CH.
(૯) સાયકિયાટ્રીસ્ટ	ત્રીજા માળે	બુધ - શનિ	સવારે ૯.૦૦ થી ૧૦.૩૦	ડૉ. પ્રશાંત ગોહિલ, MBBS, DPM (Psy.)
(૧૦) રેટીના સર્જન	બીજા માળે ૧૫	બુધવાર	સાંજે ૪.૦૦ થી ૫.૦૦	ડૉ. ઋતુલ પટેલ, MS (Retina Surgeon)

CONTACT NUMBER FOR 3RD FLOOR : 9824 880 303

સાભાર સ્વીકાર

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદની વિવિધ સેવાકીય યોજનાઓ માટે નીચે મુજબ દાતાશ્રીઓ તરફથી દાન / ભેટ ગ્રામ થયેલ છે. દાતાશ્રીઓનો ખૂબ ખૂબ આભાર...

તબીબી સહાય ખાતે
 રૂા. ૨૧,૦૦૦/- સ્વ. સીતાબેન ડાહ્યાભાઈ ફડિઆ ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ - અમદાવાદ

વયસ્ક સમિતિ ખાતે
 રૂા. ૫૦૦/- શ્રીમતી કોકીલાબેન ભોગીલાલ શાહ - અમદાવાદ (શ્રી રજનીભાઈ પારેખના જન્મદિન નિમિત્તે ભેટ)

મેરેજ બ્યુરો સમિતિ

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદની મેરેજ બ્યુરો સમિતિ શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી ખાતે સમસ્ત જૈન પરિવારોના લગ્નોત્સુક ઉમેદવારો માટે કાર્યરત છે. સમાજના તેમજ બહાર વસતા કચ્છી જૈન પરિવારો તેમજ અન્ય સમસ્ત જૈન પરિવારોના લગ્ન લાયક યુવક-યુવતીઓની સંપૂર્ણ વિગત - ડેટા બેંક - આ સમિતિ દ્વારા રાખવામાં આવે છે. જેનો ઉપયોગ સમાજના સભ્યો તેમજ સમસ્ત જૈન પરિવારજનો કરી શકે છે. લગ્નોત્સુક ઉમેદવારો પોતાના નામનું રજિસ્ટ્રેશન કરાવી દર શનિવારે બપોરે ૦૩.૩૦થી ૦૫.૩૦ દરમિયાન આ સમિતિના સભ્યોની રૂબરૂ મુલાકાત કરીને ડેટા બેંકનો લાભ લઈ શકે છે.

વધુ વિગત માટે સંપર્ક : ૯૯૭૯૬ ૫૧૯૨૯ , ૯૩૨૦૩ ૧૬૮૬૮



CUT FROM HERE



શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ
વર્ષ ૨૦૨૦માં બાળવર્ગથી ધોરણ-૯ સુધીના પરીક્ષામાં ઉત્તીર્ણ થયેલાઓનું માહિતી પત્રક
(નોંધ : ફોર્મ ભરતાં પહેલાં પાછળની સૂચનાઓ અવશ્ય વાંચી જવી)

નોંધણી ક્રમાંક

A -

તા. :

વાલીનું પૂરું નામ અને અટક _____
 (વાલીનું નામ) (દાદાનું નામ) (અટક)

૨૦૧૨ના વસતિ પત્રક મુજબ પરિવાર ક્રમાંક : _____ ફોન : _____ મોબાઈલ : _____

કચ્છમાં ગામ _____ તાલુકો _____ જ્ઞાતિ/પેટા જ્ઞાતિ _____

પત્રવ્યવહારનું પૂરું સરનામું _____

_____ પીન _____ ફોન _____

તા. _____ - _____ - ૨૦૨૦ વાલીની સહી _____

ક્રમ	વિદ્યાર્થીનું નામ - પિતા - દાદા - અટક	વય	ઉત્તીર્ણ કરેલું ધોરણ	કયા ધોરણમાં આવ્યા	મેળવેલ માર્ક	કુલ માર્ક	કુલ ટકા	પરીક્ષા પાસ કરી હોય તે શાળાનું નામ અને સ્થળ
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯

★ ઉપરોક્ત ફોર્મમાં દરેક વિગત સારી અને સંપૂર્ણ રીતે લખીને મોકલવી.

(નામ વધુ હોય તો બીજું પાનું જોડવું)

ફોર્મ ભરીને મોકલવાની છેલ્લી તારીખ : ૩૦-૦૯-૨૦૨૦

સૂચનાઓ

- (૧) આ પુરસ્કાર યોજના આ સમાજ હેઠળ આવરાયેલા અમદાવાદ - ગાંધીનગર અને તેની આજુબાજુના વિસ્તારોમાં વસવાટ કરનાર કચ્છી જૈન પરિવારોના અભ્યાસ કરતા બાળકો માટે છે.
- (૨) ફોર્મમાં માગ્યા પ્રમાણેની પૂરી વિગતો સ્પષ્ટ વંચાય તે રીતે ગુજરાતી ભાષામાં સારા અક્ષરે ભરવી. નામો ટૂંકાક્ષરી ન લખતાં પૂરેપૂરાં લખવાં. ભરેલું ફોર્મ **તા. ૩૦-૦૯-૨૦૨૦** સુધીમાં મળી જાય તે રીતે આ સરનામે મોકલવું. **પુરસ્કાર સમિતિ, શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ, શ્રી કચ્છી જૈન ભવન, નવચેતન હાઈસ્કૂલ સામે, પાલડી - એલિસબ્રિજ, અમદાવાદ - ૩૮૦૦૦૬.** અન્યત્ર મોકલાયેલાં ફોર્મની કે ટપાલમાં મોડાં કે ટપાલમાં ગેરવલ્લે ગયેલાં ફોર્મની જવાબદારી સ્વીકારાશે નહીં. પરબીડિયા પર યોગ્ય મૂલ્યની ટિકિટો (ટપાલના નવા દર પ્રમાણે) લગાડવી. દંડ થયેલી ટપાલ સ્વીકારાતી નથી.
- (૩) ધોરણ ૫ થી ધોરણ ૮ માં પાસ થનાર દરેક વિદ્યાર્થીઓએ પોતાની માર્કશીટની અધિકૃત નકલ મોકલવાની રહેશે.
- (૪) પોતાનું ફોર્મ સમાજને મળી ગયું છે કે કેમ તે નિશ્ચિત કરવા ઈચ્છનારે પોતાના સરનામાવાળું પોસ્ટકાર્ડ (પૂરતી સ્ટેમ્પવાળું) સાથે બીડવું, જેના પર ફોર્મ મળી ગયાની પહોંચ અત્રેથી મોકલી આપવામાં આવશે. સંસ્થાની ઓફિસે રૂબરૂ ફોર્મ આપી જનારે પોતાના ફોર્મનો નોંધણી ક્રમાંક મેળવી લેવો.
- (૫) ફોર્મ તા. ૩૦-૦૯-૨૦૨૦ સુધી જ સ્વીકારવામાં આવશે.

પંકજ મેઘજી ગોગરી, કન્વીનર - પુરસ્કાર સમિતિ



CUT FROM HERE



શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ
 વર્ષ ૨૦૨૦માં ધોરણ-૧૦ અને તેનાથી ઉપરના વર્ગની પરીક્ષામાં ઉત્તીર્ણ થયેલાઓનું માહિતી પત્રક
 (નોંધ : ફોર્મ ભરતાં પહેલાં પાછળની સૂચનાઓ અવશ્ય વાંચી જવી)

નોંધણી ક્રમાંક
B -
 તા. :

વાલીનું પૂરું નામ અને અટક _____
 (વાલીનું નામ) (દાદાનું નામ) (અટક)

૨૦૧૨ના વસતિ પત્રક મુજબ પરિવાર ક્રમાંક : _____ ફોન : _____ મોબાઈલ : _____

કચ્છમાં ગામ _____ તાલુકો _____ જ્ઞાતિ/પેટા જ્ઞાતિ _____

પત્રવ્યવહારનું પૂરું સરનામું _____

_____ પીન _____ ફોન _____

તા. _____ - _____ - ૨૦૨૦ વાલીની સહી _____

ક્રમ	વિદ્યાર્થીનું નામ - પિતા - દાદા - અટક	વય	ઉત્તીર્ણ કરેલું ધોરણ	કયા ધોરણમાં આવ્યા	મેળવેલ માર્ક	કુલ માર્ક	કુલ ટકા	પરીક્ષા પાસ કરી હોય તે શાળા/કોલેજનું નામ અને સ્થળ
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
	E-mail :							
	E-mail :							
	E-mail :							

★ પુરસ્કારપાત્ર વિદ્યાર્થીના વાલીઓને વિનંતી કે તેઓના પુરસ્કાર સરસ્વતી સન્માનના દિવસે જ મેળવી લેવા. પછીથી ક્ષમા. ★ ઉપરોક્ત ફોર્મમાં દરેક વિગત સારી અને સંપૂર્ણ રીતે લખીને - જરૂરી માર્કશીટની ફોટો નકલ સાથે મોકલાવશો. અન્યથા તે ફોર્મ રદબાતલ થશે.

(નામ વધુ હોય તો બીજું પાનું જોડવું)

ફોર્મ ભરીને મોકલવાની છેલ્લી તારીખ : 30-06-2020

સૂચનાઓ

- (૧) આ પુરસ્કાર યોજના આ સમાજ હેઠળ આવરાયેલા અમદાવાદ - ગાંધીનગર અને તેની આજુબાજુના વિસ્તારોમાં વસવાટ કરનાર કચ્છી જૈન પરિવારોના અભ્યાસ કરતા બાળકો માટે છે.
- (૨) ફોર્મમાં માગ્યા પ્રમાણેની પૂરી વિગતો સ્પષ્ટ વંચાય તે રીતે ગુજરાતી ભાષામાં સારા અક્ષરે ભરવી. નામો ટૂંકાક્ષરી ન લખતાં પૂરેપૂરાં લખવાં. ભરેલું ફોર્મ **તા. ૩૦-૦૯-૨૦૨૦** સુધીમાં મળી જાય તે રીતે આ સરનામે મોકલવું. **પુરસ્કાર સમિતિ, શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ, શ્રી કચ્છી જૈન ભવન, નવચેતન હાઈસ્કૂલ સામે, પાલડી - એલિસબ્રિજ, અમદાવાદ - ૩૮૦૦૦૬.** અન્યત્ર મોકલાયેલાં ફોર્મની કે ટપાલમાં મોડાં કે ટપાલમાં ગેરવલ્લે ગયેલાં ફોર્મની જવાબદારી સ્વીકારાશે નહીં. પરબિડિયા પર યોગ્ય મૂલ્યની ટિકિટો (ટપાલના નવા દર પ્રમાણે) લગાડવી. દંડ થયેલી ટપાલ સ્વીકારાતી નથી.
- (૩) ધોરણ-૧૦થી ઉપરના વર્ગના દરેક વિદ્યાર્થીએ ફોર્મની સાથે ગુણ પત્રકની અધિકૃત નકલ જોડવી ફરજિયાત છે. **જે વિદ્યાર્થીઓના ગુણપત્રક પછીથી આવવાના હોય તેમણે તેની નોંધ ફોર્મમાં જરૂરથી લખવી.**
- (૪) ફોર્મ તા. ૩૦-૦૯-૨૦૨૦ સુધી જ સ્વીકારવામાં આવશે.
- (૫) શૈક્ષણિક ક્ષેત્રે કોઈપણ વિશિષ્ટતા મેળવનાર વિદ્યાર્થીઓના ફોર્મ સાથે આવી વિશિષ્ટતાના અધિકૃત પુરાવા (વર્તમાન પત્રમાંના ઉલ્લેખો વગેરે)ની અધિકૃત નકલો સાથે અલગ કાગળ પર ઉલ્લેખ કરવો.
- (૬) નીચેની વિગતો અનુસાર ચાલુ વર્ષે ઉત્તીર્ણ થયેલા વિદ્યાર્થીઓ પુરસ્કારને પાત્ર છે.
- (ક) ધોરણ-૧૦ અને તેથી ઉપરના વર્ગના દરેક વિદ્યાર્થીએ ફોર્મની સાથે ગુણપત્રકની અધિકૃત નકલ જોડવી ફરજિયાત છે.
- (ખ) (i) ધો. ૧૦થી પૂર્વસ્નાતક (**Under graduate**) સુધીના તેમજ સર્ટિફિકેટ, ડિપ્લોમા કે તેમના સમકક્ષ વર્ગની પરીક્ષામાં **૬૦.૦ ટકા ગુણ** કે તેથી વધુ ગુણ મેળવી ઉત્તીર્ણ થનાર દરેક વિદ્યાર્થી પુરસ્કારને પાત્ર છે. ધોરણ-૧૨ વિજ્ઞાન પ્રવાહના વિદ્યાર્થીના GUJCET નું પરિણામ જરૂરથી બીડવું.
- (ii) સ્નાતક (**Graduate**) વર્ગની પરીક્ષામાં **૫૦.૦ ટકા** કે તેથી વધુ ગુણ મેળવી ઉત્તીર્ણ થનાર દરેક વિદ્યાર્થી પુરસ્કારને પાત્ર છે.
- (iii) અનુસ્નાતક (**Post Graduate**) વર્ગની પરીક્ષામાં ઉત્તીર્ણ થનાર **દરેક વિદ્યાર્થી** પુરસ્કાર પાત્ર છે. આવા વિદ્યાર્થીઓનાં ગુણપત્રકની અધિકૃત નકલો ફોર્મ સાથે બીડવી જરૂરી છે.
- (૭) પોતાનું ફોર્મ સમાજને મળી ગયું છે કે કેમ તે નિશ્ચિત કરવા ઇચ્છનારે પોતાના સરનામાવાળું પોસ્ટકાર્ડ (પૂરતી સ્ટેમ્પવાળું) સાથે બીડવું, જેના પર ફોર્મ મળી ગયાની પહોંચ અત્રેથી મોકલી આપવામાં આવશે. સંસ્થાની ઓફિસે રૂબરૂ ફોર્મ આપી જનારે પોતાના ફોર્મનો નોંધણી ક્રમાંક મેળવી લેવો.

પંકજ મેઘજી ગોગરી, કન્વીનર - પુરસ્કાર સમિતિ

પર્વાધિરાજ પર્યુષણ : તપ, ત્યાગ અને તિતિક્ષાનો તહેવાર



જામેમિ સવ્વ જુવે સવ્વે જુવા ખમંતુ મે,
મિતિ મે સવ્વભુએસુ, વેરં મજ્જા ન કેણઠ.

એટલે કે આજથી હવે આ જગતના સર્વ જુવો સાથે મારે મિત્રતા છે.

કોઈની પણ સાથે દુશ્મનાવટ નથી. સહુ મારા મિત્ર છે, હું સહુનો મિત્ર છું.

મારાથી થઈ ગયેલા અપરાધોની સહુ મને માફી આપો. હું પણ સહુને મારા તરફથી માફી આપું છું.

એકબીજાને ખમાવવાની પ્રથા જેન ધર્મમાં છે. એટલે જ પર્યુષણને મૈત્રીનું પર્વ પણ ગણવામાં આવે છે.



॥ મિચ્છામિ દુક્કડમ્ ॥



વર્ષ ૧૯૫૮થી આજા ભારતમાં લોજિસ્ટિક્સ સોલ્યુશન આપતી કંપની

800+
MODERN
VEHICLES

22
STATES+
4 UTs

650+
BRANCHES

અમારી વિશેષતાઓ - સિંગલ લિલ્ડો પ્લેટફોર્મ

- VT/VX ની ૬૫૦+ શાખાઓ
- ISO 9001:2015 પ્રમાણિત કંપની
- Robust Systems & Processes પર કાર્યરત
- Trace & Track Facility સાથે સંપૂર્ણ કોમ્પ્યુટરાઈઝ્ડ નેટવર્ક
- બુકિંગ થી ડિલિવરી સુધી સામાનને Complete Insurance Cover
- ૧૦ ડિલિવરી ફુલ ટ્રલ્ક સુધીના પાર્સલ સ્વીકારીએ છીએ
- ૧૦૦૦૦૦+ સંગ્રહ ગાદીઓ
- Hard Freight Surface Transportation માં ૬ દાયકાની અનુભવ
- રોડ, એર અને રેઈલ દ્વારા Door to Door Express Cargo
- વિસ્તૃત થઈ શકતી Supply Chain & Inventory Management



V-TRANS

Driving Excellence

Our other Divisions

V-Xpress
Safe and Reliable For Your Piece of Mind

V-Logis
Warehousing & Inventory Management

Unit 6, Corporate Park, VN Purav Marg, Chembur, Mumbai, Maharashtra - 400071
Toll Free: 1800 220 180 / Website: vtransgroup.com / Email: info@vtransgroup.com
Download: V-Trans APP from Google/iOS

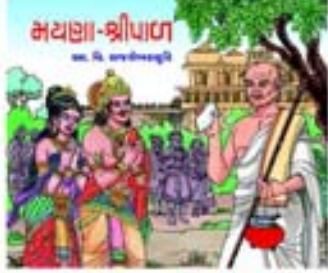
યાતુર્માસ દરમ્યાન પ્રવાસ, અધ્યાત્મ અને જીવનચરિત્ર વિષયક તદ્દન નવાં આ ત્રણ પુસ્તકો વાંચો / વસાવો / વહેંચો

નર્મદા પરિક્રમા એટલે પ્રાકૃતિક રમણીયતા અને આધ્યાત્મિક આહવાદની પરિક્રમા



અમારી અધૂરી નર્મદા-પરિક્રમા
સ્વામી સચ્ચિદાનંદ
રૂ. 100

જૈન ધર્મમાં કર્મવાદનું વિશેષ મહત્ત્વ છે. દરેક જીવને તેના વર્તમાનભવનાં કે અગાઉના કોઈપણ ભવનાં કર્મોનું ફળ અવશ્ય મળે છે તે સમજાવતી કથા



મયણા-શ્રીપાઠ
આ. વિ. રાજશેખરસૂરિ
રૂ. 80

પોતાના શ્વાસ કરતાં જૈન શાસનને વિશેષ મહત્ત્વ આપતા જૈન મુનિ વજસ્વામીની આ ચરિત્રકથા આપણા ચારિત્ર્યને પણ સુગંધમય બનાવશે



વજસ્વામી
આ. વિ. રાજશેખરસૂરિ
રૂ. 80

દૃષ્ટાંત-કથાઓ

સ્વામી સચ્ચિદાનંદ

મહાભારતની જીવનકથાઓ	180
ઉપનિષદની કથાઓ અને ચિંતન	160
કચ્છીકથાઓ	140
સીરાજનું સુરાતન	150
કાવ્યિકથાઓ	160
રાહીદીની કાવિયાથાઓ	200
વિદેશવાચના પ્રેરક પ્રસંગો	150
કુમારવણ દેસાઈ	
જ્ઞાનાં સુમન	120
પ્રસન્નતાનાં પુષ્પો	120
શાણી ઉત્સવ	150
જાડી જાણનારા	150
માટીએ થઈલાં માનવી	150
ફૂલની આંખે જાકળમોતી	80
મંત્ર માનવતાનો	200
મંત્ર મહાનતાનો	200
શીલની સંપદા	150
જીવનનું જવાબિર	150
મનની મીસલ	150
કેસરની કથારી	120
કેસર અને કરતુરી	120
કેસર અને કુમકુમ	120

જૈનિગ્મનાં અન્ય જાજરમાન પુસ્તકો

સંગિતી	પં. બેચરદાસ દોશી	180
માધુરી	પં. દલસુખભાઈ માલવજિયા	150
અવધૂત આનંદધન પદલહરી	માવજી કે. સાવલા	110
જૈન રામાયણ	મુનિ તરુણવિજય	35
જૈનત્વને ચરણે	હિમાંશુ શાહ	70
ભદ્રંકર પ્રસંગમાળા	-	100
Science Discovers Eternal Wisdom	Muni Amarendravijay	40
મધ્યકાલીન પદ્ધતિ વિમર્શ (જાગુ, બારમાસી, ચોવીસી)	અભય દોશી	500
જૈન રાસવિમર્શ	અભય દોશી	600
જૈન સાહિત્યના અક્ષર-આરાધકો (19મી અને 20મી સદીના)	માલતી શાહ	700
શ્રી પાર્શ્વ પ્રભુનાં પ્રાચીન તીર્થો	વિમલકુમાર મો. ધામી	130
પાકિસ્તાનનાં જૈન મંદિરો (ઉર્દૂ)	ઇકબાલ કેસર, અનુ. ગુણવંત બરવાળિયા	300

યાતુર્માસને આધ્યાત્મિક મેઘધનુષથી સજાવતાં

જૈન ધર્મનાં અણમોલ પુસ્તકો

પંકિત સુખલાલજી

સમાજ, ધર્મ અને સંસ્કૃતિ	130
જૈન ધર્મ અને દર્શન	200
પરિશીલન	150
દાર્શનિક ચિંતન	155
અર્થ	100
અનેકાંત ચિંતન	180

રતિલાલ ડી. દેસાઈ

અમૃત સમીપે	360
જિનમાર્ગનું જતન	280
જિનમાર્ગનું અનુશીલન	300
શ્રી ભદ્રેશ્વર વસઈ મહાતીર્થ	30

રોહિત શાહ

મારા મહાવીર, તારા મહાવીર	60
શ્રાવક ધર્મનું શિખર : વેવાવચ્ચ	40
મિચ્છા મિ દુક્કડમ્	50

આચાર્ય વાત્સલ્યદીપસૂરિ

જૈન સજ્જાય અને મર્મ	70
સુખ તમારી પ્રતીક્ષા કરે છે	30
અક્ષર અને અસ્તિત્વ	100
ભગવાન મહાવીરની	

આગમવાણી 40

યોગનિષ્ઠ આચાર્યશ્રીની

આતમવાણી 50

પ્રભાવના 12

Jain Dharma 100

જૈનોપનિષદ 65

શ્રી જૈન મહાવીર ગીતા :

એક દર્શન 350

અષ્ટપ્રકારી પૂજા 60

દોલતભાઈ દેસાઈ

જૈનધર્મ ગાઓ :	
જીવનમર્મ પાઓ	25



ગૂર્જર
ગ્રંથરત્ના
કાર્યાલય

ગૂર્જર સાહિત્યભવન

રતનપોળનાકા સામે, ગાંધી માર્ગ, અમદાવાદ - 380 001

ફોન : 079-22144663.

e-mail : goorjar@yahoo.com

ગૂર્જર સાહિત્ય પ્રકાશન

102, લેન્ડમાર્ક બિલ્ડિંગ, ટાઈટેનિયમ સિટીસેન્ટર પાસે, સીમા હોલની સામે,

100 ફૂટ રોડ, પ્રહલાદનગર, અમદાવાદ-15 ફોન : 26934340, મો. 9825268759

ઈમેલ : goorjarprakashan@gmail.com

"Mangal Mandir" - Regd. under Postal Registration No. GAMC-315/2018-2020 Valid upto 31st December, 2020
issued by the SSPO's Ahmedabad City Division, permitted to post at Ahmedabad PSO on 5th of Every Month.
R.N.I. No. of RNP is 33266/1978 • Published on 1st of Every Month

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ સંચાલિત

નવનીત મેડિકલ સેન્ટર

કંચનબેન નવીનચંદ્ર નાનજી શાહ O.P.D. સેન્ટર અને ટીપ ફાઉન્ડેશન મેડિકલ ચેક-અપ સેન્ટર

બીજી અને ત્રીજી માળ, ગાલા હબ એનેક્સ, ગાલા જીમખાના રોડ, અસંત બહાર બંગલોની બાજુમાં, સાઉથ બોપલ, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૫૮.

ફોન : ૯૮૨૪ ૮૮૦ ૩૦૩, ૯૮૨૪ ૮૮૦ ૪૦૪



If undelivered please return to :

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ

શ્રી કચ્છી જૈન ભવન,

૪૩-૪૪, બ્રાહ્મણ મિત્રમંડળ સોસાયટી,
નવચેતન હાઈસ્કૂલની સામે, પાલડી - એલિસબ્રિજ,
અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૬.

ફોન : (૦૭૯) ૨૬૫૭ ૮૮૯૨, ૨૬૫૮ ૧૫૦૧

To,
